Könnyűipari tükör

A természetes alapanyagoké a jövő – Tekintsünk a szekrény mögé...

A könnyűipar egyre nehezebb feladatot ró a tervezőkre, a gyártókra, a kereskedőkre. Szinte évről évre gyorsul a termékváltás, újabb és újabb divatáramlatok hajtják uralmuk alá a termelőt és a fogyasztót — ehhez alkalmazkodni, gyorsan reagálni, netán az új utat taposók közé tartozni, elsősorban az iparnak létkérdése. Ettől nagymértékben függ a hatékonysága, a versenyképessége. Az idei őszi BNV-n a könnyűipar bemutatóin ezúttal a textil-, a konfekció- és a bútorgyártók produkcióját vettük szemügyre.

Elegánsan, ötletesen rendezték be a tervezők és az építészek szinte minden vállalat standját — ez az első benyomása annak, aki a könnyűipari csarnokba belép. Más kérdés, hogy *a kiállított termékek állják-e a versenyt a világszínvonallal?*

Többségük igen, és ez részben a Könnyűipari Minisztérium ama döntésének köszönhető, hogy a Korszerűség-Divat pályázat helyett — amely főleg díjakat és divatbemutatókat teremtett — *gyártmányfejlesztési „vetélkedőt"* hirdetett. Születtek is eredmények, köztük 28 BNV-nagydíjas, illetve vásárdíjas termék. *Ürröm az örömben:* figyelembe kell vennünk, hogy az idei öltözködés szektorba 60 hazai vállalat és 54 szövetkezet nevezett be (van, amelyik több újdonsággal, némelyik eggyel se) *és ez a szakmának „csak" a legjava.* Így, sajnos, meg kell állapítanunk, hogy *a kiállítás nem ad reális képet* ruházati cikkeket termelő iparágunk mai színvonaláról.

Mi lesz a sorozatgyártással?

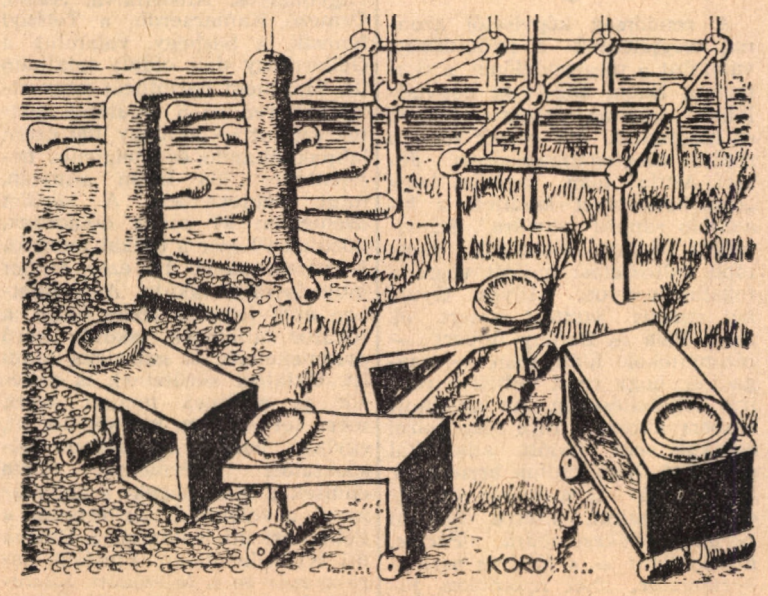
Jó és természetes, hogy az új gyártmányok tükrözik a világszerte uralkodó, egyébként igen költséges irányzatot: *a természetes vagy legalábbis annak ható anyagoké a jövő!* Ám ez nem lehet egyedüli kritériuma egy termék korszerűségének, *ehhez valami pluszt is* kell nyújtani. A Lenfonó- és Szövőipari Vállalat lenbatiszt szövetét például *magas műszaki színvonal* jellemzi, a termék *választékbővítő*, és ami lényeges, *létszámcsökkentéssel* gyártható. A szombathelyi Lakástextil Vállalat *Lővér* bútorszövete révén *devizamegtakarítás* érhető el. A Budaprint ugyancsak nagydíjas, rusztikus, kreppfelületű szövetei 100 százalékosan pamutból készülnek, hasonlóan a Pamuttextilművek *Malicord* kordbársony újdonságához, amely megszünteti az efféle kelme hazai hiányát. *Ez mind szép, de mi lesz a sorozatgyártással? Képesek lesznek-e később is ekkora arányban alkalmazni a természetes alapanyagokat,* amelyekből, tudvalevőleg, nincs elég? Mint ahogyan bőrből sincs, (tanúsítják az üzletek kirakatai), ugyanakkor a kiállított cipők, csizmák és táskák legnagyobb része ilyen. Örülünk a díjat nyert szép bőranyagoknak, de ezek feltehetően *nem hazai piacra kerülnek majd.* Persze műbőrből is lehet modern cipőt készíteni, különösen olyanból, amely a valódit utánozza, amint azt a Graboplast pavilonjában megfigyelhettük. A magyar könnyűipar történetében nem először állapítjuk meg — némi keserűséggel — hogy túl *későn kapcsolódtak be egy világszerte népszerű termék gyártásába.* Ez pedig a *textilcipőalapanyag, amely végre megszületett (a Minőségi Cipőgyár ösztönzésére)* a Textilipari Kutató Intézet és a Pamuttextilművek közreműködésével.

Valami más...

A kötöttáru hajdan egyenlő volt a pulóverrel. *Ma már csak az olyan kötött holmi divatos, amely legalább félig gyapjúból vagy pamutból készült, a szövött anyagokat, a kézi kötést vagy a leheletfinom csipkét utánozza.* A szintetikus pulóvereket ontó kötöttárugyáraknak át kellett tehát térniük *valami másnak* a termelésére, példa rá a Budapesti Finomkötöttárugyár, amely mostanában főleg ruhaanyagokkal, bútorszövetekkel jelentkezik. *Nem biztos természetesen, hogy évente mindenütt reformálni kell a termékszerkezetet.* A Békéscsabai Kötöttárugyár plüss köntösei, trikói még sokáig kelendőek lesznek itthon és külföldön egyaránt.

A divatújdonságokkal kapcsolatban mindig felmerül a kérdés: mennyire lesz tartós? Hogy megéri kockáztatni, arra újfent a békéscsabaiakat említhetjük példaként, ők dicséretes gyorsasággal fejlesztették ki a *neccanyagot,* amit az *idén* mutattak be Párizsban. A necc iránt máris nagy a külföldi érdeklődés! A keresztcsíkos harisnya azonban egy év múlva már *nem lesz divat,* de ezt aligha vették figyelembe a vásárdíjak kiosztásánál. Láthatunk sok zsugorított anyagot, farmert, és *sok-sok kekit.* Nemcsak ruhában, táskában is! A Rákospalotai Bőr- és Műanyagfeldolgozó Vállalat, a Fővárosi Bőrdíszműipari Vállalat és a PEVDI kollekciója *állja a versenyt.* Örülünk ennek, még akkor is, ha tudjuk: e termékek többsége külföldre kerül.

Biztos, hogy a kiállított termékek egy részét nem látjuk viszont a kirakatokban, hiszen a vállalatok és a szövetkezetek *exportajánlatukat* is bemutatják itt. De a tavalyi BNV-díjas — hazai piacra szánt — portékák között is van olyan, amelyet nem, vagy csak kis mennyiségben gyártanak az idén és ez elgondolkodtató...

A BNV-vel egy időben megrendezett nemzetközi játékkiállításon mintegy 50 hazai és külföldi vállalat mutatja be az óvodás és iskolás gyermekek játékait, a gyermekszobák és játszóterek felszereléseit.

Előjegyezhető, ha tetszik

Az utóbbi években a hazai bútoripart a legtöbb bíráló szó a szűk választék miatt érte. Fantázia nélküli, hagyományos formák, munkaigényes, tehát költséges gyártási mód — a következmény is ismeretes: felduzzadt raktárkészletek. Az ipar, a kereskedelem, de mindenekelőtt a fogyasztók új konstrukciókra áhítoznak. *Milyen esélyekkel?* Erről beszélgettünk *Farkasinszky Zoltánnal,* a Budapesti és *Heincz Gáborral,* a Székesfehérvári Bútoripari Vállalat tervezőjével. Mindketten vásári nagydíjjal kitüntetett termék alkotójának mondhatják magukat. A Bubiv *Réka* elnevezésű szekrénysoráról már hallhattunk. Néhány hónapja az országos értékelemzési pályázaton díjnyertes lett, és ami ennél is többet jelent: *gyártják,* szállítására a Domus áruházak *előjegyzést* veszneki fel. A 40 elemből álló rendszer elemenként vásárolható és tetszés szerinti kombinációk összeállítására alkalmas, ilyenformán *üde színfolt* a hazai bútoriparban. Mindenesetre csak ha elapad a megrendelők mostani, első hulláma, akkor dől el: továbbfejlesztésre érdemes, sikeres konstrukcióra *akadt-e* a budapesti vállalat.

A székesfehérvári *Al-fa* — az-az: alumínium-fa — irodabútor gyártmánycsaládja bevallottan vevőkörbővítő szándékkal született.

— Serkentően hatott a Székesfehérvári Könnyűfémmű közelléte — mondta *Heincz Gábor,* aki egyben a gyártmányfejlesztési osztály vezetője. — Az alumíniumrudakból igen széles profilválasztékot bocsátottak rendelkezésünkre, így készültek az első darabok. Tavaly nyáron már a Szovjetunióban is bemutattuk — sikerrel — 1977. első negyedévében pedig elkészült a „0" széria. Megrendelésre — mint megtudtuk — van is kilátás. A Bútorért mintegy 50 millió forintos tétel lekötéséről tárgyal és a vásár ideje alatt esetleg egyéb üzletkötések is létrejönnek.

A kiéhezett fogyasztó

Végigtekintve a bútorok kiállítását, az összkép *kedvezőbb is lehetne* — csakhogy itt is érdemes a szekrények „mögé" tekinteni. A Bubiv széles gyártmányskáláján jelenleg az ismertetett Réka az *egyetlen,* elemenként vásárolható, egyéni ízlés szerint összeállítható, polcos jellegű termék. A SZBV bútorai közül a gyártási kapacitás *egyhatodát* kitevő, már vásárolható Garzon-családról mondható el ugyanez, jóllehet ez az arány év végére 20—25 százalékra emelkedik. Szembetűnő termékszerkezet-változásról tehát *nem lehet beszélni.* Ez annál sajnálatosabb, mivel az „Otthon" árucsoport kiállítóinál több helyen is láttunk szemet-szívet gyönyörködtető *bútorcsodákat,* csak hát hol a *megrendelés,* hol a *gyártási feltételek* hiányoznak! (Érdemes lenne visszamenőleg megvizsgálni: mennyire fizetődik ki a sosem gyártott bútor fejlesztése, terveztetése.)

Idekívánkozik egy másik vélemény is. Nemrégiben az egyik bútortervező kissé szomorúan, és nyilván okkal jelentette ki: Magyarországon csak olyan szobabútort lehet eladni, amelyik egy jókora ruhásszekrényből, meg egy üveges vitrinből áll. Nos — hadd idézzünk a BNV buletinjéből: *„A vásár egyik fő célja az, hogy a korszerű termékek magas színvonalú bemutatásával hozzájáruljon a közízlés formálásához, a modern fogyasztói szokások kialakításához, a hazai lakáskultúra fejlesztéséhez..."*

Tanúsíthatjuk: mi a vásáron jó néhány ilyen modern — pontosabban: korszerű termékekre kiéhezett — fogyasztóval találkoztunk, akik már holnap megvennék a kiállított újdonságokat.

Bognár Nándor—Elek Lenke

Kínai külkereskedelem

Módszerváltozás előtt?

Kína gazdasági fejlődése 1976-ban *lelassult.* Bár a hivatalos statisztikai adatokat Peking *csak ritkán és hiányosan* adja közre, becslések szerint tavaly a bruttó nemzeti termék mindössze 3—3,5 százalékkal nőtt. Az ipari termelés 5,0—5,5 százalékkal emelkedett és a mezőgazdaság 1,7 százalékkal fokozhatta termelését. Az alacsony fejlődési ütemet több tényező is magyarázza. Az ország 1976-ban *hat földrengést* szenvedett el, a mezőgazdaságot szárazság és hideghullám egyaránt sújtotta. A termelésben pedig *komoly fennakadásokat okoztak a közlekedési szabotázscselekmények, melyek a szállítás 80 százalékát lebonyolító vasutat érintették különösen.*

1977 elejétől kezdve a kínai sajtóban *megsokasodtak* a gazdasági tárgyú cikkek. Később országos konferenciákon tárgyalták meg egyes népgazdasági szektorok helyzetét. Így értekezlet foglalkozott többek között a mezőgazdaság, vasút, szénbányászat és könnyűipar ügyeivel. A mintegy 7000 részvevő előtt *Hua Kuo-feng* pártelnök bejelentette, hogy 2000-ig Kína *gyorsabban fog fejlődni,* mint a megalapítása óta eltelt időszakban és az ország az évezred végére *a fejlett ipari országok sorába lép.*

Ezt a koncepciót — fejtette ki részletesen *Ju Csiu-li* miniszterelnök-helyettes — Kína *két fázisban* kívánja megvalósítani. 1980-ig (tehát a folyó ötéves terv időszakában, melyről egyébként konkrét célkitűzéseket a pekingi vezetés *soha nem közölt*) „független és viszonylag komplex ipari és gazdasági rendszert" kívánnak megteremteni. Ennek érdekében a jelek szerint *növekszik a bérpolitikában az anyagi ösztönzés szerepe,* tervezik a gyárigazgatók döntési felelősségének kiszélesítését is.

Nyilvánvaló, hogy az új vezetés gazdaságpolitikája *hatással lesz* az ország nemzetközi gazdasági kapcsolataira is. 1973—75 között a kínai külkereskedelem mintegy 1,5 milliárd dolláros deficitet akkumulált, tavaly viszont az export mintegy 1,1 milliárd dollárral (más források szerint csak 600 millió dollárral) meghaladta a behozatalt. A többlet azonban *nem a kivitel felfutásából származott, hanem az import adminisztratív korlátozásának eredménye.* Japán eladásai például 1976-ban *18 százalékkal* estek, míg kínai vásárlásai csupán *1 százalékkal mérsékl*ődtek. Megfigyelők utalnak arra, hogy a korábbi kínai vezetés *szigorúan ragaszkodott* azon elvéhez, hogy hitelt az import fokozására nem vesz igénybe. Ilyen alapon 1976-ban az országnak *komoly nehézségei voltak* kötelezettségei teljesítésével. Ezt jelzi, hogy 1975 közepe és 1976 vége között becslések szerint a devizatartalékok *kétmilliárd dollárral csökkentek* és ez év elején mindössze 1 milliárd dollárt tettek ki. Ráadásul 1976 decemberében Londonban az ország *kénytelen volt 350 millió dollár értékben aranyat eladni* fizetésimérleg-problémái megoldása érdekében.

A jelek szerint Kína most a külkereskedelemben is „pragmatikusabb" politikát kíván folytatni. A külkereskedelem céljait a közelmúltban *részletesen tárgyalta* a China' Foreign Trade, a kínai külkereskedelemről szóló, külföldieknek készült publikáció.

A dokumentum a külkereskedelem fejlesztésének szükségességét hangoztatja, elsősorban *a kivitel fokozását* húzza alá. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozza: az importot illetően Kínának *meg kell őriznie függetlenségét és cselekvési szabadságát.* Ennek figyelembevételével a fejlett berendezések és technológia importját folytatni kell. Végezetül a dokumentum megállapítja, hogy 1977-ben a kínai külkereskedelem is *aktívabb* lesz, összhangban a gazdasági növekedés meggyorsulásával.

Teljesen logikus, hogy 1977-ben a kínai import az 1976-os visszaesés után *ismét emelkedni fog.* Először is bizonyos cikkek importjára Kína rá van kényszerítve a kedvezőtlen belföldi termelés következtében. Így feltételezhetően ez évben megkétszereződik a gabonabehozatal és vas és acél külföldi vásárlására is sor kerül. (A tavalyi acéltermelés csupán 21 millió tonnát tett ki az 1975-ös 25 millióval szemben.) Ugyancsak az importot növelő tényező a gazdaság modernizálásának megkezdése. Peking az elmúlt hónapokban több alkalommal kifejezte szándékát, hogy *szorosabbra kívánja fűzni a kereskedelmi kapcsolatokat a Közös Piaccal, beleértve egy kereskedelmi szerződés kötését is.*

Törekszik Peking arra is, hogy olajexportjából származó bevételeit *növelje.* Legnagyobb vásárlója Japán, 1977-ben 6,5 millió tonnával. Ez év júliusában a két fél megállapodott abban, hogy a szállított kőolaj árát *ismét emelik,* a barrelenként 13,20 dolláros szintre. A hírek szerint más nyersanyagok termelésének fejlesztése is szerepel a tervekben, méghozzá olyan megállapodások alapján, melyek keretében a tőkés ország által szállított berendezéseket *Peking nyersanyaggal egyenlíti ki.*

G. Gy.—L. P.

Budapesten tanácskozik az SZNSZ

Szövetkezetek a változó világban

Tudósítóinktól.

A Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége szeptember 17—25-ig Budapesten tartja 44. nemzetközi szemináriumát. Erről tartottak tegnap délelőtt sajtótájékoztatót a MUOSZ Népköztársaság úti székházában. *Dr. Molnár Frigyes,* az Országos Szövetkezeti Tanács soros elnöke bevezetőjében elmondta: nagy öröm számunkra, hogy az 1973-as tanácskozás után ismét hazánkra esett a választás. Kifejezi ez a tény a *szocialista szövetkezeti mozgalom eredményeinek nemzetközi elismerését és a magyar szövetkezeti tapasztalatok iránti fokozott érdeklődést.* A szeminárium tárgya: szövetkezeti fejlődés a változó világban. Tavaly az SZNSZ XVI., párizsi kongresszusán elfogadott határozat hangsúlyozza a *szorosabb együttműködés fontosságát,* a nemzetközi szövetkezeti mozgalom fejlesztése érdekében a gazdasági kapcsolatok elmélyítését, a kereskedelmi lehetőségek felkutatását, a közös vállalkozások szervezését. Az SZNSZ, amely a világ legnagyobb, 332 millió tagot számláló, nem kormányszintű, nemzetközi szervezete, 1895-ben alakult Londonban.

Dr. Molnár Frigyes után *T. N. Bottomley,* az SZNSZ titkára szólt a szervezet időszerű feladatairól, köztük a *fejlődő országok gazdasági terveinek végrehajtásához nyújtott segítségről,* az ott létrehozott szövetkezetek munkájához adott tapasztalatokról. A tájékoztatón megjelent és felszólalt *J. Boniface,* az SZNSZ-sajtómunkacsoportjának elnöke, a francia szövetkezeti lap főszerkesztője is. Majd *dr. Zsarnóczai Sándor* egyetemi tanár, a szeminárium igazgatója ismertette az egyhetes programot. Az OKISZ szabadság-hegyi üdülőjében ma reggel kezdődő tanácskozásra 30 országból mintegy 70 külföldi szövetkezeti vezető és tudós érkezik, köztük *V. Maszlennyikov,* a szovjet Centroszojuztól és *Ch. Veverka,* az Intercoop elnöke. A szemináriumon angol, szovjet, francia, indiai és magyar előadók beszélnek a szövetkezeti együttműködés fő kérdéseiről és olyan fontos témákról, mint a világ *élelmezési, lakásügyi és foglalkoztatási gondjainak csökkentése.*

1932 szeptemberében történt

József Attila és társai a bíróság előtt

1932. szeptember 21-én a budapesti törvényszék folyosóján a fővárosi ügyészség által vád alá helyezett *öt férfi* várta a tárgyalást. A vád sorrendjében: *Szimonidesz Lajos* nyugalmazott evangélikus lelkészt, *Illyés Gyula* biztosítási tisztviselőt, *József Attila* és *Zsolt Béla* írókat, valamint *Berény Róbert* festőművészt „sajtó útján elkövetett, a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétség" miatt állították bíróság elé.

A vád tárgya a *„Dolgozó polgárok! Munkások! Gondolkozó emberek!"* című — 1932. július 28-án kinyomtatott — röpirat „egész tartalma", különösen pedig annak következő része: *„Nálunk még mindig akasztanak azért, mert az emberek nem bírják az éhséget, mert a társadalmi berendezések javítását vagy megváltoztatását kívánják. Ma kommunisták életét akarják kioltani, mikor a ... fasizmus, a hitlerizmus, a nemzeti radikalizmus, a bethlenizmus, a liberalizmus hívei szabadon vallhatják és terjeszthetik meggyőződéseiket."*

A röpirat a két kommunista vezető: *Sallai Imre* és *Fürst Sándor* statáriális bíróság elé állítása, az ellenforradalmi hatalom készülő politikai gyilkossága *ellen* folyó küzdelem légkörében született meg.

*

1932. július 20-án került nyilvánosságra Sallai és Fürst letartóztatásának a híre, mely az érvényben levő statárium és *a felszított kommunistaellenes hisztéria légkörében* már a halálos ítélet árnyékát vetette előre. A magyar társadalom legkülönbözőbb rétegei emelték fel szavukat a készülő justizmord, a saját törvényeit is felrúgó, ellenforradalmi terrorbíráskodás ellen.

Tucatjával érkeztek az ilyen írások az Igazságügy-minisztériumba: „A legelsőben tiltakozunk, hogy Sallayt és társait statárium elé állítsák." Ugyanezen a napon: „Kegyelmes miniszter úr! Alulírottak a Pest környéki munkások nevében tiltakozunk az ellen, hogy Sallai és társai statáriális bíróság elé állíttassanak."

A legnagyobb hatású tiltakozó mozgalmat a „Társadalmi Egyesületek Halálbüntetés ellenes Szövetségének *Statárium Elleni Bizottsága"* szervezte. „Emberek!" megszólítással röpiratot bocsátott ki, melyben a következő kitételek szerepeltek: „A *statáriális bíróságnak*, bármily sötét gazdasági, társadalmi, erkölcsi és világnézeti krízisek korszakát éljük is, ma *semmi* célja, *indoka és aktualitása* nincsen... A statáriális rendelet... a magyar állam erkölcsi presztízsét a külföldön veszélyezteti. Ezért *a lelki felháborodás* egész súlyával kívánjuk a statáriális rendelet hatályon kívül helyezését". A kiáltványt aláíró tíz fő — a polgári radikális és szabadkőműves mozgalom, a Feministák Egyesülete vezetői és szociáldemokrata értelmiségiek — a velük egyetértők, „a csatlakozók" aláírását kérték. Mindez az ellenforradalmi időszak egyik legjelentősebb demonstrációja volt. Majd tízezernyi — *lakcímmel ellátott* —, sajátkezű aláírás és

József Attila
Kondor Béla rajza

hitvallás sorakozott a papírokon a humanizmus mellett —, az ellenforradalmi rendszer embertelensége ellen.

A Statárium Elleni Bizottsághoz postán beérkezett — névvel aláírt — röplapokat Szimonidesz Lajos, az 1919-es néphatalmat támogató, s ezért állásából elbocsátott evangélikus pap — gyűjtötte össze, s július 27-én akarta *társaival közösen* átadni az igazságügy-miniszternek. Ennek a napnak reggelén a Semann-kávéházban (a mai Bajcsy-Zsilinszky és Alkotmány utca sarkán) gyűltek össze a halálbüntetés ellen küzdők. Ekkor tettek eléjük *egy újabb röpiratot*, melynek fogalmazványát *József Attila* készítette el.

*

József Attila 1932-ben az illegális kommunista mozgalom *aktív harcosa* volt, nyilvánvaló, hogy a párt megbízásából vett részt a statárium elleni küzdelemben is. A párt külön röplapokon szólította fel a szervezett munkásságot az ellenállásra, tüntetések, megmozdulások szervezésére a statárium ellen.

Angyalföldön a tiltakozó röplapra aláírást gyűjtő munkást fogtak perbe és ítéltek el. József Attila is vállalta ezt; *tizennyolc* aláírást tartalmazó *gyűjtőíve* ma is megvan.

Amikor nyilvánvalóvá lett, hogy a két kommunista vezetőt statáriális bíróság elé állítják, már nemcsak a statárium ellen, hanem a készülő gyilkosság ellen kellett felvenni a harcot. Ezt a felhívást fogalmazta meg József Attila: „Legyen vége a problémák kötéllel való elintézésének! — Tiltakozzunk mindannyian az igazságügy-miniszternél a készülő akasztások, a halálbüntetések ellen!" — fejeződött be az inkriminált röpirat.

A Statárium Elleni Bizottság képviseletében — a Semann-kávéházban — többen elolvasták József Attila fogalmazványát, néhányan apróbb, stiláris javítást is végeztek rajta. A kézirat így került *Neufeld Zoltán* nyomdájába, ahol 28-án reggel *tízezer példányban* el is készítették. A köteles példányokat ezután elküldték a cenzúrához, ahol azonnal intézkedtek — *az elkobzásról.*

*

A rendőrség képviselői azonnal megjelentek a nyomdában, valamint a megrendelőnél, a Statárium Elleni Bizottság képviselőinél; találtak *ötszáz* röplapot, és megtudták, *kik vettek részt* a röpirat megfogalmazásában. József Attila nem tagadta, hogy *„egy konceptust készített a kiadandó röpirat számára"*. Szimonidesz Lajos elmondta, hogy több változtatást hajtott végre a fogalmazványon. Illyés Gyula *két stiláris javítást* ismert el. Zsolt Béla és Berény Róbert — bizonyítékok hiányában —, tagadták, hogy részt vettek a röpirat elkészítésében. Az akasztott embert ábrázoló rajz alkotójáról egyikük sem tudott adatokkal szolgálni. Nem tudtak arról sem, hogy hová lett *a kilenc és fél ezernyi röpirat*, illetve hogyan kerültek *Békéscsabára, Pécsre, Felsőgallára* és *a főváros peremkerületeibe*, ahol nyomukra jutott a rendőrség.

*

A bírósági tárgyalás a végrehajtott politikai gyilkosság nyomában *még nagyobb* mérvű hazai és külföldi *tiltakozás* körülményei között került sorra; az ítélőtábla és a Kúria pedig már a statárium megszüntetése után hozta meg ítéletét: József Attilát és Szimonidesz Lajost azonban még így is „bűnösnek" találta.

A négy évig elhúzódó perben vádirat, ítéletek és nyomukban a szenzációra éhes jobboldali sajtó a „nemzetgyalázó" jelzővel közölte a vádlottak nevét. Hatalom és sajtója velük együtt a tízezernyi aláírót és tiltakozót rágalmazta azzal, hogy kiállásukkal „csorbították az ősi magyar állam és nemzet" megbecsülését, „sértették" annak hitelét. Valójában azonban a történelem ítélőszéke előtt az ellenforradalmi hatalom vezetői az alapvető emberi jogokat semmibe vevő, kommunisták ellen hajszát szervező ügyészei, bírái hoztak szégyent a nemzetre. József Attila és társai pedig *a forradalmi elődök példáját követve* tették, amit tenni kellett a nemzet becsületének, az igazi emberi szabadságnak védelmében és őrzésében.

M. Pásztor József

Stark Anna rajza

Cser Andor rajza

Művelődés – ház nélkül

Budapest egyik legnagyobb kerülete a tizenegyedik: Kelenföld, Lágymányos, Albertfalva, Sasad, Őrmező, Kamaraerdő, a Tétényi fennsík, a Sashegy, valamint a Gellérthegy déli oldala található itt. Majdnem harmincöt négyzetkilométeren — a legutóbbi adatok szerint — mintegy 190 ezren laknak állandó és ideiglenes bejelentővel: kis híján annyian, mint Debrecenben. A kerület üzemeiben 90 ezren dolgoznak, közülük 60 ezer a fizikai munkás. E városrészben 18 ezer ember munkásszálló lakója. A kerületben élők jelentős része fiatal, a főváros általános iskolás korú gyermekeinek 12 százaléka tanul itt. Oktatási kerületnek is nevezik az előbbiek mellett azért, mert két egyetem is működik itt, egyikük hazánk legnagyobb felsőoktatási intézménye. Sorra épültek a lakótelepek: a lágymányosi, a kelenföldi, az őrmezői, a Fehérvári úti, valamint a Csorba úti KISZ-lakótelep. Építésük jórészt már be is fejeződött. Köztudott, hogy *nem elég csak lakást* építeni, szükség van a *járulékos beruházásokra*, a szolgáltatások fejlesztésére, a kulturális és művelődési központok megteremtésére. Nemcsak azért, mert ez központi feladat, hanem azért is, mert az otthont kapott lakosok — köztük a fiatalok is — igénylik.

A kerület egyetlen művelődési központja: a Fővárosi Művelődési Ház. De mint nevéből is kiderül, ez nem a kerületé. *Varga László*, a XI. kerületi tanács elnökhelyettese beszél gondjaikról:

— A Fővárosi Művelődési Ház kezdetben szakszervezeti művelődési központ volt. Később munkásművelődési központ lett, majd a fővárosi közművelődés módszertani centruma is. Kétségtelen, hogy elhelyezése, feladatköre és az itt dolgozók áldozatvállalása következtében ellát bizonyos területi feladatokat — elsősorban az üzemek közművelődési munkáját segíti. Az intézmény — jellegéből eredően — *nem vállalkozhat azonban lakótelepi feladatok ellátására.* A Budai Parkszínpad, amely a Fővárosi Szabadtéri Színpadok Igazgatóságának kezelésében működik, úgynevezett félprofilos, idényjellegű hely, előadások, műsoros estek tartására alkalmas (ha jó az idő), de nem művelődési otthon. A kerületi *intézmények hiánya* a lakosság körében évek óta feszültségeket okoz. Érthető, ha a kelenföldi klubkönyvtár felépülését úgy vártuk, mint az égi mannát. Eredetileg a lakótelep központjában a negyedik ötéves tervre ígérték. Aztán átcsúszott az ötödik ötéves tervre, s reméljük, hogy jövőre már elkészül.

— *Mit remélnek az új klubkönyvtártól?*

— Mindenekelőtt azt, hogy *fogja össze* és *ösztönözze* a területi közművelődési feladatok végzését, az ifjúsági és a területi klubok tevékenységét, segítse a kerület üzemeinek közművelődési munkáját. Helyiség hiányában eddig nagyon nehéz volt a klubfoglalkozások szervezése. Ha nem lettek volna megszállottan dolgozó társadalmi aktivistáink és néhány kiváló szakemberünk, nem is tudom, hol tartanánk...

— *Van-e központi könyvtáruk?*

— Nincs és ezért gyorsan fejlődő kerületünkben az egy lakosra számított könyvtári ellátottság *talunk a legrosszabb* egész Budapesten. A klubkönyvtár belépésével, ahogy számolgattuk, még azután sem fogjuk elérni a fővárosi átlagot. Addig is könyvtári kölcsönző buszokat állítottunk be, melyek a kereslet következtében nagy forgalmat bonyolítanak le.

— *A klubkönyvtár épületének átadása után mit terveznek meg?*

— Szeretnénk a klubövezetben végre otthont adni 60 tagú énekkarunknak, gondoskodni a próbalehetőségekről. Terveink közt szerepel egy szimfonikus zenekar szervezése, ezt eddig csak a helyhiány akadályozta. Irodalmi csoportjaink vannak ugyan most is, de a velük való foglalkozás eppenséggel nem nevezhető idealisnak. Hasonlóképpen elhelyezési gondok miatt nincs képzőművesz szakkörünk, jóllehet a *jelentkezők száma* igen nagy. Hivatásos művészeink gondján segített a kerületi erőforrásokból létrehozott Bartók Béla úti Kisgaléria: az első, tisztelgő kiállítás után (melyen az egykor kerületünkben élt mesterek műveit lehetett látni), most nyitottuk meg a jelenleg is kerületünkben élő és alkotó képzőművészek kiállítását. A Kamaraerdőben pedig gyönyörű helyen — a Lengyel-villában — fiatal képzőművészek számára alkotótelepet szeretnénk létrehozni.

— *A nem kifejezetten klub- vagy szakköri munka milyen formáit tervezik még?*

— Felújítanánk az irodalmi presszót, melyet a fővárosban először mi valósítottunk meg, s nagyon sikeres utódja a várbeli Koronában működik. Hangversenyeket rendezhetnénk, vetélkedőket, rétegekhez szóló műsorokat, ünnepségeket, mint például az ifjúvá avató ünnepséget, oregek napját, pedagógusnapot, úttörő kulturális szemlét. Kerületünk 19 körzeti pártszervezetéből rendszeresen kérnek, *igényelnek kulturális műsorokat*, programokat s ezeknek megrendezése is a területi klubkönyvtár feladata lenne. Művelődési intézmény híján az ezer négyzetméteren működő klub és az ezernégyszáz négyzetméteren megnyíló könyvtár költségének keretén belül terveznénk a nyugdíjas klubok, a lakótelepi ifjúsági klubok és az előbb említett egyéb létesítmények működtetésének, fenntartásának költségeit.

— *Győzik-e majd mindezt idővel, energiával? És kihasználnak-e minden lehetőséget?*

— Társadalmi aktivákban, lelkesedésben nincs és nem is lesz hiány. Inkább attól tartunk, hogy a napról napra növekvő kulturális igényeket a klubkönyvtár átadása után is nehezen tudjuk majd kielégíteni. Tizenháromezer iskolás korú fiatalunk van és a kerületnek nincs úttörőháza. Tehát az új klubkönyvtárnak kell *befogadnia az úttörőket* is. Annyi minden más mellett az iskolák (és nem mellékesen), az óvodák kulturális centrumává is kell válnia az új klubkönyvtárnak. De ezek az átadás utáni gondok. Annyi bizonyos: ma már a 12—15 ezer lakosú városoknak is önálló, jól működő művelődési házuk, könyvtáruk van. Úgyszólván ez is kell ahhoz, hogy egy helység valóban várossá váljon. Tudjuk, nem a fővárosi tanács hibája, hogy nem épült *annyi* művelődési intézmény nálunk és más kerületekben, *amennyire* szükség lett volna. A klubkönyvtár elkészültét ezért várjuk olyan nagyon.

Kenessei András

Világkereskedelem

A GATT a protekcionizmusról

Szokatlanul *pesszimista* hangvételű a genfi székhelyű Általános Kereskedelmi és Vámegyezmény titkárságának közelmúltban kiadott évi jelentése. A szerzők szerint a nemzetközi kereskedelemben a protekcionizmus olyan mérvű lett, hogy az fenyegeti az egész nemzetközi gazdasági rendszer működését.

Néhány hónappal ezelőtt a világszervezet szakértői *még nem használtak ilyen kemény fogalmazást.* Márciusban például még sokkal bizakodóbb volt a véleményük. „Sikerült elkerülni egy általános visszavonulást a protekcionizmushoz, ez képessé tette a kereskedelmet arra, hogy a fellendülést vezesse" — írták akkor. Közben azonban a londoni gazdasági csúcstalálkozó zárónyilatkozata ígéreteivel ellentétben több ország — a titkárság nem emel ki államokat név szerint — protekcionista intézkedéseket foganatosított. Ezzel — szögezik le az évi jelentés szerzői — több ország deklarált kereskedelempolitikája és kereskedelempolitikai gyakorlata között *ellentmondás* keletkezett.

Módszerek

A protekcionizmus volt a Nemzetközi Valutaalap néhány hónapja kiadott különjelentésének is a témája. Az IMF e politika következő módszereit különböztette meg: *mennyiségi* korlátozások, *import illetékek* és adók, *importletéti rendszerek* és *adminisztratív intézkedések.* A GATT titkársága másfajta felosztást alkalmaz, szerintük a napjainkban használt két legfontosabb metódus a nemzeti piac mesterséges védelmére az önkorlátozás, illetve a „rendezett keretek között való értékesítés". A két, tartalmában kissé hasonló fogalom lényege, hogy az importőr ország kormánya *formailag semmit sem tesz* a behozatal ellen, azonban „rábeszéli" az eladót, hogy eladásait *önmaga korlátozza.*

A protekcionizmus elterjedésének alapvető oka — írja a GATT-titkárság évi jelentése —, hogy a hatvanas évek elejétől kezdve a világ ipari termelésében *szerkezeti változások mentek végbe.* A fejlett ipari országok egyre inkább a szellemi munkát igénylő iparágakra szakosodtak, ilyen például a vegyipar, a műszeripar, a gépgyártás, míg a fejlődő országokba a munkaintenzív ágazatok települtek át. Jelenleg az ipari termelés azonban a fejlett tőkés országokban *stagnál.* Nyugat-Európában és Japánban gyakorlatilag az év eleje óta *változatlan.* A fejlődő országokban viszont az ipari termelés *növekszik*, ezek az államok pedig *szeretnének eladni*, főként textíliát és egyéb fogyasztási cikkeket. Az importőr országok kormányai belső nyomásra *lépéseket tesznek a hazai gyártók védelmére.*

A nemzetközi szervezet szakértői világossá teszik, hogy a probléma alapja a *növekvő kínálat* és a vele nem összhang nélkül *bővülő* kereselet ellentmondása. A tőkés visszaesés ugyanis a fogyasztói szektorra is hatással van.

Bizonytalanság

A protekcionizmus mellett általában azzal érvelnek, hogy segítségével munkahelyeket menthetnek meg belföldön. A GATT-titkárság ezzel szemben úgy véli, hogy a közvetett *káros hatások* jóval meghaladhatják a közvetlen „jókat". Igaz ugyan, hogy a korlátozások csökkentik a versenyt, és így munkahelyeket óvhatnak meg az acéliparban, azonban mindazok az iparágak, amelyek drágább, belföldön termelt acélt kénytelenek felhasználni, *hátrányba kerülnek*, azon versenytársaikkal szemben, akik az acélt világpiaci áron kapják.

A termelés szempontjából nézve, a protekcionizmus a rendelkezésre álló erőforrásokat a kevésbé hatékony felhasználási módokhoz köti, így a termelékenyebb, dinamikusabb iparágak fejlődése *korlátozódik.* Az értékesítés oldaláról nézve pedig a protekcionizmus *bizonytalanságot* teremt, az elfogadott szabályokat hatályon kívül helyezi. Mindez akkor gátolja a beruházásokat, amikor azok az általános kereslet és a fellendülés szempontjából alapvetően fontosak lennének. Ha mesterségesen megvédjük a piacot a külső hatásoktól — szögezi le a jelentés —, *késedelmet szenved* a termelési struktúra átalakítása is.

A titkárság azt is megállapítja, hogy reálértékben a világkereskedelem növekedési üteme csökkent, az 1976-os 11 százalékról 1977-ben várhatóan 6 százalékra lassul a tőkés országok gazdaságának lendülete is, aminek egyik oka éppen a protekcionizmus. Az, hogy a II. világháború után megállapított kereskedelmi játékszabályok *bizonytalanná* váltak.

A szocialista országok véleménye e kérdésben *megegyezik* a GATT-titkárságéval: mindig a korlátozástól *mentes* világkereskedelemért szólaltak fel. Természetes tehát, hogy aggodalommal szemlélik a mesterséges akadályok elburjánzását. Annál is inkább, mivel a protekcionista korlátozások egy része — a tőkés országok által korábban vállalt nemzetközi kötelezettségekkel *ellentétben — csupán a szocialista országokra vonatkozik.*

G. Gy.—L. P.

MOGÜRT–AVTOEXPORT megállapodás

Szovjet személyautó-behozatal – terven felül

A korábbi évek gyakorlatához képest az idén egy-két hónappal előbb kötötték meg az 1978-ra szóló szállítási szerződéseiket a szovjet AVTOEXPORT és a magyar MOGÜRT gépjármű külkereskedelmi vállalatok. Pénteken *ünnepélyes keretek* között *I. A. Pankratov* elnökhelyettes, *Arányi Sándor* vezérigazgató, valamint az érdekelt hazai gyártók és forgalmazók — Ikarus, Merkur, Autóker — vezetői *aláírták* az összesen 340 millió rubel értékű kereskedelmi megállapodást.

Hazánk és a Szovjetunió áruforgalmának e jelentős ága gyorsan fejlődik: 1970—1977 között csaknem *két és félszeresére növekedett* a termékcsere. A magyar export nagy részét az Ikarus autóbuszok, az importét a szovjet személy- és tehergépkocsik adják. Ezt a hagyományosan kialakult szerkezetet tükrözi a mostani szerződés is. Hazánkból jövőre 237 millió rubelnyi gyártmányt küldenek a szomszédos országba, amelyből 180 millió rubel — a darabszámot tekintve 6036 — az Ikarus járművek értéke. A többit az autóbusz-alkatrészek teszik ki. Hozzánk 35 ezer Lada, ezer-ezer Zaporozsec, Volga és VAZ személygépkocsi, több mint ötezer haszonjármű és mintegy 1300 autóbusz mellső futóműve érkezik.

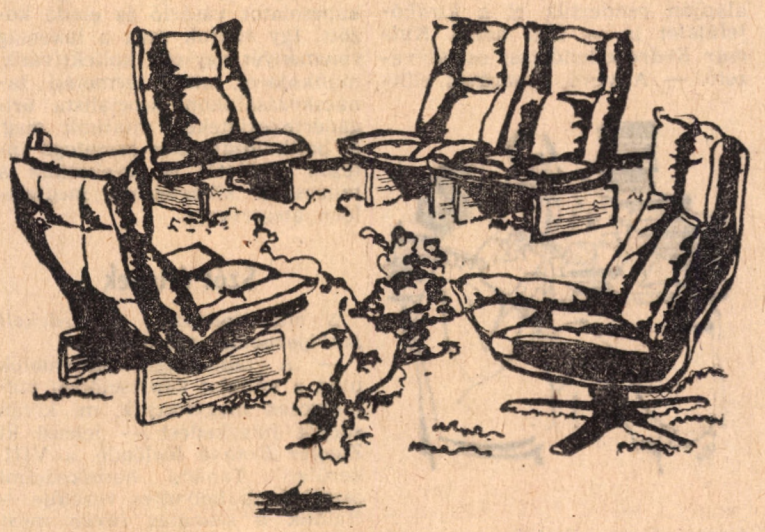
Figyelemre méltó, hogy a felek *módot kerestek és találtak az államközi szerződésekben 1977-re rögzített kontingensek feletti szállításokra is.* Az ünnepélyes aláírást megelőző tárgyalásokon a részvevőknek *11 millió rubelnyi* magyar autóbusz, alkatrész és ezzel azonos értékű szovjet személygépkocsi cseréjéről sikerült megegyezniük.

(erdős)

Ilyen a világszínvonal

Külföldi bemutatók a BNV-n – Híradástechnikától a kötött holmikig

Elég egy pillantást vetni az idei őszi Budapesti Nemzetközi Vásár részvevőinek listájára, máris megállapíthatjuk: ez a vásár *nemzetközibb* az eddigieknél. A fogyasztási cikkekre szakosodott, immár *negyedszer* megrendezett termékbemutatóra a tavalyi 27-tel szemben ezúttal 31 országból érkeztek kiállítók. Jó részük a *világszínvonalat* hozta Budapestre választott ágazatában.

Finn bútorok

A finn bútorokat például egész nap igen sok érdeklődő, és köztük sok szakember keresi fel. A kiállítás vezetője *Irma Ignatius*, a 60 vállalatot képviselő *Finlands Möbelexportörer* igazgatója. A szőke fiatalasszony adatokat mutat; Finnország múlt évi bútorbehozatalában a *tíz legnagyobb szállító közt* szerepel Magyarország, másfél millió finn márka értékű áruval.

— Elsősorban stílbútorokat vásárolunk — mondja az igazgatónő. — A minőség és az árak *kedvező összhangja* miatt szívesen szállítunk Magyarországról félkész termékeket és egyéb faárut is. A BNV-n harmadszor veszünk részt, és az érdeklődésre ezúttal sem panaszkodhatunk...

A finn gyárak kínálatából — amely a vásárral egy időben az angyalföldi Domus-áruházban is megtekinthető —, *többet vehetnének* külkereskedőink. Jelenleg a hazánkba kerülő finn bútorok értéke alig több, mint negyede Finnországba irányuló bútorexportunknak.

A bőrrel bevont, elegáns ülőgarnitúrákat és a többi, nagyon vonzó kiállítású lakberendezési tárgyat bemutató Irma Ignatius még megkér, feltétlenül írjam le: *a finn—magyar bútoripari együttműködés több olyan lehetőséget tartogat, amelyeket a jelenleginél sokkal jobban ki kellene használni.*

A nemzetközi gazdasági együttműködés jeleivel egyébként lépten-nyomon találkozhatunk. A *Hajdúsági Iparművek* pavilonjában például *Dankó Károly* kereskedelmi igazgató nemcsak az NSZK-beli AEG Telefunken licenc alapján készülő automata mosógépeket mutatta be. Az Elzett Művek zárjai iránt a vásár ideje alatt is érdeklődtek a General Motors szakemberei, ugyanakkor a hazai vásárlátogatók nyugati licenc szerint gyártott, mágneses elven működő Elzett-zárcsaláddal ismerkedtek meg.

A kedvező nemzetközi gazdasági kapcsolatokhoz természetesen mindenekelőtt jó minőségű magyar áru kell. Illetve — *Zsenya Jakuta*, a szovjet kiállítási sajtóiroda munkatársa szerint — még valami.

— Többször végignéztem a kiállított magyar ruhákat és cipőket — mondja a könnyűipari pavilon szovjet árubemutatóján. — Nemcsak a ruhák szabása, az anyag tetszik, hanem az a mód is, *ahogyan bemutatják.*

Hasonlóan vélekedik *Alekszander Kuzmin*, a szovjet sajtóiroda vezetője is — jóllehet, ő inkább a híradástechnikához vonzódik.

— A magyar „hangos" szobai berendezések és a háztartási kisgépek között *sok újdonságot* találtam, de azt hiszem, a szovjet televíziók és táskarádiók is *kedveltek* Magyarországon.

A Mashpriborintorg szovjet külkereskedelmi egyesülés bemutatóján a különféle műszerek, híradástechnikai készülékek, órák mellett észrevehető a gazdasági együttműködés több kézzel fogható példája. Ez a vállalat szállítja hazánkba egyebek közt a tévé-képcsöveket, a magyar telefonautomaták egyes egységeit, és a komplett laboratóriumok tartozékait. Azt is büszkén említették, hogy átlagosan *minden magyar állampolgárra egy eladott szovjet óra jut.*

Menet közben is...

A híradástechnikai iparban egyébként is *magas színvonalú* bemutatókat láthattunk. A japán Sony-gyár elhozta a legújabb stúdiótechnikát felvonultató magnetofonjait, erősítőit, lemezjátszóit. Apropó, magnetofonok — rádiók: a C pavilonban ezek egymás mellett kellették magukat. A Budapesti Rádiótechnikai Gyár jól sikerült kazettás magnetofonja elhalványodott a japán szupergépek mögött. Csakúgy a Videoton-rádió és Orion-televízió is kemény ellenfelekre talált... De az idei BNV azért is különbözött az eddigiektől, mert sok olyan világhírű cég, mint az öngyújtógyártásáról ismert Ronson, a kitűnő magnetofonszalagjairól nevezetes Audió Magnetics (Svájc) másutt még nem szerepelt, legújabb termékeivel vett részt.

Bármelyik párizsi vagy londoni kirakatban megállná helyét a *lengyelek* fekete pettyes, *folklór* stílusú ruhája.

— Tervezőink állandóan járják a világot — mondja *Féliks Alina*, a lengyel külkereskedelmi kamara magyarországi képviselője. — Ám ez csak az egyik feltétele a lépéstartásnak. A lengyel textilipar termelése az utóbbi öt esztendőben 48 százalékkal nőtt, és az új technológiák révén a *termékváltás üteme az utóbbi években rendkívül felgyorsult.*

Birgen Hallan, a norvég textiltanács exportigazgatója:

— Évente két nagy összeállítást — tavaszi-nyárit és őszi-télit — készítünk, de *ha hirtelen betör egy új divat, menetközben is átállunk — ez az összekötő kollekció.* Számos országba exportálunk — és nemcsak a híres norvég kézikötésű pulóvereket, hanem *technológiát is.* Elárulhatom, hogy az amerikai farmerholmik nagy része norvég módra készül.

Braun Aleksandar, a jugoszláviai Textil export-import vállalat állandó budapesti képviselője.

— Nálunk *három hónap* kell, hogy a divat legújabb irányzatait képviselő holmik az üzletbe kerüljenek, máshogy nem tudnánk exportkötelezettségeinket teljesíteni. Egyébként mi is kitalálunk saját módit, a kekimániát megreformáltuk — partizándivattá... A nagy szériás kötöttáruban még mindig nagy a szerepe a műszálnak, mert a természetes anyagok többsége, például a gyapjú, a gyapot — tőzsdecikk, *így az árúk manipulált és drága.*

A licencek haszna

— *Azt mondják, a jugoszláv ipar nem más, mint egy licencgyűjtemény...*

— Tény, hogy sok licencet vásároltunk, például fehérneműben a Triumph-cégtől, de ez számunkra igen hasznos volt, *mert piacot, sok tapasztalatot és munkafegyelmet teremtett.*

Az olasz kötöttáru — világmárka, köztük is az egyik leghíresebb a *Confezioni Poker Class Carpi.* Mi is vásárolunk tőlük, tavaly *330 ezer dollár értékű volt a vásári üzletkötés.*

— Nyáron 60, télen 40 százalék lesz kollekcióinkban a természetes szálak aránya — mondja *Éva Alvarez*, a cég társtulajdonosnője. — A kötöttáruban most a *fekete* megy a legjobban, 18-tól 60 évesig, mindenkinek. *Én a magyar cégeknél kevés feketét láttam*, és hiába szép például a Fővárosi Kézműipari Vállalat fekete-csontszín összeállítása, nálunk ezt már egy kereskedő sem vásárolná meg, mert *két évvel ezelőtt volt divat.* Most a teveszőrszín lesz közkedvelt. Hogy az majnem ugyanolyan? *Csak majdnem...* Egy perccel sem maradhatunk le. Ez a késés nagyon sok pénzbe kerülne.

Bognár Nándor — Elek Lenke

*

Pénteken is a közönségé volt az őszi BNV. A vásárt délelőtt felkereste *Szekér Gyula* miniszterelnök-helyettes, akit *Keserű Jánosné* könnyűipari és *Sághy Vilmos* belkereskedelmi miniszter, valamint *Szalai Béla* külkereskedelmi államtitkár kalauzolt a bemutatón.

HORIZONT

Új típusú erőmű

Az isztambuli energetikai világértekezlettel párhuzamosan rendezett sajtóértekezleten *Alexandr Sejndlin* szovjet akadémikus bejelentette, hogy a Szovjetunióban a következő évtized elején *új típusú elektromos erőművet építenek.* A magneto-hidrodinamikus centrale teljesítménye 500 megawatt lesz. Az új típusú erőmű 25 százalékos fűtőanyag és 15 százalékos elektromos áram előállítási költségmegtakarítással üzemel.

Válságban az NSZK acélipara

A DPA NSZK-hírügynökség szerint az ország acélgyártó ipara harmadik éve *válsággal küzd.* Iden 40 millió tonna nyersacélt készítenek, 25 százalékkal kevesebbet, mint 1974-ben. Az iparban foglalkoztatottak száma 1975 óta az akkori 342 ezerről 315 ezerre csökkent.

FAO-indítvány

Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) felhívta a világ országait, hogy növeljék *a szárazságtól sújtott afrikai országoknak nyújtott támogatásukat.* A FAO kairói kirendeltségének nyilatkozata megállapítja, hogy az érintett országoknak a következő hónapokban 200 ezer tonna gabonára, valamint arra az élelmiszer-mennyiségre lesz szüksége, amelyet az élelmiszerválság elkerülésére egyébként is importálnának.

A vásárlók és a tanács szava

Kérjük a panaszdossziét!

Mindennapi bosszúságunk: hazaérünk munkából, vásárolnánk még valamit vacsorára, de a sarki közért — jóval hivatalos nyitva tartási idejének vége előtt — *zárt kapukkal* fogad. „Slusszolnak", s így nem írhatunk be a panaszkönyvbe sem. S friss, legalábbis ehető kenyeret, péksüteményt avagy tejet kapni — ehhez még órákkal korábban is külön szerencse kell! A vevő ilyenkor sem áll neki körmölni — rohan máshová, hátha ott még sikerül...

A sok-sok összegyülemlett panasz viszont mintegy visszhangzik *a tanácstagi beszámolókon:* a műszaki, házkezelőségi ügyek után a legtöbb *az élelmiszerellátással kapcsolatos* észrevétel. A címzett — a Csemege, a ZÖLDÉRT és más rokon profilú vállalatokon kívül — többnyire a Közért.

Két kerület közértje

Negyedórával zárás előtt hiába igyekezett *Nagyszalóki Pál* József Attila-telepi lakos a Toronyház utca 3. alatti kis ABC-be, már *nem engedték be.* Azóta ő és körzeti tanácstagja is megkapta a választ: a tanács és a vállalat több napon át *közös ellenőrzést* tartott, s kiderült, hogy a panasz *jogos.* A vezetőt nyomatékosan figyelmeztették: fegyelmi terhe mellett *be kell tartani* a törvényes nyitva tartási időt! *Máté Sándor* és mások kifogásolták: az Üllői úti, 9401-es boltban *délután már nincs kenyér, zsemle, tej.* A vállalat *szigorúan utasította* a vezetőt, hogy éljen a *pótrendelés* lehetőségeivel, s erről ugyancsak értesítették — a tanács kereskedelmi osztályán keresztül — a panaszosokat.

— A forgalom mindennapi alakulása szerint ugyanis 14 óráig *újabb tej- és tejtermékszállítmányt* igényelhetnek, s azt *két órán belül* megkapják — mondja *dr. Szeibert Imre,* a VIII. és a IX. kerület több mint 230 ezer lakosának ellátásáról gondoskodó, *Józsefvárosi Közért Vállalat* igazgatója, akivel együtt most a tanácsi „panaszdossziét" böngésszük. — Ugyanígy lehet sütőipari terméket utána rendelni. A múltkor, egy péntek délután például 30 mázsa kenyérutánpótlást kaptak boljaink, mert *a meteorológia rossz időt jelzett,* és számíthattunk rá, hogy vásárlóink nem víkendeznek, hanem nálunk szerzik majd be szükségletüket. Sokféle tényezővel kell tehát számolnunk.

— A lakosság észrevételei alapján rendeztük el *a kirakófelületet* is — fűzi hozzá *Kulcsár Endre* ellenőrzési osztályvezető. — A vevő, kosarával elindulva, először általában a vegyi árukat találja, nehogy azok — esetleg kifolyva — szennyezzék az élelmiszert. Majd a könnyebb, végül a pénztárhoz közeledve, a nehezebb súlyú árukat emelheti le a polcról, így *nem kell azokat végigcipelnie.*

Szóba kerül még, hogy a vállalat a tanácstagi beszámolókon, illetve fogadóórákon elhangzott számos panaszra azonnal reagált; intézkedett, vagy pedig *fejlesztési tervébe* iktatta a javaslatot. Így például *mindenkor kapható már friss pékáru* a Hámán Kató utcai piacon. A szomszédos italbolt *megszüntetésével* bővül a Gubacsi úti közért; új, ezer négyzetméternél nagyobb alapterületű ABC-áruházak épülnek még e tervidőszakban a VIII. kerületben, a Kerepesi út és a Hungária körút, a Szigony és a Tömő utca sarkán, valamint a ferencvárosi, Mihálkovics utcai lakótelepen. Ott vannak a vállalat képviselői minden beszámolón, ahol különösen sok panasz várható az élelmiszer-ellátással kapcsolatban — s *vagy helyben vagy határidőn belül írásban* válaszolnak. Rendszeresek a helyi vezető szervek és a vállalat által közösen rendezett *vásárlói ankétok.*

— *Számunkra különösen hasznos találkozók ezek* — jegyzi meg az igazgató —, hiszen közvetlenebbé teszik az önkiszolgálás terjedése folytán meglazult kapcsolatot vásárló és eladó között. Így tudjuk meg a lakosság véleményét egy-egy kollektívánk munkájáról, amit termelési tanácskozásainkon, szocialista brigádértekezleteken vitatunk meg. A bolthálózatunkat összefogó intézők területét is igyekszünk a tanácstagi körzeteknek megfelelően átszervezni.

Szót értenek

S mit mondanak az érdekelt szakigazgatási szervek?

— A tanácstagi beszámolók után a vállalat képviselőivel *személyesen* megvitatjuk, mi kíván sürgős intézkedést — jelenti ki *Ziegler Ernőné* főelőadó, a VIII. kerületi Tanács kereskedelmi osztályának helyettes vezetője. — Nálunk a szanálás révén most különösen sok bolt megszűnik, a pótlásukra ideiglenesen létesülő, gyakran egyszemélyes kis boltok nem tarthatnak folyamatosan nyitva — e nehézségeket *tanácstagjaink a lakossággal igyekeznek megértetni.*

Földes László, a IX. kerületi Tanács kereskedelmi osztályának vezetője:

— A vállalat mindenben *korrekt partner,* szót tudunk vele érteni. A beszámolókon a kenyér minőségén és szállításán túl különösen sok panasz hangzott el *az egyre romló üzleti higiéniára,* szennyes kosarakra, az eladók udvariatlanságára. Leültünk a közért-vezetőkkel, ők elmondották terveiket e helyzet megváltoztatására, így azokról mi is tájékoztathattuk a panaszosokat.

Évről évre szorosabbak lesznek tehát a vállalat kapcsolatai a hozzá tartozó két kerület illetékes szakigazgatási szervével, ami jelentős részben a tanácstagi beszámolóknak köszönhető.

G. Szabó László

Országgyűlési képviselő véleménye

A tanács tekintélyéről

Tíz éve a város országgyűlési képviselője, második éve pedig az országgyűlés ipari bizottságának elnöke *Gorjanc Ignác,* a Jászberényi Hűtőgépgyár vezérigazgatója. Időbeosztása szigorú, pontos. Beszélgetésünk témáját előre ismerni akarja, mert semmit nem bíz a véletlenre, maga is fel akar készülni. Ezért kérte, hogy egy mondatban előre fogalmazzam meg, miről kívánom faggatni.

— *Miben látja a tanács tekintélyét?*

— A kérdés időszerű. Aki nyitott szemmel jár, annak látnia kell, hogy nagy eredményeket ért el a tanács, ez Jászberényben is tény. S ez egyben általános válasz a kérdésére.

Milyen gyorsan, milyen áron?

— *Mégis: hogyan, miképpen lehet ezt a tekintélyt növelni?*

— Ha megoldottunk egy gondot, elénk áll a másik; ha túljutottunk egy kérdésen, jön a másik. Ez a dolgok természetes rendje. A lényeget abban látom: *milyen gyorsan jutunk túl egy-egy kérdésen és milyen áron?!* Ez pedig nekünk sem közömbös. Gondolja csak el: a gyár hétezer tagja berényi, vagy város környéki, s mi ezt a számot mindenkor *megszorozzuk* hárommal. A képviselőszékben pedig minden berényi állampolgárért vállalni kell a felelősséget. Így hát máris ezernyi ponton közöm van a tanácshoz.

— *Ilyen nézőpontból milyen a tekintély?*

— Nálunk is nemegyszer megtörtént, hogy elhatároztak — elhatároztunk — valamit, rendelkeztünk hozzá az anyagiakkal, megvolt hozzá a képességünk, a lehetőségünk, az erőnk *és nem valósult meg* vagy nem úgy valósult meg. Említsek példát? A városi vízmű végül is úgy működik, hogy jó néhány héttel ezelőtt *a hűtőgépgyári brigádok fejezték be...* Ez bizony, rombolja a tanács tekintélyét, mert a vízmű építésében valóban ludasak voltak; a tervezési, a koordinálási, a kivitelezési hiányosságok, vagyis *az összhang-nélküli irányítás* miatt. Mindezt a tanácsnak el kellett volna kerülnie.

— *Hogyan?*

— Bölcsebb előrelátással. Mert, ha minden feltétel adott, ha felmértük a lehetőséget, ha minden együtt van, *csak akkor szabad valamit elhatározni.* Akkor aztán, ha szükséges, a tanács teljes súlyával, tekintélyével *egy szuszra megvalósítani.* S most, hogy erről szólok, rájövök: semmivel nem jobb a helyzet az egészségügyben. A sebészeti és gyermekpavilon építése évek óta csak dédelgetett terv.

— *Hogy érzi magát ilyen esetekben?*

— Mint képviselő is rosszul. Mert magam sem kívülálló idegenként nézem a dolgokat. Tőlem is megkérdezik: *és a képviselő mit tett?* Talán, ha harcosabban segítettem volna, ha még nagyobb türelmetlenséget tanúsítottam volna... Aztán magam is tűnődöm: *mégiscsak a tanács koordinálja az ügyeket.* Mint ahogy a területén működő ipari objektumok irányításán is egyre inkább úrrá kell lennie és neki kell úrrá lennie, bármennyire közös is a felelősségünk.

Jogkörök

— *Csakhogy a gyárak nagy része tárcákhoz tartozik.*

— Ez nem akkora akadály! Tudom, mire gondol: a tanácsnak nincs fölöttük hatásköre... Nos, egyre inkább megkapja a lehetőséget. Hiszen mindenki érezheti, hogy mind több és több ügyet intéz a tanács, naponta nő a közéletben betöltött szerepe. Bizonyítom ezt azzal, hogy *nem egy olyan kérdésben dönt a tanács, amihez tíz-tizenöt évvel ezelőtt még talán minisztertanácsi határozat kellett!* Ma például a városi tanács maga határozza meg *a helyi* iparpolitikát, a szelektív iparfejlesztést, a városfejlesztést, a városgazdálkodást. S ha most például Jászberényben vizsgáljuk ezt, arra a következtetésre kell jutnunk: egyelőre csak döcög a dolog. Márpedig a gyorsabb fejlődés, a tekintély érdekében hamar meg kell tanulni ezt is. A tanács testülete rendelkezik a lehetőségekkel, ám ma még az egyik kulcskérdés: *a szakapparátus,* az osztályokon dolgozó szakemberek képessége, szakértelme. Ez ügyben is bátrabban kell lépni. Mert az, hogy milyen szakember dolgozik a tanácsban, *ma már nem a pénzen múlik,* mivel általában a tanács is meg tudja fizetni a jó mérnököt, a jó szakembert. Olyan mérnököt pedig mindig tálál a tanács, aki a városát szereti és a városfejlesztésben, a városért akar alkotni. E területen nálunk is van mit tenni.

— *Nyugodt-e a képviselő, ha innen nézzük az utcát?*

— Pillanatnyilag még nem! Az ilyen jellegű gondok ma nagy terhet jelentenek nálunk, s bizony, sürgős segítségre szorul a város. Anélkül, hogy bárkit is megsértenék, a tanácsban dolgozó szakemberek közül nem mindenki áll feladata magaslatán. Az is igaz, persze, hogy az itteni, *eddigi vállalkozások talán nem követeltek ennyit tőlük...*

Sodortatva?

— Vannak Jászberény előtt követendő, szép példák?

— *Kaposvárra* vagy *Zalaegerszegre* gondolok. Ahol magam is olyan szép dolgokat láttam, amiért csaknem megirigyeltem őket. Nos, hiszem, hogy *Jászberényben is lehetne így* csinálni. A város vezetőin múlik, hogy fantáziával, szépen fejlesztjük-e szűkebb lakóhelyünket. Mert a tervező — ha nem tévedek — *azt tervezi, amit a tanács rendel.* Valamikor úgy mondták, hogy a csárdában az húzatja a nótát, aki fizet. Hát a tanácsban nem mindig látom, hogy ez így lenne. A gyakorlat inkább az, hogy *a tanács azért a nótáért fizet, amit éppen kap....* Ez bizony nagy gond, s bizonyára sokan tudnának ennek kapcsán beszélni *a tanácsok kiszolgáltatottságáról.* Elismerem, hogy mindebben nagyon sok igazság van, de ha előbbre akarunk jutni, akkor *mégiscsak abban kell hinnünk, hogy a dolgok rossz rendje nem megváltoztathatatlan.* A jó irányú fejlődéshez a hozzáértő, szolgálatkész, beosztásukkal, hatáskörükkel megfelelően élni tudó emberek *jobb megválogatását* tartom a legfontosabbnak.

Megválogatni — megválni

— *Úgy véli tehát, hogy a tanács tekintélye és a tanácson dolgozó emberek mindenkori felkészültsége egymástól elválaszthatatlan?*

— Igen, pontosan így értem. Nagyon gyakran ugyanis az az érzésem, hogy a kedvezőtlen események sodorják magukkal azokat, akiknek *éppen az lenne a kötelességük, hogy irányítsák és befolyásolják az eseményeket.* Ezért mondom újra: a tanácsok vezetésének a dolga, hogy a különböző posztokra milyen szakembereket állítanak. S ehhez — szerintem — már most megvan a tanács ereje, lehetősége, miként arra is, hogy *legyen bátorsága megválni azoktól, akik tartósan bebizonyították alkalmatlanságukat.* Meggyőződésem, hogy a jövőben csak ilyen felfogás és gyakorlat mellett növekedhet a tanácsok tekintélye.

Balogh György

MUNKAMÓDSZER

Színvonalasabb tanácsüléseket

A tanácstörvény minden fontos kérdésben *a tanácstestületet ruházza fel* döntési joggal. Alapvető követelmény tehát a tanácsülések *színvonalának* folyamatos emelése, az érdemi döntésben részt vevők *körének szélesítése,* és az ehhez szükséges feltételek javítása. Ennek kialakultak már *a célravezető módszerei,* érdemes közülük néhányra a figyelmet felhívni.

Ma már általános gyakorlat, hogy a tanácsok tisztségviselői a lakosság és a nem tanácsi szervek *véleményének, javaslatainak ismeretében* állítják össze a tanács és a végrehajtó bizottság munkatervének tervezetét. Ennek érdekében előzetesen gondosan összegezik *a falugyűléseken, tanácstagi beszámolókon* és más tanácskozásokon elhangzott lakossági javaslatokat, valamint a tanácsi szervekhez érkezett *közérdekű bejelentéseket.* Hasznosítják a *hazafias népfrontbizottság* által összegyűjtött észrevételeket, igényeket is. A távlati koncepciók, a középtávú tervek széles körű, demokratikus előkészítését községekben a falugyűlések, városokban a rétegtalálkozók, lakóbizottsági megbeszélések, népfrontfórumok segítik.

Nagyban segíti a döntés megalapozottságát, ha a tanácstagok a közérdeklődésre számot tartó tanácsülési előterjesztésekről már *az előkészítés szakaszában* meghallgatják a választók véleményét. Főként ott vált ez gyakorlattá, ahol a tanácsi tisztségviselők erre *külön is felkérik* a tanácstagokat, vagy a tanácstagok egy részét, egyben tájékoztatva őket a szóban levő ügy lényegéről, hátteréről, az esetleges döntési lehetőségekről. A tanácselnök — esetenként —, az ülés előtt *a bizottságok, tanácstagi csoportok elnökeit* is összehívhatja tájékozódás végett. A tartalmas, valóban érdemi tanácsülési vitához, mindenekelőtt pedig a döntéshez különösen jó alapot nyújt — amikor erre lehetőség van —, *az alternatív határozati javaslatok* kidolgozása. (Erről egyébként a Magyar Hírlap hasábjain a közelmúltban folyt eszmecsere.)

Általános törekvés a tanácsoknál, hogy megfelelő *nyilvánosságot* biztosítsanak a tanácsülésnek. Sok helyütt a tanácsülés helyének, időpontjának és napirendjének időben történő meghirdetésén túlmenően — a népfrontbizottság és a tömegszervezetek közreműködésével —, *külön is meghívják* az ülésre a tárgyalni kívánt közérdekű témában, ügyben legjobban érdekelt (tanácsi és nem tanácsi vállalatok, intézmények vezetőit, pedagógusokat) javaslattevőket, vagy a szakmailag legtájékozottabb, nem tanácstag állampolgárokat (szocialista brigádvezetőket, társadalmi munkásokat). A közérdeklődés felkeltésének egyéb formái is vannak. Ilyenek például a tanácsi tisztségviselőknek és a végrehajtó bizottság nem független tagjainak *az ipari és mezőgazdasági üzemekben, szövetkezetekben* tartott tájékoztatói.

Az is jótékony hatással van a tanácsülések színvonalára, ha *az előterjesztések* előre meghatározott egységes rendszerben és formában, megszabott terjedelemben kerülnek a testületek elé. Ezt felismerve, már sok tanácsnál *feltüntetik* a beszámolókon, kik, illetőleg mely szervek működtek közre az előterjesztések összeállításánál, kikkel egyeztették azokat, s mely tanácsi bizottságok véleményezik. Sajnos, még nem vált általánossá az előkészítés során felmerült jelentősebb *ellenvélemények* közlése. Fontos követelmény, hogy a szóbeli kiegészítés *tömör legyen,* és ne terjengős, tartalma pedig *teremtsen alapot a vitára,* a tanácskozásra. Az ülés vezetője biztosítsa, hogy minél többen kapjanak szót, s a felszólalók *tárgyszerűen, lényegre törően* ismertessék véleményüket, tegyék meg javaslataikat.

Kívánatos, hogy a megyei végrehajtó bizottságok, községekben és nagyközségekben a járási hivatalok felügyeleti vizsgálatai *még inkább terjedjenek ki* a helyi testületi ülések előkészítésének, az iránt megnyilvánuló közérdeklődés fokozódásának segítésére és ellenőrzésére. Mindenképpen célszerű időközönként a városi, községi tanácselnöki, vb-titkári értekezleteken is *értékelni* a tanácsülések előkészítésének és a tanács hatáskörébe tartozó ügyek megvitatásának, eldöntésének gyakorlatát, valamint *közkinccsé tenni* a jó módszereket.

Dr. Fürcht Pál,
a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának munkatársa

Az idő szorításában

Pécsi feketeszén Dunaújvárosnak – A fejlesztés nem csupán pénzkérdés

Kétszázharmincmillió dollár akkora összeg, amennyiből több mint egymillió magyar turista valutakerete kijönne. Most mégsem növekvő turizmusunkról lesz szó, mert ezt az összeget nem is mind nyugati portyákra költenénk. Mindössze azért az összevetés, hogy érezzük, mekkora summa is ez a kétszázharmincmillió dollár, amelyet a népgazdaság *egyetlen év alatt elveszíthet*, ha a Dunai Vasmű új, III. számú kokszolóblokkja *később* épül fel, mint az ideális lenne. (Azaz csak az I. számú blokk leállása után, 1986-ban, ahogyan azt korábban tervezték.)

Milliárdokkal

Miből adódhat ekkora *ráfizetés*? Nos, abból, hogy ha a harmadik kokszolóblokk nem épül fel idejében, akkor nemcsak kokszolható szenet, hanem még több kohókokszot kell behoznunk. És ez a többlet csak a tőkés államokból szerezhető be, borsos áron. Ma a kokszolható szénnek 60—70, a koksznak 100 dollár az ára tonnánként a világpiacon. Ugyanakkor még a mecseki kokszszén helyett is kokszimportra szorulna az ország, viszont az ott kitermelhető kitűnő feketeszén jó részével majdhogy *semmit sem tudnának* kezdeni — amíg a III. blokk üzembe nem áll a vasműben.

Csakhogy ez majdnem *10 milliárd forintos beruházás*, ebből is 100 millió dollár a tőkés importanyagok, szerelvények, berendezések ára. Ami, szó sem róla, még úgy is szép összeg, ha a nyolcvanas évek elejére jelzett veszteségnek *a fele sincs*.

Mert igaz, nem kell közgazdásznak lenni, hogy belássuk: ha százezer dolláros befektetéssel 230 ezer dollár kiadását lehet elkerülni, akkor világos — ez *kitűnő beruházás*. Ha megvan a százezer. Ma.

A népgazdaság pénztárcájából sem telik, telhet azonban mindenre — még a megannyira kifizetődő beruházásokat is *rangsorolni* kell.

És még egy szempont: ha megépülne 1981-re a kokszolóblokk, akkor a Mecsekből a mainál *jóval több feketeszén kell majd a vasműnek a kokszgyártáshoz* — erre a Mecseki Szénbányának is *fel kell készülnie*, azaz *ott is beruházásokra* van szükség.

A dunaújvárosi új kokszolóblokk sorsáról, ezzel együtt a Mecseki Szénbányák *jövőjét* befolyásoló beruházásokról előbb *Gerencsér Pállal*, a Dunai Vasmű kokszvegyészeti gyárrészlegének vezetőjével beszélgettem.

— A tervezett beruházásban nemcsak az új kokszolóblokkról van szó — mondta. — Öt területre terjed ki majd a komplex fejlesztés. Korszerűsítenünk kell a szénelőkészítést, a kokszgyártást, továbbá a gáztisztítással együtt a vegyianyag-kinyerést és feldolgozást is, sor kerül környezetvédelmi beruházásokra és meg kell oldani a biológiai szennyvíztisztítást is. Mindez együtt, az előkalkulációk szerint, *9,7 milliárd forintba kerül*. A beruházási javaslatot elkészítettük, a következő negyedévben kerül újra az Állami Tervbizottság elé. Egy korábbi határozat alapján ugyanis 1986 a fejlesztés véghatárideje. Mi most a Kohó- és Gépipari Minisztériummal és az Országos Tervhivatallal *egyetértésben* 1982. szeptember 30-át javasoljuk. Igaz, még jobb lett volna 1981...

— *Így tehát még ebben a tervciklusban hozzá kell látni?*

— Igen. Figyelembe véve a népgazdaság gyorsan növekvő nyersvasigényét, amivel együtt egyre több kokszra is szükség van, az új blokk felépítését *nem szabad elodázni*. Különösen ha azt is tekintjük, hogy világviszonylatban egy-egy ilyen kokszoló, amely a begyújtástól kezdve élettartama végéig folyamatosan üzemel, legfeljebb 20—25 évig tart ki. Az I-es számú blokk, amely helyett majd a hármas épül, még 1956-ban indult. Sajnos, ötvenhatban *károsodás érte* a blokkot, s ma már az ötvenöt kamra közül egyet kénytelenek voltunk *kiiktatni*, mert korrózió miatt *bedőlt* a tűzálló falazat.

Beruházások karonfogva

— *Meddig bírhatja még a többi?*

— Igazán nem lehet belátni, de 1981—82-ig, reméljük.

— *És ha mégsem, az mivel járna?*

— Nézze, ki kell bírnia, mert különben a mecseki széntermelést talán még a *felére is le kellene csökkenteni*, s a vasmű kénytelen lenne *importkokszot* használni helyette. Ezért merem azt mondani, hogy a tervezett nagyberuházás mihamarabbi megvalósítása népgazdasági érdek.

A fejlesztéstől nem választható el a mecseki, úgynevezett kokszprogram, hiszen a harmadik kokszolóblokk felépítése után a jelenlegi 480 ezer tonna szénkoncentrátummal szemben évente 670 ezer tonnát kell adni.

Amit a bányászathoz, a gazdálkodáshoz egyaránt értő szakemberek egybehangzó véleménye szerint *nem is kifizetődő* másra, mint kohókokszgyártásra felhasználni. A termelés ilyen arányú növeléséhez azonban még ebben a tervidőszakban 2,7 milliárd forint értékű fejlesztést kell végrehajtani a mecseki bányákban.

Száz évre

Gálfi István, a Mecseki Szénbányák Vállalat műszaki igazgatóhelyettese:

— A Dunai Vasmű tőlünk, ahogy mi mondjuk, részben közvetlenül kamrába tölthető, kokszolható szenet kap. Ezt a szenet a Pécs környéki bányákból nyerjük, míg a nagyobb hamutartalmú komlói szeneket Dunaújvárosban a betöltés előtt még dúsítani kell. Ma még évente mintegy 300 ezer tonna az a szénmennyiség, amiből nem kohókoksz készül, hanem a MÁV és a belkereskedelem hasznosítja. Ha a vasmű harmadik blokkja elkészül, az említett fejlesztéssel együtt is *gyakorlatilag örülünk, ha a dunaújvárosi kokszszénigényt ki tudjuk elégíteni*.

— *Az ehhez szükséges fejlesztés csupán pénzkérdés?*

— Az említett 2,7 milliárd időarányos részét eddig *megkaptuk*, s reményünk, mi több, ígéretünk van arra, hogy a pénz a jövőben is rendelkezésünkre áll. Ez feltétlenül szükséges is ahhoz, hogy 1982 utolsó negyedétől a többletmennyiséget megkaphassa tőlünk a Dunai Vasmű. De még a hatodik ötéves tervben is *folytatnunk kell a műszaki fejlesztést*, hiszen a termelékenység növekedésével kell a munkaerőfogyatkozást ellensúlyoznunk. S itt, ezen a ponton valóban igaza van: *nem elég csupán a pénz*. Ahhoz, hogy a szénbányászat talpon maradjon, egyebek között több műszakira, intenzívebb szakemberképzésre lenne szükség. Az utóbbi években és, sajnos, még néhány évig, évente csak feleannyi bányaművelő- és bányagépészmérnök végez a miskolci egyetemen, mint a hatvanas évek elején. Azért mi most már bizakodók vagyunk, lesz felvevő piaca az értékes mecseki szénnek — a készleteink nagyjából *száz évre elegendőek*.

Trömböczky Péter

A Közös Piac régiói

Gazdagok szegényei

Görögország, Portugália és Spanyolország közös piaci csatlakozási kérelme *ismét előtérbe állította* Brüsszelben a regionális fejlesztéssel kapcsolatos kérdéseket. Mindhárom dél-európai ország ugyanis — tagsága esetén —, *jókora összegre* tart igényt nagykiterjedésű, gazdaságilag *elmaradt* területei fejlesztésére. A Közös Piac azonban *nincs abban a helyzetben* — és belátható időn belül nem is lesz —, hogy költségvetéséből újabb dollármilliárdokat hasítson ki további regionális fejlesztési célokra.

A gondfoltok

Már a Közös Piac megalakulásakor gondot jelentett, hogy az alapító hat ország mindegyike *rendelkezik* olyan országrészekkel, ahol a gazdasági, szociális fejlődés *messze elmarad* az országos, illetve az integrációs átlagtól. Az ilyen jellegű problémák *tovább növekedtek* 1973-ban, amikor a tagországok száma kilencre emelkedett. Brüsszel *elmaradottnak* minősít minden olyan régiót az integráción belül, ahol az egy főre jutó bruttó társadalmi termék *alacsonyabb* a közös piaci átlagnál, nagy a lakosság elvándorlása, *nincsen lehetőség* újabb munkaalkalmak teremtésére. Ezeknek a kritériumoknak *meglepően sok terület* „felel meg" a kilenc tagországban.

A Közös Piac úgynevezett szegény területének tekinthető Franciaország déli része, a belga—francia határ mindkét oldala, Írország nagy része. Dél-Olaszország, Skócia és Wales csaknem fele, az NSZK keleti határvidéke, Északkelet-Anglia. A nyugat-európai gazdasági integrációnak ezek a „külterületei" két csoportba oszthatók: egy részük *elmaradott* mezőgazdasági vidék, másrészük pedig hajdan jelentős iparral rendelkező terület. A textilipar, a szénbányászat, valamint a hajóépítés hanyatlásával azonban ezeknek az övezeteknek a fejlődése jelentős mértékben lelassult.

Az elmaradott területek helyzete már-már *gátjává* lett az egész integráció fejlődésének, ezért még a 60-as években határozat született Brüsszelben a kiemelt regionális fejlesztésre. A Közös Piac kibővülésével ezen a területen is újabb ellentétek kerültek a felszínre. Olaszország és Franciaország elsősorban saját elmaradott mezőgazdasági területeinek fejlesztését szorgalmazta, Nagy-Britannia és Írország pedig az ipari régiók felvirágoztatására kért támogatást Brüsszeltől.

Ebben a helyzetben már Brüsszelnek kellett *közbelépnie*. Megkezdődött a nemzeti regionális fejlesztési politikák *összehangolása*, s a tagországok elhatározták az általuk alkalmazott regionális támogatási formák *egységesítését*. 1975-ben jött létre a regionális fejlesztési alap, s ugyanebben az esztendőben állították fel a Regionális Politikai Bizottságot. Ez utóbbi feladata a területfejlesztés összehangolása.

A fejlesztési alap költségvetése 1975-ben, valamint az azt követő két évben összesen mintegy *1,6 milliárd dollárt bocsát rendelkezésre*. Ez az összeg ipari, mezőgazdasági és infrastrukturális beruházások finanszírozására szolgál. Az 1,6 milliárd dollár természetesen csak csepp a tengerben — Brüsszel véleménye szerint.

Hosszas alkudozások után az 1,6 milliárd dollárt a következőképpen osztották fel: *Olaszország kapja a teljes összeg 40 százalékát, Nagy-Britanniáé 28 százalék, Franciaország 15, az NSZK 6,4 százalékkal részesedik*. Írország részaránya 6, Hollandiáé 1,7, Belgiumé 1,5, Dániáé 1,3, Luxemburgé pedig 0,1 százalék. Nagy-Britanniában méltánytalanul *alacsonynak* találják a támogatás mértékét.

Mivel mindkét ország *jóval többet fizet* be a regionális alapba hozzájárulásként, mint amennyit onnan visszakap. Ezért igyekeznek a támogatás mértékét *minimálisra csökkenteni*. 1978-ban valószínűleg 800 millió dollárt lehet majd regionális fejlesztésre fordítani, s miután még nem született végleges döntés erről az összegről, az NSZK mindent elkövet hozzájárulási kvótájának *lefaragására*.

Új „külterületek"?

A regionális fejlesztésben csekély összeggel még részt vállal az Európai Beruházási Bank és az Európai Szociális Alap is. A Kilencek jelenlegi konjunkturális helyzete *egyáltalában nem kedvez* a regionális fejlesztésnek. A továbbra is kétszámjegyű infláció, valamint a csaknem 6 millió munkanélküli már az elmaradottnak tartott területeken kívül is jelentős gondokat okoz. Nemrégiben az egyik közös piaci kiadvány megállapította, hogy az integráció területeinek gazdasági színvonalkülönbsége hovatovább *teljesen lefékezi* az integráció folyamatát. Ezért a jövőben nemcsak a különbségek felszámolása a cél, hanem arra is ügyelni kell, ne keletkezzenek újabb színvonalkülönbségek.

Az előzetes elképzelések szerint a három dél-európai ország a következő évtized közepe táján válhat a Közös Piac teljes jogú tagjává. Mivel mai fejlettségi szintjük jóval elmarad a Kilencekétől, tulajdonképpen ugyancsak „külterületnek" számítanak. Csatlakozásuk esetén viszont a regionális fejlesztés erő- és irányvonalai jelentősen módosulhatnak. Éppen ezért nem lehetetlen, hogy a regionális fejlesztéssel kapcsolatos mai érdekellentétek újabbakkal bővülnek. Ettől tart a kilenc tagállam is a csatlakozási tárgyalások mostani előkészítő szakaszában, s ez is az oka, hogy *nem nyitják meg könnyen az integráció kapuját a három tagjelölt előtt*.

G. Gy. — L. P.

Ma este befejeződik a vásár

Szombaton, a BNV finisében egész nap a nagyközönség látogathatta a vásárt. A kiállított új élelmezésipari termékekből kóstolók, az új ruhamodellekből divatbemutatók, valamint a kozmetikai cikkekről tartott tanácsadások és kozmetikai próbák az alaposabb *tájékozódás* elősegítése mellett *kellemes szórakozást* is nyújtottak az érdeklődőknek. A kereskedők sem pihentek; az elmúlt nyolc nap tárgyalásainak eredményeként, szombaton újabb üzleteket kötöttek. A Hungarotex például *1,3 millió dolláros* szerződést írt alá a jugoszláv Interexport céggel, a kender-juta polipropilén szőnyeghordozó szövet jövő évi szállításairól.

Sághy Vilmos belkereskedelmi miniszter, aki munkatársaival elsősorban a lakosság ellátása szempontjából értékelte az őszi BNV-t, véleményéről és tapasztalatairól nyilatkozott az MTI munkatársának: A most záruló vásár előrelépés volt a nemzetközi kapcsolatok bővülésében, erősítésében. A KGST-országokon kívül állandó tőkés partnereink mellett, több új kiállítót üdvözölhettünk: örvendetes, hogy Közép- és Dél-Amerikából, Afrikából és Ázsiából egyaránt jöttek kiállítók, kereskedelmi szakemberek, üzleti partnerek. Megítélésem szerint az őszi BNV *a korszerű termékek magas színvonalú bemutatásával jól szolgálta a közízlés formálását, a korszerű fogyasztási szokások elterjedését, a hazai lakás- és öltözködéskultúra fejlesztését*. Az árubemutató közönségsikerét mutatja a zárás előtt egy nappal jelzett csaknem *800 ezer látogató*, üzleti eredményeit, a kereskedelem elégedettségét pedig remélhetőleg a boltok áruválasztéka fogja majd igazolni — fejezte be nyilatkozatát a miniszter.

A BNV ma este zárja kapuit.

Jegyzet

A torony

Ha jól emlékszem, még 1974-ben, a tavaszi BNV sajtótájékoztatóján ismertette a HUNGEXPO, mi mindenre szánja az épülő, körhenger belsejű, kereszt alaprajzú magasépületet a vásárváros területén. Igen, azt, amelyik csupasz vasvázaival ott terpeszkedik a főbejárat közelében. Azóta évek teltek és telnek, egymást váltják a BNV-k, volt és van megannyi szakkiállítás — az épület, modern műemlékként, kiállításról kiállításra szinte érintetlenül csupaszkodik.

Nem sok szót érdemelne, ha csupán egyike lenne a lassan megvalósuló létesítményeknek. De ez nem egy a (sok) tucatból. Mert ez a BNV-n van. Szem előtt. Mi több: szemetszúróan szem előtt. Jönnek hozzánk keletről-nyugatról nagyjából ugyanazok a szakemberek, és látják: a torony még mindig nem... Aztán egy év múlva, két év múlva (jövőre) megint jönnek, és látják: a torony még mindig nem...

Hát, biz' isten, nem csodálnám, ha egyikükben-másikukban holmi előítéletek támadnának a tárgyalásokon vállalt határidőket illetően...

Nagy úr ám az előítélet...

T. P.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Dömpingvád a japán acélipar ellen

Japán kormány- és üzleti körökben súlyos aggodalommal vegyes felháborodást keltett, hogy a legnagyobb amerikai acélipari egyesülés, az U. S. Steel Corporation *dömpingvádat emelt* a washingtoni pénzügyminisztériumnál hat japán acélgyártó vállalat exporttevékenysége miatt. A vád szerint ezek a nagyvállalatok termékeiket „a teljes termelési és szállítási költségek alatti áron adják el az Egyesült Államokban". A washingtoni pénzügyminisztérium *idén februárban egyszer már helyt adott egy másik amerikai cég dömpingvádjának*.

Csökkentik a Volvók árát

A *Volvo* svéd autógyár nyugatnémet leányvállalata bejelentette, hogy október egytől átlagosan *3,6 százalékkal csökkenti* az NSZK-ban eladásra kerülő *Volvo személygépkocsik árát*.

Búzahírek

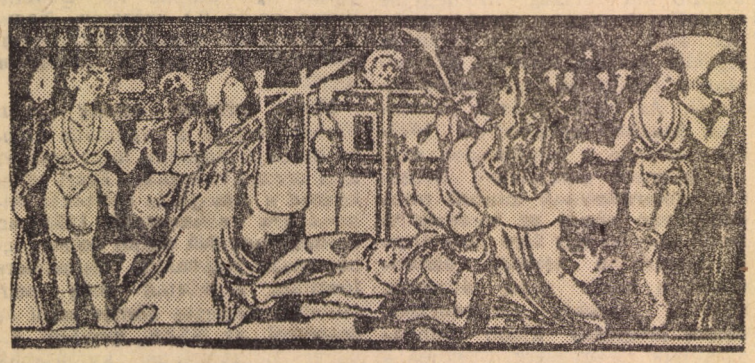
A kanadai mezőgazdasági minisztérium becslése szerint a világ *búzatermése az idén kevesebb lesz, mint 1976-ban volt*. A minisztérium úgy véli, hogy 1977-ben a világ országaiban 391 millió tonna búzát takarítanak be, *16 millió tonnával kevesebbet*, mint az elmúlt esztendőben.

A párizsi egyiptomi nagykövetség kereskedelmi attaséjának közlése szerint Franciaország az év vége előtt *30 ezer tonna búzát szállít élelmiszersegélyként Egyiptomba*.

Euripidész és Szophoklész drámái

Görögök Tácon és Budán

Amikor már „lemondtunk" a nyári évadról, s tudomásul vettük, hogy igazi élményekkel nem lettünk gazdagabbak, akkor egyszercsak — váratlanul kellemes meglepetésekkel — előrukkolt a színházi vénasszonyok nyara; mégpedig épp az ókor klasszikusaival, azokkal a görög szerzőkkel, akiknek jelenlétét s főként *életrekeltését* oly régóta hiányoljuk színpadainkon. Tác-Gorsiumban *Euripidész*, a budai vár Királypincéjében *Szophoklész* kapott teret. S bocsássuk mindjárt előre: vitára ingerlő megoldásaikkal, egyenetlenségeikkel együtt is végre-valahára érdekes, *gondolatokról*, elképzelésekről *tanúskodó előadások születtek*, őszinte kísérletek az antikvitás drámai értékeinek elfogulatlan, önálló értelmezésére.

Heraklész és zajongó kísérete — Antik vázakép

*

A gorsiumi ásatások színhelyén először idén láthattunk „mértékre szabott" produkciót — eleddig vendégelőadásokat fogadott itt a székesfehérvári István király Múzeum, a terület gazdája. *Karinthy Márton* most már helybetoborzott társulattal rendezhette meg Euripidész *Helenéjének* és *Alkésztiszének* magyarországi bemutatóját. E két darab azért sem szerepelt ezidáig színházaink műsorán, mert kétségkívül zavarba ejtő műfaji keveredéseket mutat. Mindkettő boldog véget ér — tragédiáról tehát szó sem lehet; s bár mindkettőben könnyűszerrel felfedezhetők komikus motívumok, szorosan összefonódnak meglehetősen sötét gondolatokkal. Mindenesetre a szkeptikus Euripidész „középfajú" színművei ezek. Annak a szerzőnek munkái, aki a hagyomány szerint felcserélte a filozófiát a veszélytelenebb drámaírással, amikor tudós barátját, *Anaxagórászt* istentagadás vádjával száműzték Athénből. Ő maga sohasem tagadta egyértelműen az isteneket, de nem volt róluk a legjobb véleménnyel. Szophoklész még hajlott rá, hogy azért hibáztassa az embert, amiért megszegi az égiek parancsát, Euripidész már inkább arról beszél, hogyan lesz az ember meggondolatlan játékszere az isteni szeszélyeknek.

A Helenében nem kevesebbet állít, mint hogy a görögök csak Menelaosz hitvesének *alakmásáért* viselnek háborút Trója ellen: míg az öldöklés állítólagos oka Egyiptomban várja, hogy az istenektől megtévesztett férje előbb-utóbb rátaláljon. Keserű fintor ez. Ezrek csapnak össze egy látszatért: Euripidész kimondatlanul sem igen titkolt, mitológia-persziflázsba oldott nézete szerint a puszta *presztízsért*.

A rendező is így olvasta a darabot, pontosabban helyenként így, helyenként teljes, hagyományos „komolysággal", és megpróbálta az előadást a hangnemváltások ellenpont-rendszerére építeni. Honi görög-tradícióinkhoz képest ez sem kis eredmény, de a teljes igazság kedvéért meg kell mondani, hogy ehhez a vállalkozáshoz mégsem elegendő Menelaoszt „a marha férj" *Offenbach* és *Latabár Kálmán* óta ismert prototípusaként láttatni — még ha *Szilágyi Tibor* kedvvel és ízléssel valósítja is meg ezt a felfogást. Azzal, hogy az ő figurája ilyen (s ezt nyugodtan elfogadhatjuk), a rendező már amúgy is véleményezi az egész cselekményt, nyugodtan elfogadnánk tehát egy következetesebben ironizáló, akár a bohózatba hajlóan „tiszteletlen' előadást is. Feltehető, hogy a jobban felszabadított színészek plasztikusabb alakokat hozhattak volna a színre, s a szavalósdi, illetve a monoton kántálás sem kísértene közöttük.

A gorsiumi este második darabja, az Alkésztisz, alkalmasabb a végletek Karinthy Márton által elképzelt egymásmellé rendelésére. Meghökkentően „mai" lélektani groteszk, dramaturgiájának lényege esendő színészkedéseink, kegyetlen gyávaságunk, önigazoló szenvelgéseink kiélezett, szélsőséges bemutatása. Az előadásból világosan kitetszik, hogy a rendező érzékelte ezt, de a színészi munkában nem tudta maradéktalanul megvalósítani. Pontosabban kidolgozott, fegyelmezetten színesebb játékra van szükség annál, amilyet például Admétoszként *Papp János* nyújtani képes. A címszereplő *Pécsi Ildikó* és a puszta dekorációként szolgáló kórus egyhangúan „elégikus" szövegfelmondásával meglehetősen unalmas. *Benkóczy Zoltán* Heraklésze viszont telitalálat, és *Horváth Sándor* az agg Pheréskent néhány percre felvillantja azokat a lehetőségeket, amelyek ebben a drámában — *s ebben a koncepcióban is* — még benne rejlenek.

Néhány szót a helyszínről. A minden irányban szemhatárig nyitott síkságon megszervezhetetlenek a beállítások, *nem alakíthatók* ki drámai erőterek. A romterület kínál sokkalta megfelelőbb, „intimebb" tereprészleteket is.

*

Szophoklész — mint Arisztotelész állítja — egyszer azt mondta: én úgy ábrázolom az embert, amilyennek lennie kell, Euripidész pedig úgy, amilyen az a valóságban. S bár e sommás kijelentés túlságosan is egyszerű meghatározása Szophoklész művészetének, kétségtelen, hogy drámái valóban erkölcsi parancsokat fogalmaznak meg, olyan magatartás-mintákat mutatnak nézőjüknek, amelyek követése közelebb viheti őket az isteni eszményekhez. Szophoklész ugyanis hívő; hisz a Olümposz lakóinak végső rendelésében, de idős korában már fenntartja: az embernek mindig van morális alternatívája, lehetőségében áll a választás tett és tett között. Az *Oedipusz királynak*, e mintasorstragédiának szerzője életműve kései darabjában, a *Philoktétészben* jut erre a meggyőződésre, re a meggyőződésre.

Voltaképp nem a címszereplő a dráma hőse, hanem az ifjú Neoptolemosz, akit minden görögök legravasszabbika, Odüsszeusz arra próbál felhasználni, hogy hozza el a Lemnosz szigetére számkivetett Philoktétészt Trója alá — a jóslat szerint csak az ő Heraklésztől kapott, biztosan találó íja veheti be a várat. Ám a gyógyíthatatlan kígyómarástól szenvedő Philoktétészt éppen *saját fegyvertársai*, Odüsszeusz és Agamemnon közösítették ki maguk közül még a hadjárat kezdetén. S most, amikor kilenc évi sikertelen ostrom után mégis szükség van rá, Neoptolemoszra, a hős Akhillész fiára, egy új nemzedék még tisztakezű képviselőjére hárítanák a feladatot, hogy bizalmat ébresszen a görög vezéreket átkozó számkivetettben, s megszabadítása ürügyén hajóra csalja.

Neoptolemosz fiatal, lelkes, s egyet tud csak: Trója bevétele a görögség ügye, isteni akarat, amelyért már apja is életét adta. Meggyőződésből és becsvágyból állít tehát kelepcét Philoktétésznek, s *elméletben* könnyen leküzdi erkölcsi aggályait. Ám az okkal keserű, benne mégis oly megejtő őszinteséggel bízó szerencsétlen felébreszti a lelkiismeretét. És hiába Odüsszeusz erélyes közbelépése, Neoptolemosz felfedi igazi célját a szánandó Philoktétész előtt. Aztán megkísérli rábírni a mélységesen csalódott embert, hogy saját jószántából álljon ismét csatasorba a görögök oldalán. Philoktétész azonban nem tud megbocsátani, felejteni. Szülőföldjére akar megtérni, s a tisztességes Neoptolemosz tartja is ígéretét, készül, hogy hazavitorlázzon vele. Ekkor jelenik meg Heraklész, az isten, hogy Zeusz nevében kijelölje Philoktétész sorsát: igenis Trójába kell mennie, sebére ott lel majd gyógyírt, s íjával diadalra segíti a görögöket.

A dráma tartalmának vázlatos ismertetéséből is bizonnyal kitűnik, hogy a mitológiai történet *gondolati élestöltetet* hordoz ma is. A Nemzeti Színház *Tatár Eszter* rendezte, mindvégig feszült, gondosan elemzett előadása is erről győz meg. S erényéül kell meg említenünk, hogy a kórusnak — amely görög-előadásaink örökös „gyenge pontja" — sikerül cselekvő szerepet, drámai funkciót adnia.

Spindler Béla főiskolai hallgató egy szinte még rövidnadrágos, kiscserkész Neoptolemoszból (jelmeztervező: *Vágó Nelly*) „indít", s jólesően természetes színpadi jelenlét során nő fel a Döntéshez, amely felnőtté avatja. Philoktétész szerepének hatalmas erőpróbáját *Cserhalmi György* állja sikerrel; nagyszerű mozgáskultúrával jeleníti meg a szinte mozgásképtelen embert, hangja figyelemre méltóan hajlékony és kifejező — ezért tud lemondani a fizikai és lelki kínok színfalhasogatásra csábító „ábrázolásáról". Kár, hogy *Szilágyi Tibor* Odüsszeuszát viszont tetten érhetjük némi külsőséges eszközhasználaton. Túlságosan élvezi baritonját, túlságosan a „rosszfiút" játssza, az érzéketlen reálpolitikus mégiscsak összetettebb alakját sematizálva.

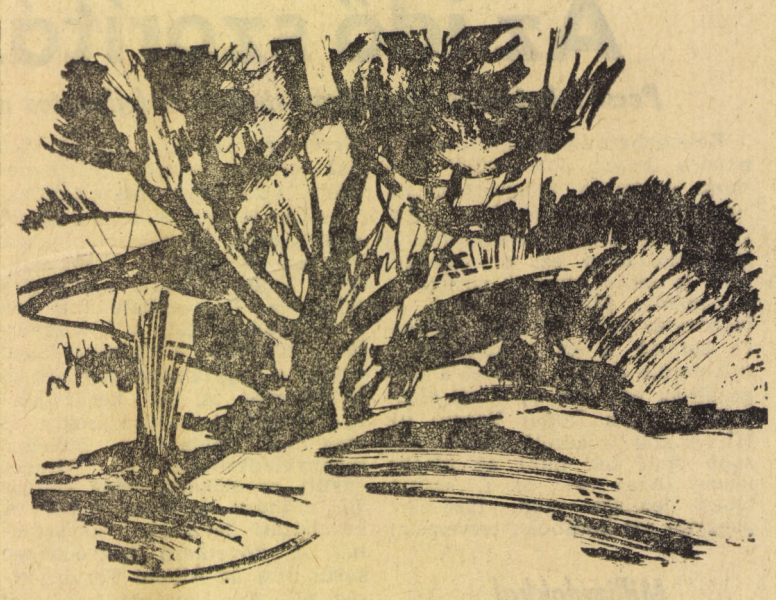
Az előadás még így is kiegyensúlyozottnak volna nevezhető, ha a rendezői „slusszpoen" visszahatóérvénnyel nem rontaná az egész koncepció gondolati hitelét. Heraklész, miután kinyilatkoztatta az isteni döntést, s útjára bocsátotta Philoktétészt, leveti álarcát: Odüsszeusz, a nagy cselvető néz ránk, fölényes mosollyal. Ezt a megoldást nem azért kell elvetnünk, mert Szophoklész szellemiségétől merőben idegen. A rendezőnek, ha a drámai logikai rendjébe tudja illeszteni egyéni elképzeléseit, mindenhez joga van.

Tatár Eszter felfogása is érthető; úgy gondolja, hogy Odüsszeusz, a „militarista', mindenáron érvényesíti akaratát, Neoptolemosz és Philoktétész pedig mindenképp áldozat. *Ezt* az összegzést azonban *ez a dráma* nem bírja el, egyszerűen azért, mert a szöveg mindvégig, következetesen *mást* mond. *Nem magát az ügyet, az elérendő célt kérdőjelezi meg, hanem az érdekében felhasznált nemtelen eszközöket.*

A cselekmény ok-okozati felépítése egyébként világosan bizonyítja ezt. Hogy Philoktétésznek vissza kell térnie a görög táborba, az *valóban* isteni parancs, és *valóban* a győzelem feltétele, különben Odüsszeusz mégcsak nem is nézne Lemnosz szigete felé. Minek bonyolítaná az életét?

Mi se „fejeljük meg" Szophoklészt feleslegesen. Modernsége mélyebbről táplálkozik annál, hogysem rászorulna az efféle korszerűsítésre.

MÉSZÁROS TAMÁS

Mihályfi Mária rajza

A zabolátlan zseni

Nyolcvan éve született William Faulkner

HÍRE MEGELŐZTE őt magát; a háború előtt alig-alig, utána egy ideig egyáltalán nem fordították, csak a legkülönfélébb legendák keringtek róla. Hogy az amerikai Dél leghitelesebb ábrázolója, de szemléletében retrográd és reakciós. Egy letűnőben levő életforma utánozhatatlan erejű ábrázolója — de nem egy írása ponyvaízű. Társadalombírálata kíméletlen — de kiutat nem mutat, morális passzivitásra tanít. Egyesek szerint naturalista — mások vizionárius ábrázolásmódját, miszticizmusát róják fel. Az amerikai pragmatizmus élvonalbeli képviselője — de rengeteget tanult Freudtól is. Szerkezete bonyolult, körmondatai nehezen követhetők — ám vannak, akik formai rögtönzöttséget, hevenyészettséget emlegetnek. Mindehhez az ellentmondásos, sommájában nem biztató ítélethalmazhoz kapjuk aztán a hírt Pulitzer-díjáról, Nobel-díjáról, egyre fokozódó *népszerűségéről* a világban. Mi lehet hát a valóság?

Még a legelső olvasmányélmények sem tisztázzák bennem a képet. Az önéletrajzi ihletésű családregény, a *Sartoris*, s a többi, a família életének fonalát követő írás nosztalgikus múltba vágyónak tünteti fel, afféle romantikus antikapitalistának — amilyennek egy időben Krúdyt láttuk, csak éppen távoli USA-beli kiadásban —, de hát a művei mögött rejlő társadalmi valósághoz nem volt annyi közöm, mint magyar társa világához.. Kisregénye viszont, az *Öreg* — B. Nagy László kitűnő fordításában és később rádióváltozatban is — olyan reveláló élményem, mint *Hemingway* Halásza: ember és természet harcának drámai ábrázolásával.

LAFAYETTE MEGYÉHEZ — a regényekbeli furcsa nevű Yoknapatawphához — nem sok érzelmi szál fűzött, csupán sejtettem, hogy a tengerentúli Dél feudális múltjának megértéssel elegy bírálata: nemcsak számára, de honfitársai számára is *egy életformaváltás* alapproblémája. A *Szentély* bordély-romantikája viszont általánosabb érvényű, de olcsóbb. Amikor aztán az őt követő nemzedék műveit kezdtem olvasni, nyilvánvaló lett, hogy Faulkner *éppolyan vízválasztójelenség* az amerikai prózában, mint amilyen *O'Neill* volt a drámában. Hatása, úgy tűnik, még Hamingwaynél is elemibb; utána nem lehetett többé úgy írni Amerikában regényt és novellát, mint ő előtte. Nehezen hömpölygő mondataiban nemcsak az amerikai pragmatizmus tükröződik vissza, hanem egy eltökélt és általánosabb erkölcsi magatartás is, amely — ha nem is tudott (és nem is akart) elszakadni helytől és időtől, személyes kötöttségektől — valamiféle reális megváltást keres a huszadik század embere számára.

Eddig jutottam Faulkner „felgöngyölítésében", amikor személyesen is szembe kerültem vele. Ötletszerű fordítói kalandozásaim során, farkasszemet kellett néznem egy novellájával. S aki már magyarított idegen nyelvű szöveget, tudja, hogy nincs tökéletesebb mód megérteni egy tőlünk távoli személyiség eszméit és érzelemvilágát, mint ha mondatról mondatra végigelemezzük egy írását, megfejteni kényszerülvén a mögöttes tartalmakat, s így mintegy nyomon követve a gondolat születését és formába öntését.

Az *Oda-vissza* — erről az elbeszélésről van szó —, megtalálható a hatvanas évek közepén kiadott, s azóta többször megjelentetett *Hajnali hajtóvadászat* című novelláskötetben — ugyancsak jellegzetesen amerikai téma, noha a cselekmény a mi földrészünkön játszódik. Mint annyi más írása, ez is az emberi helytállás lehetőségéről szól, pontosabban szólva a bátorságról.

Az első világháború Franciaországában az angol—amerikai expedíciós hadsereg terepén járunk. Egy amerikai pilótakapitány, a „nagy földről" jöttek fölényével kezel egy részegesnek és csatornatölteléknek ítélt angol tengerészhadnagyot. Egészen addig, amíg egy kalandregénybe illő frappáns fordulat során kénytelen meggyőződni arról, hogy ez az ugrifüles fiú, a maga kölykös-játékos módján egy *jó ügy* hőse, és amit *valóban* el kell ítélni, az a közös ellenség, a német császári sisakosok képében jelentkező reakciós múlt. A cselekmény igen egyszerű és közvetlen. Az ábrázolás azonban áttett, szemérmes és önirónikus. Csak az árnyalatok felfedésével juthatunk el a valódi mondandóig.

S AKKOR, OTT, munka közben, mondatait boncolgatva jöttem rá a titokra: egy *költővel* állok szemben, az amerikai próza lírikusával, aki sokféle eszmei és történelmi kötöttséget vállalva is olyan közös emberi és erkölcsi eszményekért küzd, amelyekkel bízvást azonosulni lehet. A déli megyék antagonisztikus valóságából egy olyan ember lépett elénk, aki összességében is, zabolátlan szenvedélyességében is, az emberi humánum esélyeit keresi összegubancolódott századunkban. Amit gondolataiban bonyolultnak érzünk, az nem egyéb, mint a lírikusra jellemző összetett látás, amit stílusában nehézkesnek, az a költő tömörítő ereje. Nehéz köteteihez úgy kell közelednünk, mint megannyi prózai költeményhez, amelyben írójuk szubjektuma mögött figyelemmel és türelemmel megtalálhatjuk azt az üzenetet, amely Yoknapatawpha megyéből és a félmúltból is a mához és mindenkihez szól.

Lukácsy András

Iráni tervek

A gazdagság zavarai

A közelmúltban lezajlott kormányváltozás felszínre hozta az iráni gazdaságpolitika problémáit, az ambiciózus „fehér forradalom" végrehajtásának útjában álló akadályokat. 1973-ban, amikor az olajár hirtelen és nagymértékű emelése hatalmas tőkéhez juttatta Iránt, az ország vezetése nagyszabású fejlesztési programot hirdetett meg, melynek távlati célja az volt, hogy 1990-re *a világ tíz legfejlettebb állama közé kerüljön*. 1974-ben a gazdasági terv (1978. március 20-án fejeződik be, az eltérő iráni naptár következtében) előirányzatait mintegy *megkétszerezték*, 1975-ben azonban a tervezetthez képest az olajbevételek *3 milliárd dollárral bizonyultak kisebbnek*. Ezek után a tervet ismét *módosították*, néhány projektumot *visszafogtak* és a gazdasági vezetés láthatóan *óvatosabb* lett. Az olajbevételek bár ismét emelkedtek, a gazdasági növekedés üteme azonban lelassult. Az iráni gazdaság több területén megmutatkozott a gyors gazdasági növekedés következtében tapasztalható *egyensúlyhiány*.

Micsoda átlagok!

Az ország bruttó nemzeti terméke 1973-ban 34, 1974-ben 42 (!), rá egy évre viszont „csupán" 24 százalékkal növekedett. Az 1976-os eredmény is *további lassulásról* tanúskodik. Az egy főre jutó bruttó nemzeti termék ebben az évben a tervek szerint 1456 dollárt tesz majd ki. Ezzel a legutóbbi számmal is az a baj, ami általában az Iránra vonatkozó statisztikák gyakorlati értelmezésével. Az egy főre jutó bruttó nemzeti termék ugyanis csupán átlagot fejez ki, *elfedi azt a valóságot*, amelyben a társadalom egy része a fenti átlagnál *sokkal jobban, nagyobb része viszont sokkal rosszabbul él*. (Hogy mekkora lehet ezen utóbbi réteg, arra következtethetünk abból, hogy az ország lakosságának 40 százaléka írástudatlan.) Az impozáns mutatók mögött néhány szektor (és elsősorban az olajjövedelmek) *emelkedése* húzódik meg, más fontos ágazatok viszont *lemaradtak*. Így vált *az egyenlőtlen* fejlődés a gazdasági növekedés *általános gátjává*.

1976 novemberében e jelenség vizsgálatára a sah *különbizottságot* hozott létre, mely kutatásait *nyolc területen* folytatta és konklúzióit ez év májusában terjesztette elő. A munkálatok az állami és magánszektorra egyaránt kiterjedtek, és többek között felölelték a kapacitáskihasználtság tanulmányozását néhány ipari alágazatban is. Az eredmények tanulságosak. A kihasználtság a textiliparban 61, az autóbusz- és teherautó-gyárakban 69, a személygépkocsigyártásban 51, a traktoroknál csupán 32 százalékos. Ezekben az ágazatokban tehát a termelés *jócskán elmarad* a potenciálisan lehetséges szinttől, annak ellenére, hogy kereslet van a termékek iránt belföldön. A bizottság véleménye szerint azonban az iráni ipar *alacsony termelékenysége* következtében *drágán és nem kielégítő minőségben termel*.

A termelés növelését elsősorban a szakképzett munkaerő hiánya akadályozza. Bár az elmúlt két év során mintegy 2500—3000 szakképzett munkaerőt vett fel az ipar Indiából, Pakisztánból, a Fülöp-szigetekről és Dél-Koreából, a mérleg deficitje *továbbra is hatalmas*. 1975-ben a Tervezési és Költségvetési Szervezet igazgatója a munkaerő-szükségletet a következőképpen határozta meg: 3740 mérnök, 1320 orvos, 6500 technikus és 84 000 szak- és betanított munkás kell, azonnal. Bár a szakoktatást az ország igyekszik fejleszteni és a kereskedelmi szerződések általában tartalmaznak olyan kitételt, hogy az új létesítmények működtetéséhez szükséges szakembergárdát *az eladó kiképezi*, a probléma gyors megoldására nem lehet számítani. (A munkaerőhiány természetes kísérőjelenségei, a fluktuátció és a nem kielégítő munkafegyelem is jól megfigyelhetők az iráni gazdaságban.)

A magánszektor egyik fő panasza, hogy a fejlesztési hitelek kamata *magas*, az állami bürokrácia formalitásai miatt az import vámkezelése *nehézkes*. A török—iráni határon *5—10 kilométeres kamionsorok állnak*. 1977 tavaszán a kikötőkben *1,6 millió tonna áru halmozódott fel*. Az infrastruktúra fejlesztése sem követte ugyanis az igényeket. Az elektromos energiafogyasztók száma az 1963-as félmillióról 1977-re *2 millió fölé emelkedett*, az igényekkel a termelés *csak részben* tudott lépést tartani. Esetenként *vízhiány* is jelentkezik.

Ami a mezőgazdaságot illeti, Irán, mely a hatvanas években önellátó volt, jelenleg *ismét importra szorul*. A nem kielégítő felszereltség és az elmaradott termelési módszerek következtében a termésveszteségek jelentősek, a sah egy nemrég megjelent interjújában ezt 20 százalékosra becsülte. Jelentős problémaként értékelhető a korrupció is, egyes becslések szerint a termelés 30 százaléka a *fogyasztó* előtt *„elvész"*.

Grandiózus elképzelések

Az ország gazdasági vezetői — és maga a sah — nyíltan beszélnek a problémákról. A megoldást jórészt csak a soron következő, VI. fejlesztési tervtől várják. A megnyilatkozások azonban továbbra is *optimisták* a jövőt illetően. Irán olajexportja 2000-re *meg fog szűnni* — mondják —, mivel addigra már a termelést *teljes egészében otthon dolgozzák fel*. Az ezredfordulóra az olaj helyét az iparcikkeknek kell elfoglalniuk a kivitelben. (Jelenleg Irán nem olaj jellegű exportja az importnak csupán kevesebb, mint egyhuszadát fedezi.) Ugyancsak nagy reményeket fűz a vezetés az ország olajon kívüli ásványkincseihez. Az eddig feltárt rézkészlet 7 millió tonna, krómból 200 millió tonna, cinkből 12 millió tonna.

Könnyen elképzelhető, hogy a grandiózus tervek többé-kevésbé megvalósulnak 2000-re. Adottságokban, természeti feltételekben, tőkében, Iránban nincs hiány. A problémát inkább Irán saját belső ellentmondásai jelentik.

Gonda György—Lőrincze Péter

Változtatni kötelező

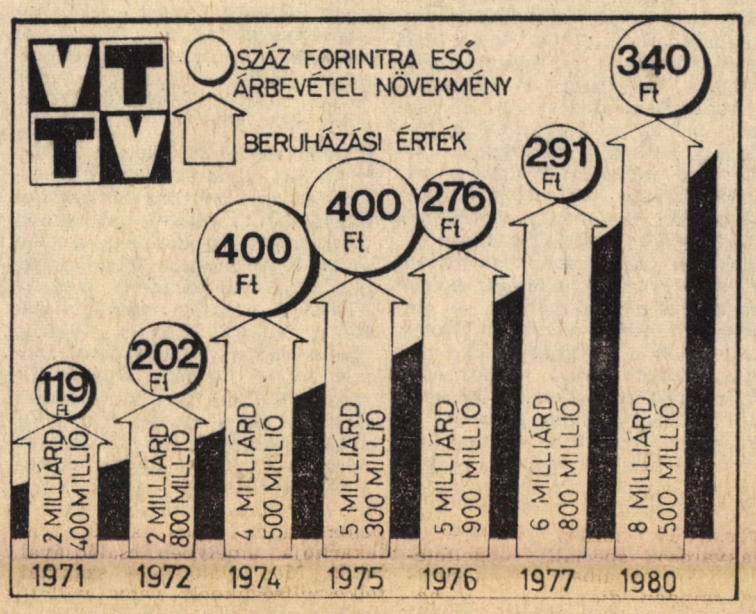
Új szabályozók, vállalati stratégia és taktika – A vezetők felelőssége

A gazdasági szabályozók stabilitását nem lehet mereven értelmezni. A stabilitás követelménye az egész szabályozó rendszerrel szemben érvényes. Oktalan igény lenne azzal föllépni, hogy egy-egy szabályozóelemet — ha kell — ne módosítsunk. Voltaképpen nem történik más, mint hogy időről időre fölmérjük a változó körülményeket és igazodunk hozzájuk.

Mégis, esztendő fordulóján, amikor e változások testközelbe kerülnek, akad *más* vélemény is. Vannak akik a zavartalan munkafeltételeket *féltik* a szükséges módosítástól. Miként lehet úgy értékekkel dolgozni, folyamatosan termelni — kérdik —, hogy közben megváltoznak a munka fontos szabályai?

A Videoton példája

Egyik legnagyobb híradástechnikai vállalatunk példáján keresztül éppen erre voltunk kíváncsiak.

Mint képünkről látható — a Videoton árbevétele jelentősen mérséklődött az 1976-ban bevezetett szabályozók hatására. Az ábráról leolvasható a vállalat növekvő beruházási tevékenysége.

— *Mit jelentenek a szabályozó változások a Videotonban?* — kérdeztem *dr. Marton Zoltán* gazdasági igazgatótól.

— A szabályozók konkrét formáit valóban csak a hivatalos kihirdetésből tudjuk meg, ám régen rossz lenne, ha a változások irányáról, az új igényekről *kizárólag* ebből akarnánk tájékozódni — válaszolja. — Az igényeket az élet fogalmazza meg — ezeket azonnal „venni" kell. A szabályok megváltoztatását mi *következményként* fogadjuk. Akiket emiatt meglepetések érnek mostanában a szabályozók változásával kapcsolatban, azoknál szerintem baj van, félreértik a dolgokat. Mert hiszen a gazdálkodás alapelvei *változatlanok*, az irány ugyanaz, sőt marad az útvonal is. Vállalatunknak van stratégiája — *útvonala:* 1970—72-ben elkészítettük a 15 éves *távlati* tervet. A keretet. Nagyon szilárd az elhatározás: számítógépet, televíziót és rádiót fogunk készíteni, erről a termékről semmiképpen sem állunk le. Az „elektronikai építőszekrény" elvet alkalmazva készítjük a készülékeket — nagyüzemi módszerekkel. Az ötödik ötéves tervben — folyó áron számolva — mintegy 60 százalékos *termelésnövekedést* akarunk elérni, ami hozzávetőleg 260—280 ezer televíziót és rádiót jelent évente. A számítástechnika terve: évi 10—12 százalékos növekedés. Persze, így ez túl egyszerűnek hangzik. De vegyük figyelembe: a folyamat, amit elindítottunk *visszafordíthatatlan*, az előirányzott ütemben végig kell csinálni. Több milliárdot fordítunk 1971-től 1980-ig fejlesztésre: ezért vettük, illetve veszünk fel devizahiteleket. Például a Külkereskedelmi Banktól 23,6 millió frankot és 4,5 millió dollárt. Minden elképzelésünk összefügg a népgazdaság lényeges feladataival, más vállalatok — más ipari területek — fejlődésével. Elég ehhez csupán a számítástechnikai programot említeni, amely kiemelt állami feladat.

Kockáztatva is

— *A Videoton életében ezek az állandó elemek. Hogyan befolyásolják a változások a terveket, a döntéseket? És mi a vállalat válasza az új igények kihívására?*

— A változók — a gazdálkodás belföldi és külpiaci feltételei —, az, hogy mennyiért, mit akar venni a bel- és a külkereskedelem, a külföldi vásárló a Közel-Keleten és Nyugat-Európában vagy újabban például Kínában, ahová nemrég televíziót adtunk el. Változók a *belső gazdálkodás körülményei is* — az országban és a vállalatnál. Noha mindez csak leegyszerűsítés — körülbelül ebben a körben kell gondolkodnunk. Ennek a módszere a *piackutatás itthon és külföldön, a kíméletlenül kritikus, őszinte vállalati elemző munka*. Megjegyzem: nálunk hétköznapi ügy a terv rendszeres vizsgálata, s bizonyos konkrét változások nyomán *azonnal módosítjuk* terveinket. Hosszú távú elképzeléseinket 1974-ben, 1975-ben és az idén is, e követelmények szerint, már *átdolgoztuk*. A vállalat csak így válaszolhat az új igényekre.

— Hadd mondjak erre egy példát is: három éve *veszélybe került a színes tévé* gyártási program. Nemcsak a hazai kereslet *hiánya*, hanem egyéb gondok miatt is. A műszaki fejlesztésre rákölttöttük az előre elhatározott, összesen vagy ötvenmilliót — pedig erről akkor úgy is tűnhetett, hogy kidobott pénz... Tagadhatatlan — rajtaveszthettünk volna. Azóta egy szovjet kooperáció segítségével, a színes tévék sorsa jóra fordult: az idén *30 ezer darabot gyártunk belőlük*. Ennyi *kell*...

Nehezebb feltételek

De nem volt kisebb a rizikó a számítástechnikában sem. *Kétségbe vonták a licencvásárlás helyességét, szükségességét, majd a kisgép alkalmazhatóságát*. Ma már a tények igazolják, *megvalósulnak* hosszú távú elképzeléseink. Az R—10-es, s a gépcsalád, valamint a perifériák *a rubelpiacon* és azon kívül is elkelnek. Megállapodást kötöttünk Jugoszláviával kis számítógépek szállítására és üzembe helyezésére. Ennek az üzletnek — partnerünk nagyon igényes volt — magasak a követelményei. Szállítottunk számítógépet *Franciaországba és Indiába is*. E megállapodások is jelzik, hogy a Videoton számítástechnikája *elérte azt a minőségi színvonalat, amely versenyképessé teszi a konvertibilis piacokon is*.

— *De térjünk vissza a gazdálkodás változó feltételeihez. Hogyan érintik a Videotont a szigorodó pénzügyi feltételek, a növekvő költségek?*

— Láttuk az ötödik ötéves terv startja előtt is: *aránytalanságok* vannak a központi és a vállalati terhek között. Tisztában voltunk azzal, közelednünk kell a világpiaci árakhoz. Ezért felkészültünk a tartalékok fölszabadítására. Bár az adózás mintegy 30 százalékkal nagyobb összeget vont el például 1976-ban, mint 1975-ben — tavaly mégsem esett vissza nyereségünk, mivel pótolni tudtuk saját erőforrásainkból. Most újabb szervezési és belső átalakítási intézkedéseket hajtunk végre. Nem tehetünk mást... Ám az is teljesen világos előttünk, hogy feltétlenül *gyorsítani szükséges* termékeink fejlesztését, gyorsítani a technikai megújulási folyamatot. Csak így lehet ár- és minőségi versenyben maradni. Tudjuk, változtatni kötelező azért is, hogy itt a Videotonban mindazt végigcsináljuk, amit elhatároztunk.

Még ha *nehezebb feltételeket* teremt is az élet új szabályozókkal, meglepő piaci igényekkel, bajokkal, átmeneti vagy tartósnak ígérkező gondokkal. De a munka használ is.

Matkó István

Zalában is

Gazdaságos növényvédelem

Zala megyei tudósítónktól.

Győr-Sopron és Veszprém megyében az agrokémiai központok létrehozása a gazdaságosabb műtrágya- és növényvédőszer-ellátás, -elosztás, valamint a felhasználás érdekében jelentősen hozzájárul *a jobb termésátlagok* eléréséhez is.

A kezdeményezéshez a zalai közös gazdaságok is csatlakoztak.

A növényvédő állomás, mely egyedül végzett szaktanácsadó, irányító munkát, a *Növényvédelmi és Agrokémiai Állomás* nevet vette fel, s szélesítette tevékenységi körét. Egyelőre *félmilliárd forint* értékű növényvédő szer és műtrágya gazdaságos felhasználását irányítják. A mezőgazdasági üzemek új szolgáltatásként tápanyagvizsgálatot igényelhetnek. Az állomás évente *negyvenezer komplex vizsgálat* elvégzésére képes. A későbbiekben *Lenti* és *Nagykanizsa* körzetében regionális feladatot ellátó agrokémiai központokat építenek.

HORIZONT

OPEC–fejlődő országok

A kőolaj-exportáló országok szervezete (OPEC) bejelentette, hogy „különleges alapja" 50,9 millió dollár összegű támogatást nyújt 13 fejlődő országnak. Augusztusban az OPEC elhatározta, hogy 42 fejlődő országnak 150 millió dolláros támogatást folyósít *fejlesztési célokra*.

Támogatás Vietnamnak

Az ENSZ-közgyűlés 32. ülésszakának gazdasági és pénzügyi bizottsága (2. főbizottság) megszavazott egy határozati javaslatot, amely arra szólítja fel a tagállamokat, hogy *növeljék* a Vietnami Szocialista Köztársaság *újjáépítéséhez nyújtott támogatásukat*.

A Közös Piac és Libanon

Claude Cheysson, az Európai Közösségek Bizottságának a fejlődő országok ügyeivel foglalkozó tagja kétnapos látogatásra Bejrútba érkezett. Látogatása során — a libanoni kormány vezetőivel — az ország *újjáépítéséhez* nyújtandó közös piaci támogatásról folytat tárgyalásokat.

Japán helikopterek

A Rijadban aláírt megállapodás értelmében egy japán cég 98 millió dollár költséggel *3 helikopter-repülőteret* épít Szaúd-Arábiában és 3 tűzoltásra és egyéb mentési munkálatoknál használatos *helikoptert* szállít az országnak.

Az NSZK acéliparáról

A Bonnban közzétett statisztikai adatok szerint az NSZK-ban szeptemberben 3 180 000 tonna acélt gyártottak. Az év első kilenc hónapjában 29 550 000 tonna acélt állítottak elő, 10,1 százalékkal *kevesebbet*, mint az elmúlt év hasonló időszakában.

Közösségeket teremtő mozgalom

A közelmúltban két kötettel gazdagodott a népi kollégiumok s az egész kollégiumi mozgalom történetét feltáró irodalom. Az Akadémiai Kiadó több mint ötszáz oldalas dokumentummontázs-kötetével: *Sej, a mi lobogónkat fényes szelek fújják — Népi kollégiumok 1939—1949.* (Főszerkesztője s a bevezetőt írta *Kardos László*, a kötetet szerkesztette *Rottler Ferenc*), valamint a Központi Statisztikai Hivatal kiadójának Társadalom-Statisztikai Közlemények sorozatában megjelent — statisztikai szociológiai tanulmányokat és táblázatokat tartalmazó — gyűjteményével: *A népi kollégisták útja 1939—1971;* (főszerkesztője *Illés János*, a tanulmányokat írta s a táblázatokat szerkesztette *Tánczos Gábor*).

A két könyv olyan mennyiségű és jellegű tényanyagot tartalmaz, amelynek tükrében különböző előjelű hipotézisek omlanak össze vagy igazoltatnak immár. *Aczél György* a dokumentum-montázs-kötet előszavában hangsúlyozza: a népi kollégiumok ideológiai, politikai sokszínűségéről szólva mindenképpen helyes mércét kell választanunk, hiszen a NÉKOSZ *demokratikus népfrontos mozgalom* volt, jogosulatlan számon kérni tőle a marxista—leninista párt eszméinek és gyakorlatának következetességét. A NÉKOSZ-mozgalom — miközben magán viselte azoknak a két világháború között kialakult teóriáknak a nyomát, amelyek szerint a társadalom osztályantagonizmusából fakadó feszültségek feloldhatók a nevelés és önnevelés szigeteinek létrehozásával —, sorai közt az első perctől kezdve ott voltak, akik felléptek a romantikus illúziók ellen s a marxizmus—leninizmus eszméit igyekezték terjeszteni és megvalósítani.

A Nemzeti Bank, a Pénzintézeti Központ, a Hangya és a Futura anyagi támogatásával létesült, a Turul Szövetség keretében autonóm közösségként alakult Bolyai-kollégium például 1940. január 3-án kezdte meg működését. A baloldali erők azonban csakhamar elszigetelődtek a szövetségben, ezért kiváltak innen. De már ebben, az elsőként alakult népi kollégiumban is működött *az illegális pártnak* egy sejtje. A kollégisták 1941-ben közösen tekintették meg a BNV szovjet pavilonját, a Bolyai-, majd pedig a Győrffy-kollégium tagjai ott voltak a háborúellenes, antifasiszta demonstrációkon. Szervezték az Országos Földmunkás Kongresszust. Éltek a kollégium autonómiájából fakadó lehetőségekkel mindaddig, amíg a német megszállást követően a belügyminiszter fel nem függesztette jogaikat. Ekkor a kollégisták az országban szétszéledtek, többen illegális körülmények között dolgoztak tovább. *Milotay István* pedig 1944. május 4-én az Új Magyarságban átkait szórta az *„új Károlyi—Dózsa forradalmat”* érlelő kollégistákra, akik *„tüzes trónra akarták ültetni a grófokat, az egész szolgabiró világot”*, azzal a feltétellel, hogy az úri Magyarországnak *„el kell buknia a német érdekből, német rablóláncon vivott küzdelemben, hogy Sztálinék mint szabadítók megjelenhessenek a Kárpátok hágóin, s ők ... kibontott zászlóval elibük mehessenek, úgy is mint a Győrffy-kollégium”*.

A szervezett ellenállásban — a háború után egyeztetett adatok szerint —, a Győrffy-kollégium törzsállományának kétharmada vett részt; ott voltak a kollegisták a Görgey-, a Táncsics- és a KISKA-zászlóaljban. *Szijjártó Lajos* a Börzsönyben, tűzharcban halt hősi halált 1944 decemberében. A felszabadulást követő hetekben, a debreceni kormány megbízásából, miniszteri biztosként segítették a kollégista diákok a földosztást. *„Én az első héten személyesen végigjártam Csanád megye 43 községét, ott voltunk a földigénylő bizottságok megalakításánál... Hat hét alatt kétszer-háromszor fordultam meg Csanád megye valamennyi községében”* — emlékezik vissza Szűcs Ferenc. *„Azoknak a kollégistáknak, akik a földosztás során milliós értékek fölött rendelkeztek, és nemcsak földet, hanem gépeket, jószágokat osztottak — nem dicsekvés, ha elmondjuk — nem ragadt a kezéhez semmi, s mi olyan szegényen kerültünk ki az egész nagy forradalmi átalakulásból, amilyen szegényen indultunk bele”* — mondotta később Sipos Gyula.

A következő évben ugyanígy indultak falusi földmívesszövetkezeteket szervezni, majd a *Népi Kollégiumokat Építő Mozgalom* nagy vállalkozása következett. A Győrffy-kollégium igazgatója 1946. július 10-én hívta fel a demokratikus pártok és a kormány figyelmét: éppen az új gazdák ezernyi gondja, az újjáépítés tennivalói közepette *sok munkás- és parasztfiú* hagyta el az iskolát. Aggasztó, hogy míg a Horthy-rendszerben 2 százaléknál több parasztgyerek és 4 százaléknál több munkásgyerek tanult az egyetemeken, decemberre ez már egy százalékkal visszaesett.

Tildy Zoltán megdöbbent a kollégium igazgatójának beszámolóját hallván, azonnal vállalta a kollégiumok szükségszerű szervezésének védnökségét. *Rákosi Mátyás, Szakasits Árpád* és *Veres Péter* ünnepélyesen igérték a kollégiumok létesítésének segítését. *Rajk László* belügyminiszter a kultusztárca vezetőjét hívta nemes versenyre az ügyben való buzgólkodásra. A közlekedés- és postaügyi miniszter 50 szegényparaszt-, újgazda- és munkásszármazású egyetemista teljes ellátását vállalta, és félezer kollégistának szünidei hazautazásra szabadjegyet adott. *Erdei Ferenc* a földmívesszövetkezetek anyagi támogatásáról gondoskodott. S mire a Győrffy-kollégisták elindultak vidékre, hogy valamennyi megyeszékhelyen legalább egy kollégiumot szervezzenek, akkorra a közigazgatást irányító és felügyelő belügyminiszter jelentésre kötelezte az alispánokat: „Elvárom, hogy a mozgalom célját Alispán Úr magáévá tegye, és *mindent kövessenek el* annak megvalósításáért. Éppen ezért felhívom, augusztus 15-ig jelentse, ... az iskolacentrumokban milyen megfelelő épület állhat rendelkezésre az 50—100 személyes kollégium céljára.”

Ezeket az időket méltán nevezhetjük a társadalmi forradalom és a kulturális forradalom nagyszerű találkozásának, amely folyamat teljesedésében a Magyar Kommunista Párt helyes politikája valósulhatott meg. A NÉKOSZ Ifjúsági Akadémiáján *Révai József, Lukács György, Kádár János, Molnár Erik, Darvas József, Ortutay Gyula, Károlyi Mihály* tartott előadást. Hegedűs Géza méltán írta a *Jövendő* hasábjain 1947 szeptemberében: „az az új értelmiség, amelyre oly nagy szüksége van az új Magyarországnak, már itt nevelődik”.

A tanügyigazgatási apparátus, sajnos, nem mindenütt ismerte fel ennek a széles körű mozgalomnak jelentőségét. A kollégisták küldöttsége 1946 nyarán például a minisztertől kért meghallgatást, mivel a Győrffy- és a Petőfi-kollégiumot kizárták a Dániából érkező segélyek szétosztásából. „Pár perc múlva a kultuszminiszter fogadta a küldötteket... Itt kell megemlítenünk azt az érdekességet és jellemző tünetet a kultusznak, egyes főatyamesterek hangos megjegyzéseket kockáztattak irányunkban. De nem ez a lényeg, fő az, hogy *igéretet kaptunk* (ugyan hányadszor?)...” — olvashatjuk az egyik ifjú korabeli naplójegyzetében.

Rákosi Mátyás a kollégiumi mozgalom fellendülésekor mondotta: „Ez a harc nem fog 1947-ben befejeződni... 1957-ben is lesz egy s más tennivalónk. Később a NÉKOSZ jelentősége a jövőben csak nőni fog.” És valóban, az 1948—49-es tanévben már 500 kollégium fiatalságának fogadására készültek a szövetségben. Azután — a párt politikájának torzulása következtében — rövidesen másfajta megnyilatkozásokra került sor.

A Magyar Dolgozók Pártja kongresszusára érkezett küldöttség vezetői — *Jacques Duclos, Wilhelm Pieck, Otto Grotewohl* még meglátogatták a kollégiumokat, 1948-ban még Kossuth-díjjal tüntették ki a NÉKOSZ főtitkárát, *Julian Huxley*, az UNESCO főtitkára még elismerően nyilatkozott a kollégiumi nevelés pedagógiai eredményeiről, néhány hónappal később azonban, 1848 szeptemberének utolsó napjaiban, Rákosi Mátyás már a következőket mondja a kollégiumi szövetség funkciójából felmentett főtitkárának: „Bevallom, már hosszú ideje gyanakvással és fenntartással tekintettem a NÉKOSZ-ra... Később fenntartásaim növekedtek... Nézze, én a szocializmus dolgait még a régi nagykönyvből tanultam... Hallottam tömegszervezetekről, transzmisszióról, meg arról, mi a párt és az állam viszonya... De arról sehol sem olvastam és hallottam, hogy a szocializmus útján népi kollégiumok is vannak, és hogy azokkal is építik a szocializmust... nem is hiszem, hogy szükség van rájuk.”

A népi kollégiumok széles körű és szervezett hálózatát olyan módon oszlatták, majd számolták fel, amely idegen és távol álló a lenini normáktól, a kommunista pártok munkastílusától. „A Magyar Szocialista Munkáspárt *igazságot szolgáltatott* a népi kollégiumi mozgalomnak is, és annyi tízezernyi volt népi kollégistának is, akik indíttatásukat, politikai elkötelezettségüket, *sok esetben marxista meggyőződésüket* ennek a mozgalomnak köszönhették” — olvashatjuk a dokumentumkötet előszavában.

Szakadék ma már — mondotta a kulturális miniszter 1976. december 1-én, a NÉKOSZ fennállása 30. évfordulója alkalmából — csak az egykori hibáktól választ el bennünket, akár a pártban, akár a NÉKOSZ-ban követték el azokat. De *vállaljuk a népi kollégiumok értékeit, közösségteremtő* erejét.

És e vállalásunkat dokumentálja most ez a két kötet is.

CSÁSZTVAY ISTVÁN

Gádor Emil rajza

Gonda Zoltán rajza

Mohácsi Regős Ferenc rajza

Hamleték otthon

Amikor Hamlet előmondja a Színészkirálynak a tőle hallani vágyott monológ első sorait, a locsi-fecsi Polonius közbekotyog: *„Engem úgyse, fönséges úr; jó szavalás; jó hangsúllyal és kellő mérséklettel.”*

A Madách Színház egész előadásának mottója lehetne ez a sor. Azzal a megszorítással, hogy a hangsúlyok nem mindig jók. De ami a mérsékletet illeti, abban nincs hiba. Mérséklet és mértéktartás e játék legfőbb jellemzői. Gyilkos szenvedélyek, sodró indulatok messze kerülik a színészeket. A díszlet festői kolorittal kedvez a szemnek, a puha padlóburkolat elnyeli a léptek zaját, s a barnás meleg fények meghitten pásztázzák a dús kelmeket. Kandallótűzi meghittség lengi be Hamletéket otthon.

Fortinbras hadaival nem vonul át és be Dániába. Ezért Claudiusnak sem kell igyekeznie, hogy diplomáciai ügyeskedéssel tartsa távol a külső fenyegetést, amíg a belsővel — Hamlettel — le nem számol. Polonius nem figyelteti Párizsban tanuló fiát és az ott élő dán kolóniát, Laertes nem a lázongó nép élén, csak egyedül ront a trónterembe számon kérni apja halálát. Nem tudjuk meg, hogyan kerül vissza Hamlet Helsingörbe az Anglia felé tartó hajóról: arról sem esik szó, hogy maga helyett kísérőit küldte a halálba. A húzások érzékeny, biztos kézre vallanak — mindazokat a motívumokat sikerült kimetszeni, amelyek a hamleti „magántragédia” mögöttes világát, *társadalmi-politikai környezetét* jeleníthetnék meg.

„Kizökkent az idő; — oh kárhozat. Hogy én születtem helyre tolni azt” — mondja Hamlet. Meglehetős egyértelműséggel utalva arra a tragikus körülményre, hogy az ő világából egyszer csak *kiveszett a mérték.* Hogy az emberi kapcsolatok szilárdnak hitt rendje számára felborult. Mintha az élet dolgai álorcájukat mutatnák felé. A harmónia üvegburája már szétpattant, amikor a függöny felmegy.

De nem a Madách Színházban. Ott mindvégig érintetlen marad. Ott diadalmasan uralkodik a *mértékletesség.*

Mindenkiben él egy Hamlet-kép, ha csak egyszer is kapcsolatba került már a drámával, nézőként, olvasóként. Ezért egy-egy felújítás közönsége sohasem nyitott elfogulatlanul az élményre; az előadás próbaköve éppen az, hogy képes-e az emlékek, várakozások gátján áttörni? Hogy tud-e saját Hamlet-képet állítani nézője elé? Félreértés ne essék, nem az a kérdés, hogy *elfogadunk-e* egy bizonyos felfogást. A kérdés az, hogy van-e egyáltalán mit felismerni, megérteni.

Ádám Ottó rendezése képtelen felvenni önnön körvonalait. Holott *voltaképp* felveszi. Hiszen látjuk, milyen zártan steril ez a Helsingör, milyen képlékeny ez a Hamlet, milyen irányban hatnak a dramaturgiai tömörítések. Csakhogy mindezt összességében érzékeljük, s az előadás az unalom érzetét kelti bennünk.

De korántsem azért, mert az előadás koncepciótlan. Ádám Ottóról ildomtalan is volna feltételeznünk, hogy nem tudta, mit akar. S legalább ilyen képtelenség, hogy ne tudná keresztülvinni elképzeléseit. Az ő Hamlet-előadása *tökéletesen megvalósul.* Olyan, amilyennek akarta, hogy legyen.

Az unalom, amit érzékelünk, éppen a koncepcióból fakad. Ez az életidegen, üresen esztétikus produkció így tud hatni. Az a világkép, amelyet tükröt tartva a természetnek, végül is felmutat, közömbös számunkra, mert nap mint nap másként tapasztaljuk meg a valóságot saját tükreinkben. Még legapróbb ügyeink, hivatali bosszankodásaink és közlekedési perpatvaraink is több energiát, több érzelmet sűrítenek, mint ez az előadás.

A színház mindig vizsgáztat. A Hamlet legkivált. Amikor most közönnyel telve állunk fel zsölyénkből, végül is felelünk: tagadunk egy tételt (egy előadást), amely azt állítja, hogy küzdelmeink — s akár bukásaink is —, jelentéktelenek, s a dolgok mintegy mellékesen esnek meg velünk.

Nem akrjuk elhinni, hogy lelkünk színpadán nem lehetünk Hamletek, mert már Hamlet sem az.

Jó volna elkerülni ennek a Hamlet-előadásnak kapcsán az alighanem majd óhatatlanul feltörő, ez esetben felesleges stílusvitákat. Mert ezt a bemutatót nem lehet azzal támadni, hogy a színészi játékmód, a rendezői eszköztár ehhez meg ahhoz az előadáshoz hasonlítva milyen konzervatív, netán avítt. És azzal sem lehet védeni, hogy ehhez, vagy ahhoz az előadáshoz hasonlítva milyen egyszerű, netán póztalan.

Mert egy színjáték *eszmei értékének nem mércéje, hanem kifejezője* a benne felhasznált eszköztár. A gondolat — vagy hogy tankönyvi közhellyel éljünk —, a tartalom határozza meg a maga jelentkezési formáját. Ha egy színházi gondolat *érvényesen izgalmas*, akkor megteremti azt a jelrendszert, amely izgalmait hordozni, közvetíteni képes. S ha e gondolat „meg nem gondolt”, vagy éppenséggel érdektelen, abban az életközegben, amelyben a színház dolgozik, akkor az előadás sem lep meg újszerű gesztusokkal.

Huszti Péter csökkent játékintenzitása, kántálásai — s például az a tény, hogy monológjait sohasem szituációban fogalmazza, hanem betétszámként szavalja el — nem a színész képességeinek hiányából fakad. *Psota Irén* halvány Gertrudja, *Haumann Péter* színészi önismétlésekbe vesző Claudiusa, *Piros Ildikó* sablon-Ofóliája, *Cs. Németh Lajos* és *Horesnyi László* súlytalan Guildensternje és Rosenkrantza szintúgy lehetett volna másmilyen. Ha más lett volna a számukra kijelölt feladat.

Igaz, *Petrovics Emil* áthágja az előadás korlátait. Zenéje legalábbis sejteti a tragédiát.

Mészáros Tamás

Svéd gazdaság

A leértékelt korona

Nehéz ősz köszöntött Svédországra, *Fälldin* miniszterelnök jobbközép kormányának *aligha van kedve* a hatalomra kerülés egyéves évfordulóját megünnepelni. Valószínűleg idejük sem igen akadna a miniszereknek erre, hisz minden energiájukat a legutolsó — augusztus 29-i valutaleértékelés után megígért —, stabilizációs program kidolgozása veszi igénybe. A hosszan tartó tőkés gazdasági válság közepette Stockholm sokáig amolyan békés szigetnek tűnt, de ez az illúzió elveszett már.

Szertefoszló illúziók

A svéd koronát az elmúlt egy év alatt háromszor kellett leértékelni, a valuta 15 százalékot vesztett értékéből. 1977 első felében — első esetben a II. világháború óta —, az ország bruttó nemzeti terméke *csökkent*, szakértők az egész évre egyszázalékos *visszaesést* várnak. Az infláció üteme növekszik, míg 1974 óta „mindössze" 10 százalékos volt évenként, jelenleg az áremelkedés mértéke eléri a 14 százalékot. A nem is olyan régen jóléti mintaállamnak tartott Svédország statisztikailag 2,1 százalékos munkanélküliséget tart nyilván, ezen túl azonban a polgári munkaerő mintegy 4 százalékát *csak állami támogatásokkal tudják formálisan alkalmazásban tartani*. Az idén augusztus végéig a külkereskedelmi mérleg passzívuma 4,3 milliárd koronára emelkedett, az egy évvel korábbihoz képest megnégyszereződött. A svéd iparban annyi *csőd és fizetésképtelenség* volt, mint 1930 óta sohasem — summázta *Fälldin* a helyzetet, amikor a leértékelést és a nyugat-európai valutakígyóból való kilépést nyilvánosságra hozta.

A svéd fejlemények annál inkább *meglepőek*, mivel a többi fejlett tőkés országban ellentétes tendenciák mutatkoznak. Az infláció üteme a legtöbb OECD-tagállamban *mérséklődik*. A svéd gazdaság pedig — miközben viszonylag jól átvészelte 1974—75-öt —, éppen most került komoly bajba.

A jobbközép-kabinetet megelőző, az ország irányítását több, mint négy évtizedig kezében tartó szociáldemokrata kormány mindent megtett, hogy a jóléti állam koncepcióját továbbra is fenn lehessen tartani. Évente több, mint 2 milliárd dollárnyi összeggel *támogatták* a nehéz helyzetbe jutott iparágakat, külön szubvenciót kaptak azok az üzemek, melyek a feleslegessé vált munkásokat, elbocsátás helyett, *tanfolyamokon átképezték*. Sikerült a dolgozók reálbérét mérsékelten emelni, oly módon, hogy *csökkentették a jövedelemadót*, és így növelték a lakosságnál maradó pénzmennyiséget.

A kormánynak természetesen a fenti programokra *fedezetet* is kellett teremtenie, ezt jórészt a kifizetett bérekre kivetett adó és a társadalombiztosítási hozzájárulás mértékének *növelése* teremtette meg. Ez a gazdaságpolitika — amely egyébként teljesen ellentétes irányú a *Barre*- vagy *Andreotti*-tervvel, ahol a válság terheit egyértelműen a dolgozókra igyekeztek hárítani —, hiába hozott eredményeket, hosszú ideig *nem volt fenntartható mellékhatások nélkül*. A kormány adópolitikája és a szakszervezetek által elfogadtatott kollektív szerződések következtében a bérköltségek az iparban 1974 óta csaknem 50 százalékkal nőttek, a profitráta az 1932 utáni időszakban regisztrált *mélypontra* esett vissza.

Csökkent a versenyképesség

A stockholmi kormánynak azonban az aktuális problémákon kívül a svéd gazdaság *strukturális problémáival is foglalkoznia kell*. Ezek elsősorban az acéliparban, a hajógyártásban és a textiliparban jelentkeznek. Csökkent mindhárom iparág *nemzetközi versenyképessége*. Kapacitásuk azonban *kényszeríti* őket, hogy a hazai mellett *külföldi piacokra* is termeljenek. Nyilvánvaló, hogy visszaesésük egyik oka éppen *az élőmunka viszonylag magas költsége*, a megoldást tehát újabb beruházások jelentenének. Ezekre azonban az érintett vállalatoknak jelenleg önerejükből nincs lehetőségük.

G. Gy.—L. P.

Termelés – mérgezés nélkül

Leállították a Metallochémiát

Az intézkedésekről nyilatkozik Soltész István vezérigazgató

Először 1973 őszén írtunk, *Termelés és mérgezés* címmel, a Csepel Művek nagytétényi, Metallochémia gyáráról. Arról tájékoztattuk akkor olvasóinkat, hogy a zömében ólommal dolgozó gyár súlyosan veszélyezteti dolgozói és a környék lakóinak egészségét. Az idén, augusztus 28-án ugyancsak *Termelés és mérgezés* címet viselte írásunk: a szokatlan ismétlés oka, hogy az eltelt négy év alatt nem javult, hanem tovább rosszabbodott a helyzet. Átmenetileg csökkent ugyan az ólommal fertőzött munkások száma, de az idén — csupán az első félévben — újabb tíz megbetegedést észleltek, s a gyár közelében levő lakóterületről három kisgyermeket kezeltek a Heim Pál Gyermekkórházban. Ezért a fővárosi KÖJÁL mérései alapján az Egészségügyi Minisztérium *leállíttatta* a gyár ólomtermelését.

Cikkünkben azt is megemlítettük, hogy a feketeréz-termelés ugyancsak szennyezi a környezetet, így további vizsgálatra van szükség. Mindezek megerősítéseként szeptember első napjaiban a XXII. kerületi KÖJÁL a gyár egy kilométeres körzetében elrendelte a lakók, illetve a telektulajdonosok által termesztett zöldségek, gyümölcsök beszolgáltatását. Az egészségügyi és a környezetvédelmi szervek tovább folytatták a méréseket, valamint a lakosság szűrését. A Budapesti Levegőtisztasági Bizottság szeptember végén készítette el jelentését. E szerint a Metallochémia csaknem valamennyi tevékenysége *messze túllépi a környezetvédelmi törvényben rögzített megengedett szennyezési határértéket*. Csupán érzékeltetésül: tavaly 50 tonna ólomport füstöltek a környezetükre...

Munkásgyűlés

Csütörtökön a Csepel Művek vezetői *munkásgyűlésen* jelentették be: november elsejétől fokozatosan — december 31-i befejezéssel —, *leállítják a gyár ólom- és réztermelését*. A gyűlés után a tervezett intézkedésekről kértünk részletes tájékoztatást *Soltész Istvántól*, a Csepel Művek vezérigazgatójától.

— Miért most került sor erre a döntésre?

— Szeptember 30-án a Kohó- és Gépipari Minisztérium vezetőivel, valamint az egészségügyi szervek szakembereivel — az eddigi vizsgálatok tapasztalatai alapján — megállapodtunk a gyártás teljes körű leállításáról, mivel nyilvánvalóvá vált: *a szennyezés mértéke veszélyezteti a környéken lakók egészségét*. A leállás szakaszos: már július elsején beszüntettük az ólomhulladék és a miniumfesték feldolgozását, novemberben kerül sor a horganyfehér-festék és az úgynevezett konverteres üzemrész termelésének felfüggesztésére, majd pedig decemberben a feketeréz gyártásának abbahagyására. Azért döntöttünk a szakaszos leállás mellett, mert így jobban gondoskodhatunk dolgozóink áthelyezéséről, illetve az új feladatok kialakításáról.

Hogyan pótolják?

— A Metallochémia termékeire szüksége van a népgazdaságnak. Miként pótolják a termeléskiesést?

— Az ólomhulladék jövő évi — bérmunka jellegű — feldolgozásában megállapodtunk az NDK egyik üzemével, és várhatóan 1980-ig át fogják vállalni ezt a tevékenységet. A rézről most született határozat, ezért még csak az előzetes tárgyalásokról tudok számot adni. Elképzelhető, hogy ezt is átadjuk az NDK-nak, de szóba kerültek bolgár, illetve jugoszláv vállalatok is. Az idei termeléskiesés áthidalására a KGM már intézkedett, és a Metallimpex Külkereskedelmi Vállalat importból elégíti ki a felhasználók igényeit. Mindez, sajnos, önköltségemelkedést és nyereségkiesést okoz a Csepel Műveknek, illetve a népgazdaságnak.

— Milyen fejlesztési elképzeléseik vannak a gyár jövőjéről?

— A krómtimsó-gyártás, az ólomféltermék-gyártás és egyik hulladékelőkészítő feladat továbbra is a Metallochémiában marad. Ezenkívül a hónap végéig megvizsgáljuk, hogy a fémműből és a közeli híradástechnikai gépgyárunkból milyen tevékenységet lehet áthozni Nagytéténybe: ezzel is szeretnénk biztosítani a folyamatos munkalehetőségeket, valamint a profil gazdaságos átalakítását. Ma már nyilvánvaló: *az ólomfeldolgozást csak korszerűbb technológiával, a környezetvédelmi előírások betartásával lehet újból megkezdenünk*. Ezért hitelkérelmet dolgoztunk ki. A tervezett fejlesztés értéke meghaladja az 1,5 milliárd forintot, s a nagyságrend is jelzi: ennek a feladatnak a végrehajtására már csak a hatodik ötéves terv időszakában lesz erőnk. Megjegyzem: a törekvés nem új, már korábbi terveinkben is szerepelt az ólomfeldolgozás korszerűsítése, de a népgazdaság teherbíró képessége miatt sorolni kellett fejlesztési elképzeléseinket... Egyébként — éppen a jelentős rekonstrukciós költségek, de az ésszerű nemzetközi munkamegosztás miatt is —, más megoldásokon is dolgozunk. Lehetséges, hogy az ólomfeldolgozást teljes egészében átvállalja az NDK, ám ha ez nem valósul meg, akkor is csak egy vidéki településünkön — kevésbé lakott területen — építjük meg az új, korszerű ólomgyárat. A steril réz termelését — ugyancsak korszerűsítve — a Metallochémiában tervezzük. A horganyfehér- és a miniumfestéket viszont importálni kell —, ez annál is reálisabb, mert az alapanyagot eddig is külföldről szereztük be...

Gondoskodnak a munkásokról

— Hogyan gondoskodnak a munkásokról?

— A Metallochémiában jelenleg 502-en dolgoznak. A már említett leállási ritmusnak megfelelően, valamint az itt maradó tevékenységek ellátására mintegy kétszáz dolgozót továbbra is Nagytétényben foglalkoztatunk. Százötvenket munkást és 50 alkalmazottat pedig átirányítunk a fémműbe, illetve a híradástechnikai gépgyárba. A fémmű és a Metallochémia gazdasági-társadalmi vezetői a napokban kezdik meg a személyes beszélgetést az érintett dolgozókkal. Arra törekszünk, hogy elsősorban a nagytétényi lakosok és a törzsgárdatagok maradjanak helyben, és a kohászati szakmunkások kerüljenek át Csepelre. *Mindenkinek több választási lehetőséget adunk, valamint garantáljuk az előző évi átlagkeresetét*. Az utazási gondokat úgy kívánjuk megoldani, hogy továbbra is a Metallochémiában kezdenek majd az emberek, itt bélyegeznek, és veszik fel a munkaruhájukat, majd kompon, illetve autóbuszon szállítjuk őket új munkahelyükre. Reméljük, hogy nem lesznek újabb munkaerő-veszteségeink, s a kollektíva elfogadja ezt a nehéz, de szükségszerű döntést. A munkásgyűlés tapasztalatai alapján mondom ezt, ahol a dolgozók nagy fokú megértést tanúsítottak elképzeléseink iránt, és higgadtan, fegyelmezetten vették tudomásul mindazt, amit a gyár jelenéről-jövőjéről mondani tudtunk.

— Mikor hallhatunk részletesebben a környéken végzett egészségügyi vizsgálatok eredményeiről, s a lakosság kártalanításáról?

— A közös álláspont — és az intézkedések jellege, iránya — már kialakult az egészségügyi szervekkel, valamint a főhatóságokkal. Minderről pénteken délután tájékoztatjuk a sajtó képviselőit.

Bossányi Katalin

Javuló magyar–belga mezőgazdasági kapcsolatok

Váncsa Jenő mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettes csütörtökön *Vincze József* nagykövet társaságában tárgyalást folytatott Brüsszelben *Antoine Humblet* mezőgazdaságügyi miniszterrel, aki egyben *a Közös Piac mezőgazdasági miniszteri tanácsának soros elnöke*. A belga miniszter kifejtette, hogy a vártnál *sikeresebben* fejlődnek a magyar—belga mezőgazdasági kapcsolatok. Váncsa Jenő elmondotta, hogy további lehetőséget lát gazdasági *kooperációkra* is. Antoine Humblet kijelentette, hogy *támogatja* a felvetett törekvéseket, és *minden konkrét magyar ajánlatot kész megvizsgálni*.

Szóba kerültek azok a nehézségek is, amelyek a magyar mezőgazdaságot a közös piaci *korlátozások* miatt sújtják. Humblet hangoztatta, hogy ezektől függetlenül szívesen támogat minden olyan *importot* Magyarországról, amely a közös piaci országok termékhiányát pótolná, például *almából*.

A jobb cipőért

Tanácskozás a bőripari szakszervezetben

A hazai cipőipar 85 vállalatánál, illetve szövetkezeténél ez évben előreláthatólag mintegy 45 millió pár lábbeli készül, s ebből hozzávetőlegesen 22 millió párat belföldön értékesítenek. Az összes termékből körülbelül *egymillió pár az úgynevezett nagyobb használati értékű, magasabb minőségű cipő*, de ezt az arányt — mint ahogy általában a cipők minőségét — *jövőre tovább kell javítani*. Erről tárgyalt csütörtökön a Bőripari Dolgozók Szakszervezetének központi vezetősége, *Bakos Zsigmond* könnyűipari államtitkár tájékoztatója alapján.

Az államtitkár elmondotta, hogy bár a problémák megoldására már az elmúlt években is számos intézkedést tettek, *több fontos célkitűzést nem tudtak megvalósítani*. A Minisztertanács a minisztérium előterjesztése és a Központi Népi Ellenőrzési Bizottságnak a vásárlók körében feltárt tapasztalatairól szóló jelentése alapján hozta meg ismert augusztusi határozatát. A végrehajtás érdekében a szakma elismert képviselőinek bevonásával a termelőhelyekre is kidolgozott, *átfogó programok* készülnek, amelyek felölelik az ipar fejlesztését, a gyártmánytervezéssel, az anyag- és kellékellátással, s a kereskedelmi munkával összefüggő kérdéseket is.

Magyar–holland gazdasági tárgyalások

Hágában magyar—holland gazdasági vegyes bizottsági tárgyalások folytak október 17—20. között. Az 1975-ben megkötött tízéves gazdasági, ipari és műszaki együttműködési megállapodás alapján ez volt a vegyes bizottság második ülése. A két ország közötti kereskedelmi forgalom értéke mintegy 130 millió dollár, ezen belül az elmúlt két évben Hollandia jelentős *exporttöbbletet* ért el. A vegyes bizottság az árucsere *további lendületes, de kiegyensúlyozottabb fejlesztését tűzte ki célul*.

A tárgyalások eredményét rögzítő jegyzőkönyvet tegnap írta alá *dr. Melega Tibor*, a Külkereskedelmi Minisztérium főosztályvezetője és *Hj. Th. Serraris* főosztályvezető.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Hegesztés ultrahanggal

A Szovjetunió, az NDK, Csehszlovákia és Lengyelország szakértői Magdeburgban aláírták azt a jegyzőkönyvet, amely rögzíti az ultrahang felhasználásával történő hegesztés irányvonalait. Az ultrahanggal történő hegesztés elsősorban *a mikroelektronika, a műszer- és gépgyártás, a műanyagfeldolgozás, valamint a textilipar* szempontjából jelentős.

Egyiptomi külkereskedelem

A Kairóban nyilvánosságra hozott adatok szerint Egyiptom 1977 első hat hónapjában 341,7 millió egyiptomi font értékű árut exportált és 800,6 millió egyiptomi font értékűt importált. Az elmúlt év hasonló időszakában az export értéke 280,8 millió, az importé 582,5 millió font volt.

A Közel-Keleten Egyiptom a legjelentősebb *élelmiszer-importáló* ország. Tavaly csak az USA-ból 620 millió dollár értékű élelmiszert hoztak be.

Bulgáriai élelmiszer-ellátás

Szófiában együttes ülést tartott a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottsága, a Minisztertanács, a Bolgár Népi Földműves Szövetség, valamint a Hazafias Front elnöksége. Az ülésen, amelyen többek között felszólalt *Todor Zsivkov*, a BKP KB első titkára, az államtanács elnöke, határozatot fogadtak el *a vidéki lakosság gyümölccsel, zöldséggel, hússal, tejjel, tojással, hallal történő önellátásáról*.

Szovjet haltenyésztés

A Szovjetunió egyre nagyobb összegeket fordít a folyami és tavi haltenyésztés és halászat fejlesztésére — jelentette ki *Alekszandr Iskov* halgazdasági miniszter a Litveraturnaja Gazetának adott nyilatkozatában. — Több folyón és tavon időszakos halászati *tilalmat rendeltünk el az anyaállomány védelmében*, új ipari halfajtákat kísérletezünk ki.

Szófiai szimpozion

Szocialista életforma

Szófiában megnyílt *A szocialista életforma és a szocialista újságírás* című nemzetközi szimpozion. A tanácskozáson bolgár, csehszlovák, lengyel, magyar, mongol, NDK-beli, román és szovjet újságírók vesznek részt.

A szimpoziont *Ludmila Zsivkova*, a bolgár kulturális bizottság elnöke nyitotta meg, majd *Veszelin Joszifov*, a Bolgár Újságírók Szövetségének elnöke tartott vitaindító előadást.

Kilenc hónap — nyolc százalék

A *Habselyem Kötöttárugyár* kazincbarcikai gyáregységének szocialista brigádjai kilenc hónap alatt mintegy 8 százalékkal növeiték a termelést, és a többletet elsősorban külföldre szállítják. A gyáregység dolgozóinak jó munkája lehetővé teszi, hogy a szovjet exportterven szereplő *3 millió 250 ezer darabos* megrendelést határidő előtt, már november elejére teljesítsék.

Műtrágyatárolók épülnek

A mezőgazdaságban *nem elég hatékony* a műtrágya-felhasználás, egyebek között azért, mert szakszerűtlenül tárolják az anyagokat, *nincs elég műtrágya-„raktár"*. Az országban eddig öt agrokémiai társulás alakult, az ezekbe tömörülő mezőgazdasági üzemek most *közösen* valósítanak meg egy műtrágyatároló építési programot. Ennek lényege, hogy *központi* tárházak létesítésével *koncentrálják* a tárolást. Az Agrotröszt a MÉM illetékes főosztályával egyetértésben *támogatja* a programot.

Konzervipari szervezők tanácskozása

Tudósítónktól.

A konzervgyárak termelési szervezői Nagykőrösön tanácskoztak. Azért ültek össze, hogy megtárgyalják *a készáru-csomagolás korszerűsítését, az export és a hazai igényeknek megfelelően. Antal László*, a Nagykőrösi Konzervgyár igazgatóhelyettese bevezető előadásában legfontosabb feladatnak nevezte a zárt rendszerű, termelékeny gyártó- és csomagolóvonalak sürgős kialakítását, amelyeket úgy kell megvalósítani, hogy megfeleljenek a szocialista és a tőkés piac követelte minőségi követelményeknek. Ehhez azonban *nem szabad ezután annyi kézi munkaerőt fölhasználni, mint eddig, mert a kézi munka a gépihez viszonyítva lassú, kis teljesítményű és rendkívül drága.*

Dévényi Imre, a Konzerv- és Paprikaipari Kutató Intézet igazgatóhelyettese a szervezők legfontosabb feladataként jelölte meg *a legtöbb élőmunkaerőt foglalkoztató gyártási műveletek elemzését*, a szűk keresztmetszetek feltárását, és olyan megoldások keresését, amelyek a termelékenységet növelik, és a konzervek minőségét javítva, a gazdaságosabb értékesítést segítik elő.

AZ ÚJÍTÓK EREDMÉNYESEN DOLGOZTAK az Ózdi Kohászati Üzemekben. Csaknem 1900 újítást nyújtottak be a szocialista brigádok, és az egyéni újítók ez év elejétől október közepéig. Ezek közül ezret már be is vezettek. A segítségükkel megtakarított összeg elérte a 45 millió forintot.

AZ ELEKTRONORGTECHNIKA szovjet külkereskedelmi egyesülésnek a Mipel-Micronica szakkiállításon való részvételéről tartottak sajtótájékoztatót tegnap a szovjet reklám- és katalógusiroda helyiségében.

Film 16 gyanúsítottról

Folytatódik a gyilkos terroristák üldözése

Hanns-Martin Schleyer halálának hírét szerdán, pár perccel éjfél előtt hivatalosan is megerősítették Bonnban. A bűnügyi rendőrség azonnal nagyarányú nyomozást kezdett a tettesek — *16 személy* — kézre kerítésére. A televízió adását megszakítva, filmet sugárzott, amelyik bemutatta a *Vörös Hadsereg Frakció* tagjait, többségükben nőket, akiket Schleyer meggyilkolásán kívül a *Buback* főállamügyész, *Ponto*, a Dresden Bank egyik igazgatója elleni gyilkos merénylettel, a főállamügyészség karlsruhei épülete elleni rakétatámadással és számos más, súlyos bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak.

Éjfélkor *Klaus Bölling* kormányszóvivő Bonnban sajtóértekezletet tartott, amelyen a kormány, s a politikai pártok mély megdöbbenésének adott hangot.

A francia rendőrség tegnap virradóra megerősítette, hogy Schleyer holttestét szerda este találták meg — a terroristák közlése nyomán — Mulhouse kelet-franciaországi városban. *Christian Bonnet* francia belügyminiszter szerdán este elrendelte az NSZK és Franciaország között húzódó határ legszigorúbb őrizetét, és bejelentette, hogy országszerte, különösen pedig a határmenti övezetben fokozzák az ellenőrzéseket.

Már felboncolták a három terrorista holttestét, külföldi orvosszakértők jelenlétében. Közülük *Hans-Joachim Mallach* tübingeni professzor szerda este a DPA munkatársának adott nyilatkozatában kijelentette, hogy *az eddigi vizsgálat eredményei szerint semmiféle bizonyíték nincs arra, hogy a terroristák életét idegen kéz oltotta ki.*

Stuttgartban folyik a vizsgálat annak kiderítésére, milyen körülmények között haltak meg börtönükben a Baader—Meinhof terrorista csoport vezetői, órákkal azután, hogy a kiszabadításukra indított gépeltérítési akció meghiúsult. *A tartományi belügyminiszter leváltotta a stuttgart-stammheimi börtön vezetőségét*, miután kiderült, hogy *Andreas Baader és Jan Carl Raspe* holttestе mellett pisztolyokat találtak a cellában, *Gudrun Ensslin* villanyvezeték-darabra akasztotta fel magát, míg *Irmgard Möller* kenyérvágó késsel ejtett magán súlyos, nem életveszélyes sebeket.

Csütörtökön lemondott tisztségéről Baden-Württemberg tartomány *kereszténydemokrata igazságügyminisztere, Traugott Bender, aki személy szerint felelős a stuttgarti börtönben uralkodó viszonyokért.*

Az eddigi vizsgálatok szerint a szuperbiztonságosnak tartott börtönben falba épített, kommunikációs rendszeren keresztül érintkezett egymással Andreas Baader, Jan Carl Raspe és Gudrun Ensslin.

Az eddigi vizsgálatokról kiadott jelentés szerint a falban levő lyukak elég nagyok voltak ahhoz, hogy elrejtsék bennük azokat a pisztolyokat, amelyekkel a hatóságok szerint a terroristák öngyilkosságot követtek el.

A francia hatóságok boncolással állapították meg Schleyer halálának okát. Kiderítették, hogy a holttest a megtaláláis előtt már hosszabb ideje egy gépkocsi csomagterében volt. *Schleyer jobb füle mögött hatolt be a golyó; fejének egy másik pontján súlyos, tompa tárgytól származó zúzott sebet találtak.*

Bielefeld épületein tegnap a reggeli órákban olyan plakátok jelentek meg, amelyek Hanns-Martin Schleyert *háborús bűnösnek nevezik.* A plakátragasztók utáni nyomozás — akárcsak a terroristák utáni hajsza — egyelőre nem járt kézzelfogható eredménnyel.

Európa több országában akcióba léptek a terroristákkal együttérző, vagy talán együttműködő anarchisták. Csütörtök hajnalban *Párizsban felgyújtottak egy nyugatnémet turistabuszt.* A gyújtogatók egyikét a rendőrség elfogta. Már szerdán éjjel is felgyújtottak három nyugatnémet autóbuszt. A tetteseket nem sikerült elfogni.

Olaszország több városában szerdán délután és este pokolgépes merényleteket követtek el az anarchisták nyugatnémet cégek és kirendeltségek ellen.

Görögországban is akcióba léptek az anarchisták. *Főképp szélsőséges görög fiatalok tüntettek, s jelszavaikban elítélték Andreas Baader és két fogolytársa „gyilkosait".* Az üzleti negyedben kirakatablakokat zúztak be, parkoló gépkocsikat borítottak fel, és röpcédulákat osztogattak, amelyeket *Az Anarchista Munkavállalók Csoportja* írt alá. A tüntetőket a rendőrök oszlatták szét, *közülük többet letartóztattak.* Hasonló tüntetésekre került sor az észak-görögországi Szalonikiben is, ahol a tüntetők ugyancsak röpcédulákat szórtak, és nyugatnémet rendszámú gépkocsikat gyújtottak fel vagy törtek össze.

TUDOMÁNYOS ÜLÉST RENDEZTEK tegnap Kisvárdán Felső-Szabolcs középkori történetéről. Az I. László trónralépésének 900. évfordulója alkalmából tartott tanácskozáson történészek és muzeológusok számoltak be a terület középkori történetével összefüggő kutatásaikról.

ÚJ SZOBORRAL GAZDAGSZIK Székesfehérvár. Az új lakótelepi Domus-áruházzal szemben ma avatják fel a néhány éve elhunyt, nagy hírű geológustudós, dr. Vadász Elemér szobrát. A mellszobrot Búza Barna szobrászművész mintázta.

A TŰZVÉDELEM TÁRSADALMI FELADATA címmel nyílt kiállítás tegnap Szombathelyen, a Művelődési és Sportházban. A Vas megyei tűzoltóparancsnokság, valamint a megye állami és társadalmi szerveinek összefogásával megrendezett kiállítás ismerteti a megye tűzvédelmi helyzetét, bemutatja a tűzoltók munkáját, életét, a tűzoltás eszközeit.

A RÁDIÓ GYERMEKKÓRUSA és a miskolci Bartók-kórus tegnap Ózdon, a Liszt Ferenc Művelődési Központban nagysikerű, közös hangversenyt adott.

SZÜLÉSZETI-NŐGYÓGYÁSZATI PAVILONT adtak át tegnap a balassagyarmati kórházban. A száznegyvenegy ágyas pavilon 35 millió forintos tanácsi beruházásból épült. Az új kórházi osztályt korszerű berendezésekkel, műszerekkel folyamatosan ellátják, és még ebben az évben megnyitják.

A MAGYAR PEN CLUB elismerő oklevéllel és emlékéremmel tüntette ki a Brazíliában élő Rónai Pál magyar írót, számos magyar irodalmi alkotás portugál nyelvű fordítóját. A kitüntetést csütörtökön Boldizsár Iván, a magyar PEN elnöke adta át Rónai Pálnak.

ELUTAZOTT GYÖNGYÖSRŐL a dániai testvérváros, Ringsted delegációja. A dán vendégek G. Moller Rasmussen polgármester vezetésével öt napig tartózkodtak Gyöngyösön. Ismerkedtek a város, továbbá a Mátra nevezetességeivel, és több üzemet is felkerestek.

MAGYAR—NDK BARÁTSÁGI NAPOK kezdődtek tegnap Somogy megyében, a Hazafias Népfront szervezésében. Kaposvárott, az EDOSZ Művelődési Központban az NDK-t bemutató kiállítás nyílt, majd Dieter Henze, az NDK budapesti Tájékoztató és Kulturális Központjának igazgatója tartott előadást.

LOKÁLPATRIÓTA

— Miért nem mennek át másik kerületbe? Rontsák annak a hírnevét.

(Sajdik Ferenc karikatúrája)

HÁROMEZER NYOLCADIKOS kisdiákot, ezeregyszáz szülőt láttak vendégül kedden és szerdán a Vas megyei gimnáziumok, szakközépiskolák, szakmunkásképző intézetek, hogy segítséget nyújtsanak az iskolaválasztáshoz a gyerekeknek, a szülőknek.

ORVOS—GYÓGYSZERÉSZ NAPOKAT nyitottak meg tegnap Kecskeméten. A részvevők a korszerű gyógyászati eszközök alkalmazásáról, a gyógyszerellátás tapasztalatairól tanácskoznak.

CSEPEL TÖRTÉNETE az őskortól napjainkig címmel mutatták be Jászberényben és Jászkiséren azt a dokumentumkiállítást, amely a jeles munkáskerület történetét és szocialista jelenét szemlélteti.

NEMZETISÉGI KUTATÁS kezdődött a Magyar Tudományos Akadémia Pécsett működő dunántúli tudományos intézetében, Bihari Ottó akadémikus irányításával. A nemzetiségi kutatóközpont elsősorban a Dél-Dunántúlon élő német, szerb, horvát, szlovén nemzetiségű lakosság körében folytat vizsgálatokat.

GÁCSI MIHÁLY, Munkácsy-díjas festőművész kiállítását csütörtökön nyitották meg Zalaegerszegen, a Képcsarnok Vállalat Kisfaludy Stróbl-termében. A művész 32 tájképét, valamint csendéletét tekinthetik meg a látogatók.

EMLÉKPARKOT építenek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára Szolnok József Attila úti új lakótelepén. A munkák megkezdődtek. Az üzemek szocialista brigádjai, a diákok és a katonák 8 ezer négyzetméteres zöldterületet, játszó- és sportteret alakítanak ki.

ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI ÜVEGHUTÁK címmel kiállítás nyílt tegnap Miskolcon, a Herman Ottó Múzeumban. A tárlaton bemutatják egyebek között a II. Rákóczi Ferenc által 1698-ban Regécen alapított első északmagyarországi üveghuta termékeit és kézi szerszámait is.

SZEMÉLYGÉPKOCSI-KARBANTARTÓ ÁLLOMÁS építését kezdték meg Győrött, az Ady Endre lakótelepen. A mintegy 70 millió forintos költséggel megvalósuló létesítmény építését a személygépkocsi-állomány nagymérvű növekedése tette szükségessé.

CUKORRÉPA-BETAKARÍTÁSI BEMUTATÓT rendeztek tegnap Martfűn. Az országos szemlén a nagyüzemek szakemberei, tudományos kutatók, gépészeti szakértők számoltak be a cukorrépa-betakarító gépek hazai fejlesztési eredményeiről, s a további tervekről.

MV—SC ÉDES néven hibridcsemegekukoricát állítottak elő az MTA Martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézetében. A rendkívül zsengén maradó, ízletes, apró szemeket fejlesztő, bőtermő fajtát már a jövő tavasszal köztermesztésbe adják.

Irodalmi együttműködés

Emlékeztető feljegyzés aláírásával ért véget csütörtökön Moszkvában a magyar—szovjet irodalmi vegyes bizottság IX. ülésszaka. A magyar küldöttséget a megbeszéléseken *Dobozy Imre*, a Magyar Írók Szövetségének elnöke vezette, a szovejt delegáció vezetője *Sz. V. Szartakov*, a szovjet írószövetség vezetőségének titkára volt. A vegyes bizottság megtárgyalta a két ország irodalmi együttműködésének kérdéseit.

Budapestre érkezett a Varsói Kamaraopera

Csütörtökön megérkezett Budapestre a Varsói Kamaraopera társulata. Vendégjátékával a budapesti művészeti hetek programját gazdagítja. A fiatal együttes hazájában a lengyel és az egyetemes zeneirodalom intim hangvételű operáit és versenyműveit mutatja be, jobbára várak, kastélyok termeiben.

Budapesti szereplésük alkalmával pénteken és szombaton Telemann Pimpinone című háromfelvonásos operáját, október 24-én Giovanni Paisiello Az úrhatnám szolgáló (La serva padrona) című művét adják elő.

Géprablás az USA-ban

Egy fegyveres férfi csütörtökön az USA Nebraska államában eltérítette a helyi légi járat Boeing—737-es személyszállító gépet, 35 utassal a fedélzetén, és arra kényszerítette, hogy a georgiai Atlantába repüljön. *A gépeltérítő egy börtönben levő társa kiszabadítását, 3 millió dollár váltságdíjat, 2 ejtőernyőt és fegyvereket követel a repülőgép fogva tartott utasainak szabadon bocsátása ellenében.*

Az FBI szerint a légi kalózt *Thomas Michael Hannannak* hívják és *George David Stewart* nevű társával együtt szemptemberben bankrablás vádjával tartóztattak le a hatóságok. Hannan óvadék ellenében szabadlábra került, de Stewart a fultoni börtön foglya.

Griffin Bell amerikai igazságügy-miniszter újságíróknak kijelentette: *a szövetségi kormány nem hajlandó teljesíteni a géprabló követeléseit.*

HALÁLOZÁS

MURÁNYI JÁNOS, a munkásmozgalom régi harcosa, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1923-tól volt a párt tagja, életének 76. évében elhunyt. Temetése október 25-én 13.30 órakor lesz Szolnokon, a Munkásőr úti temetőben — közli az MSZMP szolnoki városi bizottsága.

HALASI NÁNDOR, az Athenaeum Nyomda dolgozója 47 éves korában elhunyt. Temetése 1977 október 25-én du. fél 5-kor a Pesterzsébeti új temetőben lesz.

Tűz Kelenföldön

Csütörtökön a délutáni órákban tűz ütött ki a Budapest, XI. kerület Budafoki út 52. szám alatti Kelenföldi Hőerőműben. Két, egyenként 250 méteres szénszállító szalag, elektromos vezetékek, szigetelések, valamint a tetőszerkezet mintegy 200 négyzetméteres területen kigyulladt. *A tüzet a kivonuló tűzoltók rövid idő alatt eloltották.* A tűz keletkezési okának és az anyagi kár mértékének megállapítására szakértők bevonásával vizsgálat indult.

*

A Kelenföldi Hőerőmű központi ügyeletén tájékoztatást adtak arról, hogy a tűzeset miatt a főváros áram-, illetve fűtésellátásában nem volt kiesés.

Kihasználatlanul

Számítógép-statisztika – Sok a bérmunka

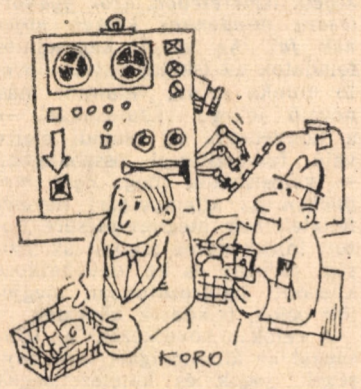
Érdemes olvasni a statisztikákat, sokat mondanak egy-egy szakterület fejlettségéről, hatékonyságáról, vagy éppen gondjairól. Ez tűnik elénk most is, az 1976-os *számítástechnikai évkönyvet* lapozgatva.

Az ország számítógépparkja 1973-hoz képest 1975-re 228-ról 382-re nőtt. Az utóbbi értéke 7,5 milliárd forint. Ez önmagában kedvező változás, de természetesen nem mindegy: *mire és hogyan használják az okos gépeket.*

Az évkönyv adatai

Az évkönyv 72,7 százalékot jelöl meg a produktív gépkihasználás mutatójaként. (Legmagasabb, 82,7 százalékos a gépkihasználás a SZOT-hoz tartozó területeken, és ugyancsak az átlag felett van a kohó- és gépipar, a közlekedés- és postaügy, valamint a külkereskedelmi vállalatok mutatója, míg nagyon alacsony — 45,3 százalék — a SZÖVOSZ-é.) Ám az átlag — ahogy mondani szokták — olyan szép, hogy *nem is lehet igaz:* szakcikkek sorozata, de a mindennapi tapasztalat is *cáfolja.* Végezzünk ezért gyors számítást, ugyancsak az évkönyv adataira alapozva. A tényleges üzemidő — 817 329 óra — és a műszakszámok arányából kitűnik, hogy az 1975-ös gépkihasználás két műszakra vetítve átlagosan *51 százalék volt,* míg ugyanez három műszaknál *mindössze 34 százalék.* S ez bizony feltűnően alacsony! Az évkönyv „kedvező" adata úgy alakulhatott ki, hogy az alkalmazó vállalat *műszakszámát* fogadták el a számítógépre érvényes „futási" időnek...

Vegyük azt is sorra: milyen jellegű munkákat végeznek a számítógépeken? 1973-ban 13,3 százalékban tudományos számításokra használták a komputereket, 1975-ben ez a szám *csökkent,* 9,4 százalékra. Ugyancsak mérséklődött — 3,5-ről 3,4 százalékra — a tervezési, operációkutatási számítások, és — 4,5-ről 4 százalékra — a műszaki konstrukciós számítások aránya. *Alig-alig* nőttek — 4,6-ról 5 százalékra — a termelésirányítási munkák és 1,5-ről 3,8-ra a folyamatirányítás számítógépes munkálatai. Akkor *milyen tevékenység köti le a gépek és az alkalmazók drága idejét?* Az *ügyvitel, a számvitel és a bérelszámolás:* arányuk 1975-ben már 30,8 százalék volt.

Szomorú kép ez. Nem mintha az ügyvitel gépesítésének nem lenne óriási jelentősége! De az arányok arra mutatnak, hogy netán a vállalatok szervezettsége, vagy a szakemberek felkészültsége, illetve a vezetők igényei *nem állnak összhangban a legkorszerűbb technikával.* Nem szorul ugyanis különösebb bizonyításra: *a számítógépeket éppen azokon a területeken nem tudják elég hatékonyan kamatoztatni, ahol a komputer „tudása" időt és kvalifikált munkaerőt szabadíthatna fel!*

Ide kívánkozik az is: *kinek „dolgoznak" ezek a gépek?* Az évkönyvből kitűnik, hogy 1975-ben átlagosan 36 százalék volt az a gépóraarány, amit idegen szervezetek részére „futtattak" — vagyis ilyen magas a bérmunkavállalás! (Száz százalékban bérmunkát végez az OKISZ számítógépe, 95,6 százalékban a Külkereskedelmi Minisztériumé és 71,1 százalékban a fővárosi tanácsé.) A bérmunka önmagában persze *nem elítélendő* — bár a nagy „vállalkozó kedv" arra utal, hogy a bérmunkatarifák miatt *jobban megéri* a számítógéptulajdonosoknak ez a tevékenység, illetve, hogy saját szükségletre még nem tudják kihasználni a komputereket! Az a kérdés viszont: vajon valóban olyan szolgáltatást tudnak-e nyújtani a megrendelőnek, ami valóban *igényli* az ilyen nagyságrendű és mértékű számítástechnika alkalmazását?

Végül figyeljük meg: *hogyan alakult a foglalkoztatottak száma, képesítése, és nem utolsósorban érdekeltsége az utóbbi években a számítástechnika területén?* Nem kétséges ugyanis, hogy mindez szorosan *kapcsolódik* az alkalmazás színvonalához. Két év alatt — 1973-ról 1975-re — *2223 dolgozóval szaporodott* az iparág létszáma; 1976. január 1-én a foglalkoztatottak száma elérte a 13 037 főt. Legtöbb megfelelő szakképesítéssel *nem rendelkező* dolgozót a vízgazdálkodás (83,1 százalék), a mezőgazdaság (41,3 százalék), a gazdasági szolgáltatás (40 százalék) és a társadalombiztosítás, egészségügyi szolgáltatás (35,2 százalék) alkalmazott. *A legmagasabb keresettel 1973-ban az OMFB-nél* dolgozó számítástechnikai szakemberek rendelkeztek, őket a *munkaügyisek* követték, míg a legkevesebbet a *könnyűiparban* dolgozók keresték. (A különbség több mint 1500 forint volt!) Azt várhatnánk, hogy 1975-re némi kiegyenlítődés következett be, ám az irányzat *ellenkező.* Az OMFB-nél 40,5 százalékkal nőtt a foglalkoztatottak átlagbére, ami 5422 forintnak felel meg, míg a könnyűipari vállalatoknál csupán 13,3 százalékkal, ami átlagosan 2669 forintot „takar": a különbség tehát *nem csökkent, hanem nőtt,* méghozzá 2753 forintra. Hihetőleg ez a differenciálódás a magasabb szaktudást, a felelősségteljesebb munkát ismeri el. Csakhogy mivel magyarázható akkor, hogy a számítástechnikai rangsorban *alacsonyabb presztízsű és szakismeretű adatrögzítők fizetése között is ilyen lényegesek a különbségek.*

Szemléletváltozás

Példáink természetesen *csak hozzávetőlegesen* vázolhatták a számítástechnika változásait az utóbbi években. Ahhoz azonban elegendőek, hogy megállapíthassuk: *a valóban dinamikus fejlődéshez, a számítástechnikai kultúra hatékony terjedéséhez racionálisabb gazdálkodásra és szemléletváltásra lenne szükség.*

Bossányi Katalin

Vietnami gazdaság

Élénkülő kapcsolatok

A Vietnami Szocialista Köztársaságban várhatóan 18 százalékkal növekszik majd az év végéig a nemzeti jövedelem, az ipari termelés emelkedése 20, a mezőgazdaságé pedig 16 százalékos lesz. A beruházásokra fordított összeg 1977-ben 43 százalékkal meghaladja a tavalyit, az ország exportja pedig mintegy 55 százalékkal *növekszik* az elmúlt évihez képest.

Ezek az impozáns adatok az ország egészére vonatkoznak. A háborús sebek begyógyítása után tulajdonképpen eltérő gazdasági feladatok megvalósításához fogtak hozzá az északi és a déli országrészben. Északon *befejeződött* — a szocialista országok számottevő segítségével —, a gazdaság helyreállítása, s az elkövetkező években a legfontosabb feladat a szocialista gazdaság korszerű *anyagi-műszaki bázisának a megteremtése.* Az északi országrészben elsődleges fontosságú a nehézipar továbbfejlesztése, de egyúttal kiemelt feladat a mezőgazdaság és a könnyűipar termelésének, szervezettségének fokozása. (Az ötéves terv többek között feladatul tűzi a korszerű ár- és pénzügyi rendszer kiépítését, valamint a szervezési és irányítási munka javítását.)

Gyors fejlődés

A déli országrészben megkezdődött a kapitalista magánkereskedelem és ipari termelés átszervezése. Növekszik az állami tulajdonú üzemek száma, a kisiparosok pedig *szövetkezetekbe tömörülve* folytatják szolgáltató tevékenységüket. Bár a mezőgazdaságban még a magánszektor van túlsúlyban, megkezdődött a szövetkezetek szervezése, *a mintagazdaságok* létesítése.

A természeti kincsekben igen gazdag VSZK *az egyenlőség és a kölcsönös előnyök alapján* hajlandó szélesíteni külgazdasági kapcsolatait a világ minden országával. Legfontosabb gazdasági partnerei természetesen *a szocialista közösség államai.* Gazdaságfejlesztési céljainak eléréséhez Vietnam tőkés segítséget, közreműködést is *igénybe kíván venni.* Nemrégiben hozták nyilvánosságra az úgynevezett beruházási kódexet, amely *szabályozza* a külföldi tőke részvételét a természeti kincsek kiaknázásában és a fejlett technika meghonosításában. A beruházási kódex szerint nyugati cégek háromféle engedélyt kaphatnak vietnami tevékenységre: részt vehetnek közös vállalkozásokban, kifejezetten exportcélú termelést folytathatnak és közreműködhetnek a természeti kincsek feltárásában, kitermelésében.

A külföldi tőke részesedése a közös vállalkozásokban *30—49 százalék lehet,* míg az exportcélú termelés esetén elérheti a 100 százalékot is. A kódex nyilvánosságra hozatala után érthető módon megnövekedett a nyugat-európai, ázsiai és USA-beli cégek érdeklődése a vietnami piac iránt, s a különböző országokból érkező gazdasági küldöttségek szinte *egymásnak adják a kilincset Hanoiban.* Az amerikai cégek egyelőre jelentős *hátrányban* vannak konkurrenseikkel szemben, Washington ugyanis *még nem oldotta fel a kereskedelmi embargót Vietnammal szemben.* Az amerikai üzleti körök egyre inkább *sürgetik* a tilalom megszüntetését, mert minden késedelem *a vetélytársaknak kedvez.* (Érdemes megjegyezni, hogy egyelőre nincs előrehaladás a háborús jóvátétel kérdésében. 1973-ban még Nixon elnök 3,25 milliárd dolláros jóvátételi segélyt ígért Vietnamnak, a Carter-vezetés azonban ezt az ígéretet egyelőre nem tartja magára nézve kötelező érvényűnek.)

Külföldi részvétel

A Vietnami Szocialista Köztársaság is számos gazdasági delegációt küld elsősorban az ázsiai országokba a gazdasági kapcsolatok felvétele, illetve kiszélesítése céljából. Kedvezően alakulnak a kereskedelmi kapcsolatok Japánnal, a Fülöp-szigetekkel, Malaysiával, Laosszal, Szingapurral. Az ötvenmilliós Vietnam új kormánya tavaly *megújította tagságát az Ázsiai Fejlesztési Bankban, a Nemzetközi Valutaalapban és a Világbankban.* (Az év elején a Nemzetközi Valutaalap 36 millió dolláros fejlesztési kölcsönt nyújtott a VSZK-nak.)

A külföldi tőkés vállalatok körében a legnagyobb érdeklődést Vietnam olajkincse váltja ki. Az előzetes felmérések alapján az ország jelentős mennyiségű *szárazföldi és tengeri olajjal rendelkezik.* A feltárási és kitermelési munkák csak nemrégiben kezdődtek meg. A feltárásban és a termelésben való részvételről a vietnami kormány több nyugati olajvállalattal folytatott tárgyalásokat. Az első ilyen jellegű megállapodást a Petrovietnam vállalat az olasz *AGIP-pal kötötte,* amely az állami ENI üzletcsoporthoz tartozik a dél-európai országban. Várhatóan a későbbiekben *francia és japán vállalatok is bekapcsolódnak az olajfeltárásba.*

A VSZK szélesedő nemzetközi gazdasági kapcsolatai szinte napról napra új megállapodásokat eredményeznek. Nemrégiben Svédország kötött Vietnammal együttműködési és fejlesztési megállapodást. Tokióban bejelentették, hogy *15 japán bank konzorciuma több mint 30 millió dolláros hitelt nyújt acél vásárlására.* Az Ázsiai Fejlesztési Bank *40 millió dollár kölcsönt nyújtott* az öntözés, a halászat, a vízellátás, a távközlés és a villamosenergia-szolgáltatás fejlesztésére. Az OPEC mintegy *7 millió dollárral támogatja* idén a VSZK halászatfejlesztési programját, Norvégia pedig segélyt folyósított halfagyasztó üzem létesítésére. Az ENSZ különböző szakosított szervei is vizsgálják a fejlesztési programokba való anyagi és műszaki bekapcsolódás lehetőségeit.

Gonda György—Lőrincze Péter

NSZK-nyersanyagpolitika

Hosszú távú stratégia

Az NSZK a világon megtermelt ásványi nyersanyagoknak körülbelül *tíz* százalékát használja fel egy évben, míg hozzájárulása a világ nyersanyagellátásához mindössze *egy* százalékos. Csak kevés ásványi nyersanyagból (kő- és barnaszén, kősó, kálisó, kő) van kiterjedt és egyes színesfémekből (ólom, horgany) jelentős készlete. Minden más fontos ásványi nyersanyagból csaknem *teljesen az importtól* függ.

A változó nemzetközi körülményeknek megfelelően, az NSZK a beszerzések súlypontját a politikailag „biztos" országokba, mint például Kanada, Ausztrália vagy Brazília helyezi át, más termékek esetében a beszerzési források nagyobb szóródására törekszik, azaz vásárlásait *a korábbinál több ország között osztja meg.*

Ehhez járul új stratégiai szempontként az NSZK-beli lelőhelyek felkutatása. A Harz-hegység szélénél rezet és nikkelt, a Feketeerdőben uránt, a Friz-szigeteknél titánt, vasércet, a nyugati Hunsrückben ólomércet találtak. A felső rétegek vizsgálatán kívül *olyan eljárásokat is kifejlesztenek, amelyek lehetővé teszik a mélyebben fekvő készletek felkutatását.* Fontos szerephez jut a régi anyagok és hulladékok hasznosítása is. Arányuk a belföldi felhasználásban ólomból 45 százalék, rézből 40, ónból 37, alumíniumból 27 és horganyból 22 százalék.

A nemzetközi erőviszonyok változása nemcsak a nyugatnémet kormányt kényszerítette nyersanyag-politikájának felülvizsgálatára, hanem egyszersmind rászorította a nyugatnémet monopóliumokat is piaci stratégiájuk meghatározott módosítására. Arra például, hogy *együttműködési készséget tanúsítsanak* meghatározott fejlődő országok nemzeti tőkéjével. Ilyenre már van néhány példa a libériai vagy brazíliai bányaipar területéről.

A technológiai fölény tartósítása érdekében a nyugatnémet kormány 1976-ban hároméves nyersanyagkutatási programot hagyott jóvá. A program összesen 250 millió márkát irányoz elő kutatásokra. Ehhez jön további évi 60 millió márka olyan feladatokra, amelyek révén a kutatásügyi és technológiai minisztérium támogatja a nyersanyagok kitermelésének, takarékos felhasználásának és újrahasznosításának ügyét. A bonni kormány *nagy reményeket fűz a tenger vize alatti földterületek bányászati hasznosításához.* Az 1976—78-ra kidolgozott harmadik tengerkutatási és technikai fejlesztési program révén a tengervíz alatti bányászatot 346 millió márkával támogatja.

Kolos Miklós

HORIZONT

Módosított vámrendelkezések Ausztriában

Ausztriában kedden reggel új vámrendelkezések léptek életbe, amelyek mindenekelőtt a mezőgazdasági jellegű behozatalt, kisebb mértékben a textil-, illetve a konfekcióipar, valamint a szórakoztató jellegű elektronikai ipar termékeinek behozatalát sújtják. A kereskedelmi minisztérium hétfőn nyilvánosságra hozott közleménye szerint a rendelkezés az említett területeken megszünteti a korábban érvénybe léptetett vámkedvezményeket. A pénzügyi tárca számításai szerint az intézkedés évi 200 millió schilling bevételt jelent Ausztriának.

Az új vámelőírások az egész agrárimportot érintik, míg az elektronikai eszközökre vonatkozóan csupán a harmadik világból származó behozatalra érvényesek.

Elbocsátások a nyugatnémet építőiparban

A Német Szövetségi Köztársaságban 1977 első hat hónapjában *60 ezer építőipari munkás és alkalmazott,* az építőiparban dolgozók 5 százaléka vesztette el munkahelyét. Az év első felében 605 építőipari vállalat jutott csődbe, 7,5 százalékkal több, mint az elmúlt év hasonló időszakában. Nyugatnémet gazdaságkutató intézetek véleménye szerint 1985-ig az ország építőiparában *170 ezer dolgozó válik munkanélkülivé.*

Magyar—szovjet vegyipari együttműködés

A Nehézipari Minisztérium és a Szovjetunió vegyipari minisztériuma együttműködésének elősegítésére tíz évvel ezelőtt alakult vegyipari állandó munkacsoport október 24—29. között *Budapesten tartotta 12. ülését.* A két ország küldöttségének tárgyalásait *Zsengellér István* nehézipari miniszterhelyettes és *Mihail Miljutyin* vegyipari miniszterhelyettes vezette. Áttekintették a magyar—szovjet olefin- és agrokémiai egyezmény teljesítésének helyzetét, s megállapították, hogy *további lehetőségek* nyílnak e két megállapodás alapján az együttműködés fejlesztésére.

Mihail Miljutyin a Veszprémi Vegyipari Egyetemen tartott előadásában ismertette a Szovjetunió vegyiparának helyzetét és fejlesztésének távlatait. A szovjet küldöttség látogatást tett a Nitrokémia Ipartelepeken, a Nehézvegyipari Kutató Intézetben, a Tiszai és a Borsodi Vegyi Kombinátban, valamint az Észak-magyarországi Vegyiművekben.

A szovjet delegáció vasárnap elutazott Budapestről.

Makón — a többletről

Nem „bizottságosdit" játszanak!

Annak idején a *Makó Városi Tanács* is éppúgy megalakította bizottságait, mint bármelyik más tanács az országban. Itt sem hagyták figyelmen kívül a bevált gyakorlati szempontokat, hogy egy-egy bizottság több, *egymással szorosan összefüggő ágazattal* foglalkozzék, s tagjainak érdeklődési köre, szakértelme pedig lehetőleg ne essék távol a bizottság működési területétől.

Azokból az adatokból, amelyeket *Gerzanits Györgytől*, a titkárság bizottsági felelősétől hallottunk, több dologra is következtetni lehet. Mindenekelőtt: jó befektetésnek bizonyult a városi tanács *nyolc bizottságának* körültekintő — a célszerűség követelményeit is mérlegelő — összeállítása. Egyetlen év statisztikája is bizonyíték erre: 1976-ban — az idei adatokat még nem összesítették —, 25 ülést tartottak, amelyeken összesen 69 aktuális kérdést, közérdekű gondot tűztek napirendre, és 54 esetben határoztak afelől, mi módon segíthetnék sikerrel a tanács egy-egy égetően fontos feladatát.

Levél az elnöktől

Talán még ennél is többet mond két másik adat, ami a bizottsági munka olyan mozzanataira vonatkozik, amelyekben — az országos tapasztalatok is erre utalnak — *általában nem a legaktivabbak ezek a tanácsi munkaközösségek.* Makón ugyanis az említett esztendőben a bizottságok *451 ellenőrzést tartottak és 368 javaslatot tettek* a testületek, illetve a szakigazgatási szervek asztalára. S ez akkor is nagyszerű eredménynek számít, ha azoknak túlnyomó része a számvizsgáló bizottságtól származik; feladata lévén egyebek között a községfejlesztési hozzájárulások mérséklésének, elengedésének indoklása, mérlegelése is.

Valójában tehát a makói bizottságok mindegyikéről elmondható, hogy *közéleti mozgékonyságuk, következetes, hozzáértő igyekezetük* nagy segítséget jelent a városi tanácsnak. Mégsem kapott eddig egyik sem olyan írásbeli elismerést *dr. Forgó István* tanácselnöktől, mint amilyet nemrégiben *az élelmiszergazdasági* bizottság. Csak a levél utolsó sorait idézzük: „Az élelmiszergazdasági bizottság tevékenysége különösen aktív, és megyei viszonylatban is kiemelkedő. Mindehhez gratulálok, és további eredményes munkát kívánok."

Önkéntelenül adódik a kérdés: mi tehát az a *többlet*, ami „az egyenlők között az elsővé" tette ezt a bizottságot? A magyarázatot nem az adatokkal mérhetjük, hanem a legidőszerűbb tennivalók bölcs felismerésében és szívós végrehajtásában kell keresnünk. Még pontosabban, mindabban, amit az élelmiszergazdasági bizottság három — az *egyéni* gazdaságok helyzetével foglalkozó, az *ipari és szolgáltatási*, valamint *árellenőrzési* — albizottsága végez már hosszú évek óta.

Nem büntetéssel — segítéssel

— Nekünk nem kellett azon törnünk a fejünket, milyen albizottságokat hozzunk létre, szükségképpen a fejlődés igényelte mindegyiket — tájékoztatott *Moravszky Ferenc*, a bizottság elnöke. — Tudni kell például, hogy bár Makón négy téesz és egy szakcsoport működik, a nagyüzemi keretek kialakítása után jócskán maradt még egyéni gazda is. Természetesen őket is segítette gazdaságuk fejlesztésében a tanács, ennek ellenére az utóbbi években már egyre több gonddal birkóznak. A gazdák *megöregedtek*, az állatállomány megcsappant, s eszközök meg termelési kedv hiányában gazdálkodásuk egyhelyben topogott. Valamit tenni kellett; erre kapott megbízást két évvel ezelőtt *az egyéni gazdaságok helyzetével foglalkozó* albizottság.

Annyi bizonyos, nem volt könnyű a feladat, amire vállalkoztak, de szerencsére már az első lépés jól sikerült. Elhatározták, hogy *havonként fogadó napot tartanak az egyéni gazdák* részére, közösen keresve a kiutat. Az albizottságot is meglepte, hogy már az első alkalommal vagy *150 gazda jelent meg*, akik köntörfalazás nélkül tárták fel súlyos gondjaikat, egyre hangoztatva: *már régen várták ezt a párbeszédet*, további sorsuk tisztázását, de maguktól restelltek ezzel előállni. Akkor döbbent rá az albizottság, hogy itt már csak az segíthet, ha *az egyéni gazdákat a szakszövetkezet* felé irányítják, aminek lehetőségeiről azonnal felvilágosítást adtak az érdeklődőknek. Az eredmény? A mai napig *több mint ötszázan léptek be a Rákóczi Szakszövetkezetbe*, igen előnyös feltételek mellett. Így aztán a makói határban *az idén már nem maradt bevetetlen* földterület.

Moravszky Ferenc ezután az *ipari és szolgáltatási* albizottság tevékenységére mondott meggyőző példát.

— Oly nagy mértékben nő a lakosság igénye az ipari javítószolgáltatások iránt, hogy annak kielégítése már megoldhatatlan problémát jelent a szövetkezeti ipar és a kisiparosok számára. Ilyenkor törvényszerű, hogy felbukkannak *a kontárok*, akiknek felfedésében az ipari és szolgáltatási albizottság a KIOSZ-szal együtt vett részt, intézkedései azonban *nemigen nyerték meg a felsőbb szervek tetszését*. Kevés a szabálysértési eljárás — ez volt a legfőbb kifogás. Csakhogy nekünk elsősorban *nem a büntetés* volt a célunk, hanem az, hogy aki érti a mesterségét, az inkább *váltsa ki a működési, illetve az iparengedélyt*, s akkor zavartalanul dolgozhat. Másfél év alatt huszonöt „kontárból" lett *elismert* kisiparos Makón.

Árellenőrzés és fórum

S mit tesz az *árellenőrzési bizottság* a kereskedelem zavartalanságáért, a vásárlók érdekvédelméért? *Szabó Lajosnak*, az albizottság elnökének válaszából a következőket tudtuk meg:

— Ehhez mindenekelőtt széles körű, jól felkészült *társadalmi aktivahálózatra* volt szükség, amellyel az elmúlt évben kétszázharminc ellenőrzést végeztünk a kiskereskedelmi, a vendéglátó egységekben és a városi piacon. Főleg *a mérlegelés* pontosságát, az *áralkalmazást*, és a forgalomba hozás *határidejét* vizsgáltuk. Szükség esetén kellő szigorral léptünk fel, de arról is meggyőződtünk, hogy *a vásárlók sem egészen vétlenek a visszaélésekben*, mert nem ismerik jogaikat. Ezért a népfrontbizottsággal abban állapodtunk meg, hogy *havonta egyszer fórumot* rendezünk a város más és más részén, ahol *Ungyi János*, a tanács kereskedelmi főelőadója nyújt felvilágosítást a lakosságnak a vásárlók jogairól.

Talán szokatlan, hogy ezúttal *nem egyetlen* tanácsi bizottság egész munkájáról adtunk számot, de ez nem véletlen. A Makó Városi Tanácsnál olyan albizottságokat találtunk, amelyek alkalmasak arra, hogy bemutatásukkal egyben ezeknek az alig ismert testületi szerveknek az áldozatos, fontos munkáját is az érdeklődés előterébe állítsuk.

Németh Géza

A helyszínen

Régi igazság, hogy az előterjesztések tartalma, színvonala meghatározó jelentőségű a testületi döntések szempontjából. Ahol azok *alaposak*, lényegre törőek, tükrözik *a bizottságok elképzeléseit*, esetleg a megoldásra *több változatot is* tartalmaznak, ott mindig élénkebb a tanácstagok vitája. Egyszerűen: van miről tárgyalniuk, a tanácstagok szembesíthetik választókerületi tapasztalataikat, amibe aztán saját javaslataik is beágyazhatók. Mindebből az is törvényszerű, hogy a legkiválóbb előterjesztés sem éri el a célját, ha azt a testületi tagok széles körű tapasztalatok és a napirend kellő ismerete nélkül veszik a kezükbe.

Ezért is örvendetes, hogy az utóbbi időben egyre többször hallunk olyan testületi, főleg vb-ülésekről, amelyeket *a helyszínen*, tehát azokban az üzemekben, intézményekben, illetve településeken tartanak meg, amelyek szoros kapcsolatban állnak a vita témakörével. Ezek a „látogatások" újabb lehetőségeket kínálnak a tapasztalatszerzésre. A tanácstagok előtt szinte *megelevenednek* az előterjesztés sorai; mindaz, amit a helyszínen látnak, hallanak, *vagy megerősíti, vagy más belátásra birja őket* az adott kérdésekben. Elsősorban a megyei tanácsok és a községi közös tanácsok végrehajtó bizottságai — ez utóbbiak a társközségekben — alkalmazzák ezt a módszert, s a jelek azt mutatják, hogy *egyáltalán nem felesleges fáradozás, ha a testület egyszer-egyszer kilép a tanácsháza megszokott tárgyalóteréből . . .*

Ez a módszer azonban más oldalról is figyelemre méltó. Mindenekelőtt a hatása, amit a helybeli lakosságban, a meglátogatott üzemek, intézmények dolgozóiban kelthet. Már maga a találkozás ténye is fokozza a bizalmat a végrehajtó bizottság iránt: ha a közélet emberei a helyszíni tapasztalatokra is kíváncsiak, az bizonyára jótékonyan befolyásolja majd a testület döntéseit is. Erre gondolnak, s az esetek többségében valóban ez a helyzet. Márpedig az ilyen következtetések a tanács tömegkapcsolatai szempontjából sem lényegtelenek.

n.

Ifjúság, értelmiség, társközségek

Aligha vitatható *Újvári Sándor*, Zala megyei tanácselnök írásának aktualitása. „A tanácsok szerepe az ifjúság állampolgári nevelésében" című cikkében egyebek között hangsúlyozza: a szocialista demokrácia kiszélesítésének, illetve fejlesztésének alapvető feltétele, hogy *az ifjú nemzedékek jogaik és kötelezettségeik ismeretében, azok gyakorlására mindenkor készen nőjenek fel.* Az ezzel kapcsolatos feladatok az iskolai oktató-nevelő munka során, valamint más, nevelő jellegű ráhatásokkal — a honvédelmi és családi életre való felkészítéssel összhangban — valósíthatók meg. *Zala megyében* az állampolgári nevelés feltételeinek megteremtésére hozott intézkedések alapját az ifjúsági törvény és az idevonatkozó központi határozatokban megjelölt célok, feladatok képezték.

A célok a következők: az ifjúsággal az állampolgári tevékenységek, jogok és kötelezettségek *megismertetése;* a fiatalokban *a közéleti elkötelezettség* kifejlesztése; velük az állampolgári feladatok *gyakoroltatása.* A feltételek biztosítása, a végrehajtás megszervezése és ellenőrzése pedig *a tanácsokra és szerveikre* hárul. A szerző aláhúzza: a megyében működő intézményekben és gazdasági egységekben végzett felmérések, továbbá az 1976. évi ifjúsági parlamentek tapasztalatai azt mutatják, hogy jelentős eredményeket hoztak az állampolgári nevelés elősegítésére a társadalmi szervekkel szoros együttműködésben tett tanácsi intézkedések. Ugyanakkor felsorolja azokat a tennivalókat is, amelyeket a jövőben a tanácsoknak még el kell végezniük.

A szocialista értelmiség kialakulásának folyamatában határozott előrehaladás tapasztalható, bár az még korántsem fejeződött be — ebből a tényből indul ki *dr. Szabó Endre*, a Közalkalmazottak Szakszervezete központi vezetőségének titkára, „Szakszervezeti munka a közalkalmazotti értelmiség körében" című tanulmányában. A szakszervezeti mozgalom és az értelmiség kapcsolata *szép hagyományokra* tekint vissza, az ország felszabadulása pedig gyökeres változást hozott ebben a viszonyban. Megalakultak az értelmiségi szakszervezetek, s ma már mintegy *háromszázezer értelmiségi tagja van a szakszervezeteknek Magyarországon.* A velük sajátos módon és eszközökkel történő foglalkozás — bevonásuk a szakszervezeti munkába, mozgósításuk a társadalom feladatainak kialakítására és megvalósítására, közéleti szereplésük ösztönzése, törődés az élet- és munkakörülményeikkel, képzésükkel, művelődésükkel — minden szakszervezetnek fontos hivatása. Mindaz tehát, ami a magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusának határozatában megfogalmazódott, természetesen a közalkalmazott értelmiségre is vonatkozik.

Viszonylag újkeletű — nemegyszer eltérő gyakorlattól terhes — igazgatási területről esik szó *dr. Jakab Zsuzsanna* „A rendszeres nevelési segélyezés" című írásában. Életszínvonal-politikánk körébe tartozik *a rendszeres nevelési segélyezés is*, mint a kiskorúakról való állami gondoskodás egyik — a szülők törvényes képviseleti jogát nem érintő — fontos eszköze. Az egyébként jónak mondható jogszabályi rendezés ellenére *a gyakorlati alkalmazásban* igen sok nehézség, értelmezési gond mutatkozik. Ez derült ki a témakörben néhány hónappal ezelőtt megtartott *Szabolcs-Szatmár megyei tájértekezleten* is. A szerző ezeknek a tapasztalatoknak a felhasználásával próbálja megtalálni a kiutat a jelenlegi helyzetből.

Dr. Körmendy József „A községi közös tanácsok társközségeinek közéleti tevékenysége Nógrád megyében" című átfogó tanulmánya — hasznos információ mellett — egyben válasz is mindazoknak, akik *még mindig némi kétkedéssel szemlélik a községi közös tanácsok intézményét.* A Nógrád megyei Tanács vb-titkára ugyanakkor azt sem hallgatja el: gondok is jócskán adódnak még a községi közös tanácsok lakossági kapcsolatainak, a társközségek politikai életének, közéleti tevékenységének fejlesztésében. Mint ismeretes, a közös tanácsok létrejöttével megszűnnek a társközségek addig önálló tanácsai, a helyi társadalmi-politikai élet területén azonban *továbbra is fennmarad az önállóságuk.* Ezért a községi közös tanácsoknak elsőrendű feladatuk, hogy tegyenek meg mindent valamennyi társközségben a *lakóhelyi demokrácia erősítése, a nyílt községpolitika kialakítása*, a lakosság közéleti aktivitásának fokozása és a közvélemény megfelelő formálása érdekében.

N. G.

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS XXVII. ÉVF. 9. SZÁM

A POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV ÉS A TANÁCSOK

Lehet egy eljárással kevesebb?

„Bírósági vagy közjegyzői határozattal elbírált jognyilatkozat érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása nem szükséges."
(Ptk. 19. §. [2] bek.)

Ha a kiskorú Annuskáról regényt írnának, már kitelne egy kötet a következő história fordulataiból: hogyan jutott a leányka egy szép kertes családi ház *felének tulajdonához*, s hogyan alakult végül a helyzet úgy, hogy az ingatlan másik felének tulajdonosa az a családos rokon lett, aki *el is foglalta az egész házat.*

A mi történetünk azonban későbbről indul. Onnan, hogy Annuska szülei megelégelték ezt az anyagilag hátrányos és egyébként sem békességes helyzetet, majd kiskorú leányuk képviseletében a bíróságtól a közös tulajdon megszüntetését kérték.

A per azonban eleinte *nem az ügy érdeme körül* forgott. Az vált vitássá, hogy a szülőnek, mint törvényes képviselőnek *joga van-e az adott esetben közvetlenül* a bírósághoz fordulni, vagy pedig a közös tulajdon megszüntetésére irányuló nyilatkozatának érvényességéhez szükség van *előzetes gyámhatósági* jóváhagyásra. Ha gondosan elolvassuk a Ptk. fentebb idézett — *a módosításkor érintetlenül maradt!* — rendelkezését, szó szerinti értelmezéssel olyan következtetésre is lehet jutni, hogy amikor a szülő pert indított, nyilatkozata még nem volt bíróságilag „elbírált". Ezért előzetesen a gyámhatósághoz kellett volna fordulnia annak felülbírálása céljából, hogy a per megindítása, és a közös tulajdon megszüntetése *nem veszélyezteti-e a kiskorú anyagi vagy egyéb* érdekeit. A szülők álláspontja viszont az volt, hogy ők jognyilatkozatukat a bíróság elé terjesztették, ott kérelmüket kötelesek elbírálni.

Tanulságos a felsőfokú bíróság iránymutató határozata, mely *nem a puszta szöveget* boncolgatta, hanem a jogalkotó szándékát, a törvényi rendelkezés valóságos értelmét emelte ki. A döntés — akárcsak a törvény miniszteri indokolása — kifejti, hogy a törvény *egyetlen olyan esetben sem követeli meg a gyámhatósági jóváhagyást, amikor a nyilatkozatot a bíróság, vagy a közjegyző határozattal* vizsgálja felül. Ilyen eljárásokban a gyámhatóság feladatát lényegében a bíróság, illetőleg a közjegyző veszi át. A jognyilatkozat jóváhagyása, vagy annak megtagadása a *határozat meghozatalával* történik, hiszen azt — többek között —, a kiskorú érdekeinek vizsgálata alapján kell meghozni. Ebből pedig egyenesen következik, hogy a kiskorú tulajdonostárs törvényes képviselője előzetes gyámhatósági jóváhagyás, illetőleg felhatalmazás *nélkül* indíthat pert a közös tulajdon megszüntetése iránt.

Más kérdés, hogy ezzel *megnő a bíróság felelőssége*, bővül a vizsgálandó körülmények köre. Újszerűen merül fel az érdekelt szervek *együttműködése* is. Mivel a bíróságnak magának kell vizsgálnia és mérlegelnie a kiskorú érdekeit, indokolt esetben szükségessé válhat, hogy döntése előtt *kikérje a gyámhatóság álláspontját*, de ez már *nem két külön* eljárás, nem párhuzamosság, és nem lehet időhúzásnak tekinteni.

Az együttműködés *a későbbiekre is* vonatkozik. Tegyük fel, hogy a per az eredeti kérelemnek megfelelően zárul, és a családi házban bennlakó rokonokat kötelezik a kiskorú tulajdoni illetőségének megváltására. Ilyenkor a marasztalás — éppen a kiskorú érdekeinek megvédése céljából — helyesen úgy szól, hogy a kötelezett *a meghatározott összeget helyezze gyámhatósági* letétbe.

Sz. Gy.